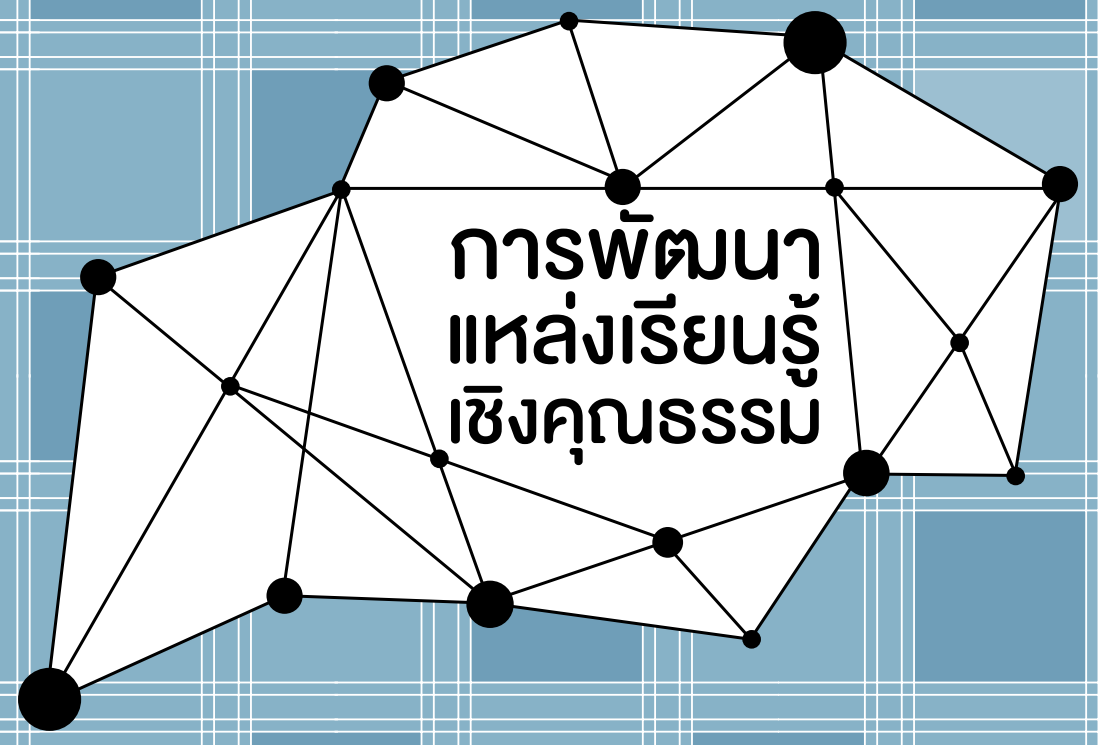

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
 69/16-17 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
 โทร. 02 644 9900 โทรสาร 02 644 4901-3
 Website: www.moralcenter.or.th

การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม

ISBN : 978-616-91809-7
สิ่งพิมพ์ลำดับที่ 12/2557
การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม
พิมพ์ครั้งที่ 1 / 2557
จำนวน 3,000 เล่ม

ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่
ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
69/16-17 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 02 644 9900 โทรสาร 02 644 4901-3
Website: www.moralcenter.or.th

สร้างสรรค์และออกแบบ
Creative TONE Publishing & Design Consultancy
www.creativestone.net

คำนำ

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการสร้างเสริมพลังเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม โครงการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายคุณธรรมความดี จึงเป็นโครงการหนึ่งที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมความดีในรูปแบบต่างๆ จนเกิดนวัตกรรมการเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ในหลายพื้นที่

หนังสือเล่มนี้เป็นการถอดองค์ความรู้ “การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม” จาก 9 พื้นที่ ในภาคต่างๆ เพื่อถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โดยการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ พร้อมนำเสนอตัวอย่าง และให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ สำหรับเผยแพร่เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต้นแบบเชิงคุณธรรมแก่พื้นที่อื่นและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

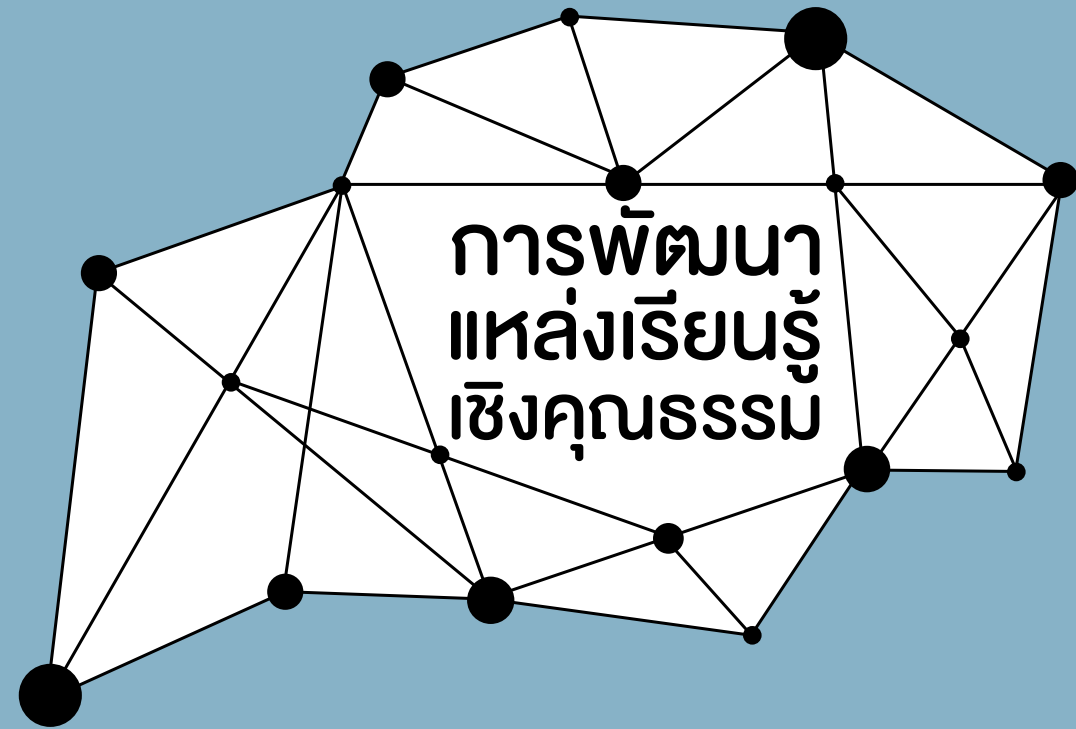
ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ทุ่มเทแรงกาย แรงใจให้ข้อมูลเป็นอย่างดี ในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในองค์กรจนเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรมความดีให้เกิดในสังคมไทยต่อไป

(นางฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร)
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

สารบัญ

- 8 ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม ตำบลยังเมืง อำเภอสะเมืง จังหวัดเชียงใหม่
- 20 กอดบกาเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 32 ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสอนสร้างสูงบ้านเกาะกัิง เทศบาลนาโหนด อำเภอมือ่อง จังหวัดพัทลุง
- 40 ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม 46 ถนนเจริญสุขีทองค์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
- 48 การกอดบกาเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โรงเรียนต้นบากราชบุรีำรุง อำเภอมือ่อง จ.ตรึง
- 56 โรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โรงเรียนนฤมลกัน รนบุรี ถนนเจริญสุขีทองค์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
- 64 ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โรงเรียนบ้านหนองต่าบ่ง หมู่ที่ 4 ตำบลจิงนาย อำเภอกำม่วง จ.กาญจนบุรี
- 72 ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมคค) โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา ตำบลบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร
- 78 ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจิงไม้ ตำบลเฝ้าไร่ อำเภเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย
- 86 สั้เกราะค์ ประมวลภาพรวมความรู้การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ของศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ชิงคุณธรรมจริยธรรม

ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุดอยผาส้มเป็นต้นแบบของการสร้างความร่วมมือการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาวัด ตลอดจนวัดเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาสังคม โดยการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ ค้นหาคำสอนของตนเอง เพื่อหาทางดับ

ทุกข์ ที่สร้างสุขอย่างยั่งยืน โดยองค์ความรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพึ่งตนเอง การลดค่าใช้จ่าย สร้างรายได้ โดยการรวมกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนกับธรรมชาติ เมื่อคนดูแลธรรมชาติ ธรรมชาติจะดูแลคนในชุมชน ใช้กลไก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนเป็นหลักในการ

ขับเคลื่อน จนกระทั่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย “ขบวนบุญ” และพัฒนายกระดับสู่ “ธุรกิจเพื่อสังคม” ทำให้เกิดพลังคุณธรรม ความรัก ความสุข ความสามัคคี สร้างสำนึกสาธารณะ ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากร ธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า เพื่อสร้างรากฐานชีวิตให้มั่นคงต่อไป

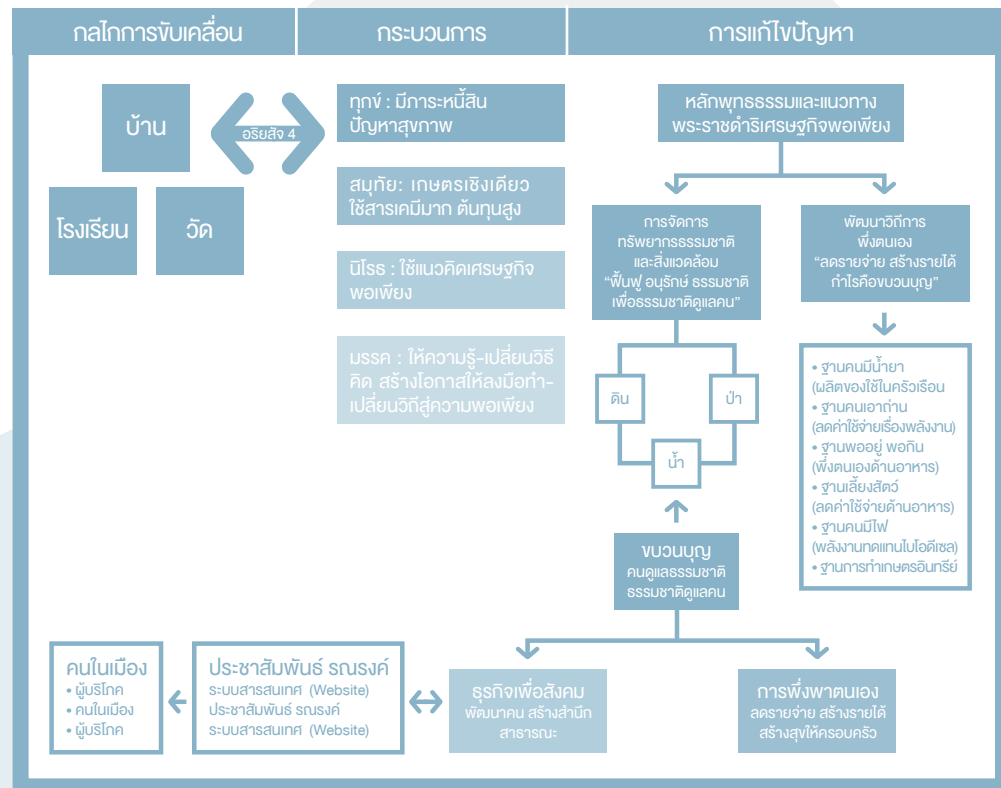
พุทธบูชา และถวายเป็นพระราชกุศลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสพระชนมายุครบ 80 พรรษาในปี พ.ศ. 2550 โดยมีพิธีประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุบนยอดมณฑป เมื่อปีพ.ศ. 2549 ปัจจุบัน วัดพระบรมธาตุดอยผาส้มมีพระสงฆ์ ๒๒ รูป เป็นเจ้าอาวาส และมีการบูรณะพื้นที่วัดพระธาตุดอยผาส้มอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือทั้งแรงกาย แรงใจ กำลังทรัพย์ ชาวบ้านมาทำบุญตักบาตร เข้าวัดฟังธรรม จากชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงมาโดยตลอด

สืบสานยาวนาน ตำนาน วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม

ดอยผาส้มหรือม่อนผาส้มนั้นมียอดอยู่สูงกว่าพื้นดินกว่ากิโลเมตร มีลักษณะเป็นภูเขาหินขนาดใหญ่ ดอยแห่งนี้มีความสำคัญกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านเนื่องจากมีป่าต้นน้ำและมีต้นน้ำที่มีน้ำออกให้ชาวบ้านได้ใช้ดื่มกินและทำการเกษตรตลอดปี ที่ว่าได้อาศัยดอยผาส้มนั้น เนื่องจากน้ำที่ไหลผ่านชั้นหินออกจากตาน้ำ มีรสชาติฝาดออกเปรี้ยว ตาน้ำนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่ชาวบ้านได้เคารพบูชาและถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากน้ำที่ออกมาจากตาน้ำนั้นสามารถรักษาโรคผิวหนังไม่ว่าจะเป็นกลาก เกื้อลม หูด หรือแผลพุพองต่างๆ ได้ อีกทั้งบนดอยผาส้มปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม อยู่ในพื้นที่หมู่ 4 บ้านอังกาย รอยต่อตำบลแม่สลับและตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ การเดินทางเข้าสู่วัดสามารถเดินทางโดยรถส่วนตัว

และรถโดยสารประจำทางจากจังหวัดเชียงใหม่ ใช้เส้นทางเดินรถสะเมิง - ยั้งเมิน (ถนนห้วยทรายขาว) ผ่านหมู่บ้านแม่สลับ - แม่ขาน - หาดส้มป่อย - อมลอง หลังจากนั้นจึงถึงวัดพระธาตุดอยผาส้ม วัดพระบรมธาตุดอยผาส้มเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ อยู่ในอำเภอสะเมิงมาช้านานเมื่อครุบาทศรีวิชัย ได้จาริกมาที่สะเมิง ท่านได้ร่วมกับครุบาทูประระ สร้างพระสถูปใหม่ในที่เดิมเมื่อราวกว่า 70 ปีที่ผ่านมา ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 คณะสงฆ์นำโดยพระพุทธพจนวราภรณ์ เจ้าอาวาสวัดเจติยหลวง เชียงใหม่ ได้ร่วมกับบูรณะพุทธสถานแห่งนี้ให้มีชีวิตชีวาขึ้นมาใหม่ โดยได้รับความศรัทธาจากชาวบ้านอมลอง อังกาย และยั้งเมิน ทั้งยังมีศรัทธามาจากพุทธบริษัทจากทั่วสารทิศ ร่วมกันสร้างพระมณฑปจัตุรมุขครอบพระสถูปน้อมเกล้าฯ ถวายเป็น

ตำบลยั้งเมินและตำบลแม่สลับ ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับวัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม ประชากรส่วนใหญ่ แต่เดิมพื้นที่ตำบลมีชาวไทยใหญ่ (ไต) ลัวะ ม้ง กะเหรี่ยงอาศัยอยู่ ปัจจุบันพื้นที่ที่ชาวไทยใหญ่และลัวะอาศัยอยู่ ได้มีคนเมืองอพยพมาจากอำเภอสันป่าตอง ประจวบสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ และจากจังหวัดน่าน เข้ามาตั้งรกรากอาศัยเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ประชากรส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนตามเนินเขา หุบเขา และบนภูเขาสูง วิถีชีวิตของชาวบ้านในตำบลยั้งเมินและตำบลที่อยู่ใกล้เคียงส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมเป็นหลัก คือ ปลูกสตรอเบอร์รี่ ปลูกดอกเก๊กฮวย และปลูกพืชผักเมืองหนาว เพื่อส่งขายตลาด

ส่วนร่วมทั้งคนนอกชุมชนและคนในชุมชนมาร่วมกัน ปัจจุบันมีฝายเล็กๆ ที่ช่วยชะลอน้ำอยู่ไม่น้อยกว่าพันฝาย และมีฝายขนาดใหญ่ตามต้น 6 ฝายซึ่งจัดสร้างโดยมีวิศวกรออกแบบและช่วยกำกับดูแล

ฐานที่ 3 ฐานรักษ์แม่ เป็นกิจกรรมสร้างการเรียนรู้การทำนาหมักชีวภาพและการทำเกษตรอินทรีย์

ฐานที่ 4 ฐานคนมีน้ำยา เป็นกิจกรรมสร้างการเรียนรู้เรื่องการทำน้ำยาอเนกประสงค์ต่างๆ เพื่อใช้ในครัวเรือนได้แก่ น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม สบู่ เพื่อให้ชาวบ้านลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ฐานที่ 5 ฐานคนเฒ่าถ่าน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการเผาถ่านและเก็บผลผลิตเป็นน้ำส้มควันไม้ โดยใช้ต้นไม้

กิ่งไม้มาเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้ที่ได้นำไปใช้ในการไล่แมลงที่มากัดกินพืชที่ปลูกได้

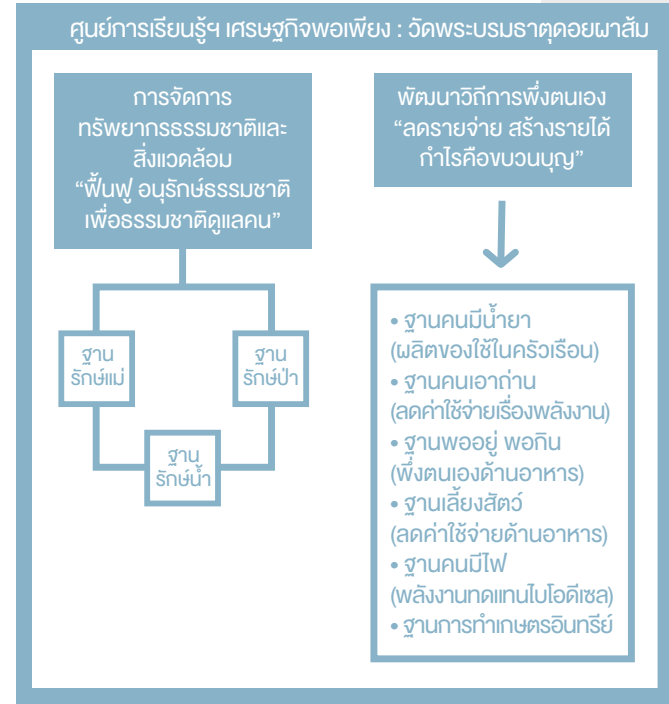
ฐานที่ 6 ฐานพ่อบุญพอกิน เป็นกิจกรรมการปลูกพืชแบบผสมผสาน ร่วมกับการปลูกพืชอินทรีย์ เพื่อให้ชุมชนได้เห็นว่าการปลูกผักกินเองเป็นเรื่องที่ไม่ยาก ประหยัดค่าใช้จ่าย มีความหลากหลายของพืชที่ปลูก ดินไม่เสียเหมือนกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

ฐานที่ 7 ฐานคนเลี้ยงสัตว์ เป็นกิจกรรมการเลี้ยงหมูหลุม ซึ่งเป็นการเลี้ยงหมูแบบประหยัด เลี้ยงด้วยเศษอาหารในครัวเรือน มูลหมูสามารถนำไปใช้เป็นปุ๋ยให้กับพืช หรืออาจจะสามารถนำมาใช้เป็นก๊าซหุงต้มในกรณีที่มีมาก

ฐานที่ 8 ฐานคนมีไฟ เป็นฐานเรียนรู้เกี่ยวกับการทำไบโogas โดยให้ชาวบ้านนำน้ำมันที่ใช้แล้วในครัวเรือนมาเป็นวัสดุ

ในการทำไบโogas ใช้กับเครื่องจักรชนิดต่างๆ เช่น เครื่องจักรทางการเกษตร ซึ่งฐานนี้จะเชื่อมโยงกับฐานคนเลี้ยงสัตว์คือ นำมูลสัตว์มาทำเป็นไบโogas ใช้แทนก๊าซหุงต้ม

ฐานที่ 9 ฐานนาอินทรีย์เป็นฐานเรียนรู้การปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อให้ชุมชนได้รู้ถึงประโยชน์ของการปลูกข้าวอินทรีย์ ที่ให้ระบบนิเวศเป็นผู้จัดการกับแมลงศัตรูพืชตามห่วงโซ่อาหารในระบบนิเวศ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย บริโภคอย่างปลอดภัย

แผนภาพแสดงความรู้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงศูนย์การเรียนรู้ฯ วัดพระบรมธาตุคุดอยผาส้ม

ฐานเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้ดำเนินการมีผู้มาเรียนรู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเนื่องจากทางวัดมีการฝึกอบรมให้กับผู้ที่สนใจในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหลายรุ่น และนอกเหนือจากการฝึกอบรมจากฐานเรียนรู้แล้ววัดจึงมี Home School เพื่อลดการพึ่งพิงระบบทุนนิยมและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปเรียนสูงวิชาที่เรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน Home School จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกหลานในพื้นที่ได้เรียนรู้สิ่งดีๆ ในชุมชนและอยู่พัฒนาชุมชนตนเองมากกว่าออกไปอยู่นอกชุมชน นักเรียนต้องค้นหาความรู้จากการเรียนรู้และการปฏิบัติจริง นำความรู้มา

พัฒนาตนเองและท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สืบทอดอาชีพของบรรพบุรุษได้ ปัจจุบันเปลี่ยนจากชื่อ Home School เป็น "ศูนย์การเรียนรู้ฯ วัดพระบรมธาตุคุดอยผาส้ม "เปิดสอนในระดับมัธยมต้นและระดับมัธยมปลายกิจกรรมต่างๆ ทั้ง 9 ฐาน มีการดำเนินการมาเรื่อยๆ อาจจะมีน้ำหนักในแต่ละกิจกรรมไม่เท่ากันแล้วแต่สถานการณ์ของช่วงเวลาและความต้องการเรียนรู้ของชุมชนและเยาวชนรวมทั้งความต้องการของผู้ที่จะมาเรียนรู้

เปิดสอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมปลาย กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบฟลอรันนอง

และเรียนไปด้วยกันโดยแบ่งการเรียนรู้เป็น 3 ช่วง คือ "เปิดทางฝัน "ซึ่งจะนำเด็กๆ ไปดูงานที่ต่างๆ เพื่อค้นหาตัวเอง ช่วงที่ 2 เป็น"การก่อร่างสร้างฐาน" คือการนำความสนใจจากความรู้ต่างๆ มาหลอมรวมกับจินตนาการ

สู่การปฏิบัติทดลองด้วยตนเอง ศูนย์การเรียนรู้ Home School ช่วงแรกนั้นมีทั้งแปลงพืชอินทรีย์เล็กๆ และเลี้ยงหมูหลุม 3-4 ตัว ส่วนช่วงสุดท้ายคือ "เชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ "เข้ากับสิ่งรอบตัวเป็นการประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงหลักสูตรนี้ใช้มาตรฐานทาง ความรู้ ปณิธาน และต้องไปสอบวัดระดับความรู้ที่เขตการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เป็นระยะๆ นอกจากนี้ในตารางเรียนรอบสัปดาห์จะมีสองวันเรียนวิชาสามัญเหมือนนักเรียนในหลักสูตรปกติ ส่วนอีกสองวันเรียนเกษตรกับเข้าฐานปฏิบัติงาน และจะต้องมีวันหนึ่งเรียนกับพระอาจารย์ สำหรับสถานที่เรียนนอกจากเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนที่ชาวบ้านเป็นผู้บริจาคที่นาให้ บางครั้งก็ไปเรียนตามไร่ไม่ และแม่น้ำ ปัจจุบันได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียนกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนแห่งแรกในประเทศไทยปัจจุบัน มีเด็กนักเรียนทั้งคนไทยและชนเผ่ารวม 13 คน

ขยายองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากวัดสู่ชุมชน

ปี พ.ศ.2554 วัดพระบรมธาตุคุดอยผาส้มได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมภายใต้โครงการเสริมสร้างเครือข่าย (บวร) สู่การขับเคลื่อนคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินโครงการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเชื่อมโยงชุมชน 9 ชุมชน โดยวัดสนับสนุนงบประมาณกับ

แต่ละชุมชนเพื่อทำกิจกรรมในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การทำปุ๋ยชีวภาพ สหกรณ์ข้าวกับปลาเกษตรอินทรีย์ นาข้าวปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำกิจกรรมธรรมชาติ การปลูกป่าชุมชน 1 ไร่คุณธรรม แต่ละกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งปัจจุบันบางกิจกรรมก็มีการปรับเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชน สำหรับกิจกรรมที่ยังเหลืออยู่ในปัจจุบัน เช่น การทำข้าวอินทรีย์ ธนาคารขยะรีไซเคิล การปลูกป่าและทำแกวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่า การสร้างฝายชะลอน้ำ การทำปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำยาอเนกประสงค์ สำหรับกิจกรรมที่มีการเพิ่มเติมขึ้นเพื่อปรับให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมคือการปลูกกล้วย เพื่อนำมาทำกล้วยทอดกรอบเป็นผลิตภัณฑ์เด่นของพื้นที่ และการสร้างศูนย์โรคยา บริเวณศูนย์เรียนรู้เดิม เพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนด้านสุขภาพโดยใช้

ยาสมุนไพรเป็นหลัก มีแพทย์ทางเลือกให้คนในชุมชนได้ใช้บริการ

เชื่อมโยงเครือข่ายพหุชุมชนเชื่อมโยงสู่การพึ่งตนเอง สร้างรายได้สร้างขบวนการชุมชน

ปี พ.ศ.2555 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สนับสนุนงบประมาณให้วัดพระบรมธาตุตออยผาลัมดำเนินโครงการแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้าระดับเครือข่ายพหุชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถถอดองค์ความรู้ในระดับพหุชุมชนที่เชื่อมร้อยกัน

เป็นเครือข่าย โดยอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน และขั้นก้าวหน้าในการดำเนินงาน พัฒนาความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม คือ ดิน น้ำ ป่า ด้านเศรษฐกิจชุมชน มิให้เงินไหลออกนอกระบบ และด้านสังคม คือความสัมพันธ์รัฐประชาคมค้ำชูกันภายในเครือข่าย ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี และสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย จนถึงขั้นที่จะสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ในปีนี้วัดได้สร้างการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้าให้ชาวบ้านในชุมชนต่าง 5 เขต ได้แก่ 1) ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุตออยผาลัม บ้านอมลอง ต.แม่สลาบ อ.สะเมิง 2) ชุมชนบ้านแม่ยงหัว ชุมชนบ้านป่าเถื่อน อ.ร. ต.ขด. ไร่ป่าออร์. ต.บ่อแก้ว อ.สะเมิง ต.แม่แดดน้อย และ ต.บ้านจันทร์ อ.กัลยาณิวัฒนา 3) ชุมชนบ้านแม่เลย ชุมชนบ้านนาพาน ชุมชนบ้านแม่ปะ ต.สะเมิงเหนือ ชุมชนบ้านใหม่ต้นผึ้ง ต.แม่สลาบ อ.สะเมิง 4) ชุมชนเทศบาลสะเมิงใต้ ร.สะเมิงพิทยาคม ต.สะเมิงใต้ อ.สะเมิง 5) ชุมชนบ้านทุ่งหลวง ต.แม่วิน อ.แม่วางชุมชนบ้านป่าคานอกและห้วยหญ้าไทร ต.สะเมิงใต้ อ.สะเมิง

การพึ่งตนเอง : การทำกิจกรรมหลักร่วมกันของเครือข่ายพหุชุมชนคือ การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ การปลูกพืชผักพื้นบ้านไว้กินเอง การผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ สบู่ แชมพู การถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพโดยแพทย์ทางเลือก รวมทั้งทำการเก็บข้อมูลการอุปโภคบริโภคภายในพื้นที่ เช่น การใช้ยาฆ่าแมลง น้ำยาซักผ้า ปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นต้น

เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการผลิตใช้เองในชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน : ในรูปแบบ “ขบวนการ” การผลิตของใช้ที่จำเป็นในครอบครัว ส่วนที่เหลือขายในราคาไม่แพงให้กับคนในชุมชนที่ไม่ได้ผลิตใช้เองเพื่อลดรายจ่ายให้กับคนในชุมชน โดยใช้รูปแบบธุรกิจที่เรียกว่า “ขบวนการสร้างรายได้ให้ครอบครัวที่เหลือเผื่อแม่กลับคืนสู่ธรรมชาติ” คือขายสินค้าชุมชนในราคาต้นทุน ให้คนในเครือข่ายใช้สินค้าคุณภาพดี ราคาประหยัดให้กับคนในชุมชน

ขบวนการปลูกและดูแลรักษา : มีการจัดสรรเงินค่าโครงการจำหน่ายสินค้าไปสบทบกองทุนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ใช้ในการปลูกป่าสร้างฝายชะลอน้ำ ทำแกวกันไฟป่า แต่ปัญหาที่พบคือ สมาชิกคนในเครือข่ายยังนิยมซื้อสินค้าที่มียี่ห้อคุ้นเคย และเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตจำนวนมากได้ในราคาถูก ใช้สินค้าเป็นสื่อให้คนเกิดตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติอย่าง “ขบวนการ” กลับไม่ได้รับความสนใจสำหรับคนในพื้นที่คนต้นน้ำ ซึ่งเป็นคนอยู่ใกล้ป่าไม้แหล่งทรัพยากรสำคัญของชีวิต

ในขณะที่เดียวกันมีกลุ่มคนในเมืองได้รับรู้เรื่องราวโมเดลธุรกิจ “ขบวนการ” จากการบอกต่อและการมาร่วมกันทำกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำและเกิดความเข้าใจในวิถี “ขบวนการ” ที่ช่วยดูแลทรัพยากรธรรมชาติและใช้ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ปลอดภัยสำหรับตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิด “กิจกรรมบุญ” คือ คนในเมืองรับจำหน่ายสินค้าของคนต้นน้ำ อย่างเช่น

ผักปลอดสาร ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และน้ำยาอเนกประสงค์ และถ่ายทอดเจตนาของคนต้นน้ำในวงกว้าง เกิดการระดมกองทุนรักษาป่าและขยายตัวขบวนการเชิงชวนคนในเมืองเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยสร้างฝายเกิดเป็นเครือข่ายคนปลายน้ำ (คนเมือง) ช่วยเหลือคนต้นน้ำ (คนชนบท) จึงเป็นที่มาของโครงการที่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สนับสนุนวัดพระบรมธาตุตออยผาลัมในปี พ.ศ. 2556

จากเศรษฐกิจ “ขบวนการ” พัฒนาสู่การเป็นธุรกิจเพื่อสังคม

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุตออยผาลัม ดำเนินการมาอย่างเข้าปีที่ 6 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สนับสนุนให้มีการพัฒนาระดับจากการเชื่อมโยงเครือข่ายเป็นขบวนการ ก้าวเข้าสู่พัฒนาธุรกิจเพื่อสังคม ปี พ.ศ.2556 เพื่อสร้างช่องทางการตลาดของสินค้าจากชุมชนสู่สื่อและเว็บไซต์โดยมีการพัฒนาจากฐานเรียนรู้ต่างๆ การผลิตสินค้าให้ชุมชนได้ใช้เองในราคาถูกออกสู่สังคมภายนอกภายใต้โครงการพัฒนาธุรกิจเพื่อสังคมคนบุญด้วยช่องทางสังคมออนไลน์ ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้าบนโลกไซเบอร์ คือเว็บไซต์ (Website) และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เพื่อการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ องค์ความรู้ กิจกรรม บทเรียน และบุคคลเข้าใจในวิถี “ขบวนการ” ที่ช่วยดูแลทรัพยากรธรรมชาติและใช้ผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่ปลอดภัยสำหรับตนเอง ครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิด “กิจกรรมบุญ” คือ คนในเมืองรับจำหน่ายสินค้าของคนต้นน้ำ อย่างเช่น

เพื่อสังคม และเสริมหนุนเครือข่ายเดิมให้เข้มแข็งและขยายเครือข่ายใหม่ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สำหรับแนวคิดหลักในส่วนของขบวนการคือให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด ใช้และกินในสิ่งที่สามารถทำได้เองไม่ต้องพึ่งพาทายนอก ไม่เน้นการตลาดหรือผลผลิตเชิงปริมาณหรือกำไรที่ได้จากการร่วมบุญในขบวนการ ดังนั้นผลกำไรที่ได้จึงนำมาใช้เป็นกองทุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยชุมชน นักเรียนของศูนย์การเรียนรู้วัดตออยผาลัม เป็นหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการเรียนรู้และปฏิบัติการจริง

เป้าหมายของการขายสินค้าของขบวนการ ไม่ได้อยู่ที่ปริมาณยอดขายหรือจำนวนการผลิตที่มากมาย แต่เน้นเรื่องการทำเองใช้เอง และขยายแนวคิดการทำเองใช้เองไปยังพื้นที่อื่นๆ ให้ได้ใช้ของใช้ในชีวิตประจำวันที่มีราคาไม่แพงและไม่ติดกับยี่ห้อซึ่งเป็นระบบทุนนิยมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ฉะนั้นการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของขบวนการ จึงไม่ได้วางแผนด้านการตลาดหรือเน้นการขาย แต่เน้นการประชาสัมพันธ์แนวคิด วิธีการ ช่องทางที่จะขยายผลเพื่อให้เกิดแนวคิดทำเองใช้เองมากขึ้นเนื่องจาก “ขบวนการ” เน้นเรื่องการทำเองใช้เอง เน้นการผลิตสิ่งที่เป็นปัจจัย 4 ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เสื้อผ้า ที่ใช้อยู่ปัจจุบันผลิตจากหม้อห้อมใช้เอง ปลูกผักกินเอง แบ่งปันกัน เหลือจึงจะขาย ผลิตภัณฑ์เด่นของขบวนการคือ กล้วยทอดกรอบ แชมพู สบู่ กระเทียม สมุนไพร หรือข้าวอินทรีย์ มีรูปแบบในการดำเนินการโดยการรวมกลุ่มกันตามความสนใจ ช่วยกันระดมเงินทุนเพื่อนำเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนทำผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันวัดพระบรมธาตุคุดอยผาแล้ม เป็นเครือข่ายกับศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง ชลบุรี (มหาลัยคอกหมู) ที่เป็น ศูนย์เรียนรู้เน้นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่นเดียวกัน แต่สำหรับในชุมชนของ ตำบลแม่สาบและตำบลยั้งเมื่อนั้นเริ่มเกิดความเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกันในทางดีขึ้น วัดมีเครือข่ายเพิ่ม ชุมชนก็เริ่มเปิดใจที่จะ เรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น จนกลายเป็นความ ภูมิใจของชาวบ้านเมื่อชาวบ้านเริ่มเข้ามาช่วยกิจกรรมในวัดมากขึ้น ช่วยเหลือ งานต่างๆ ในวัดมากขึ้น แต่สิ่งที่จะต้อง ฝ่าฟันต่อไปคือ ปรับทัศนคติให้คนใน ชุมชนเป็นไปในแนวทางเดียวกันให้มากขึ้น บนความศรัทธาต่อคำสอนในหลัก พระพุทธศาสนาและความศรัทธาต่อพระ อาจารย์สรยุทธ ขยปัญญา ที่คอยชี้แนะ แนวทางที่สอดคล้องกับความเป็นจริง รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการ การเงินที่ได้จากการขายผลิตภัณฑ์สินค้า ขบวนการ ซึ่งแบ่งรายได้ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งจะนำมาใช้ในการลงทุน ต่อยอดทำผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย ส่วนที่ สองเป็นเงินค้ำตอบแทนในรูปแบบของค่า จ้างและเงินปันผล ส่วนที่สามมีการ

จัดสรรเงินกำไรที่ได้จากการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ที่นำไปทำบุญกับวัดพระบรมธาตุคุดอยผาแล้ม เพื่อนำมาสร้างเป็นกองทุนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อใช้ในการสร้างฝาย ทำแนวกันไฟและ พัฒนาวัดด้านอื่นๆ ขณะเดียวกันขบวนการ เป็นเหมือนจุดรวมเงินที่จะให้ชาวบ้านยืมเงินไปลงทุนในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่มีดอกเบี้ย แต่มีการแบ่ง กำไรจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว กำไร 50 % จะคืนสู่ ขบวนการโดยการทำบุญ สำหรับเงินที่คืน กลับไปสู่ขบวนการในรูปแบบของการ ทำบุญจะมีการตกลงกันระหว่างสมาชิก แล้วโดยเป็นข้อตกลงร่วมกัน

โครงสร้างชัดเจน บริหารเข้มแข็ง ของศูนย์การเรียนรู้วัดพระบรมธาตุคุดอยผาแล้ม

การบริหารจัดการโครงการตลอด ระยะเวลาที่ดำเนินโครงการกับศูนย์ คุณธรรม (องค์การมหาชน) นั้น วัดพระบรมธาตุคุดอยผาแล้มมีการจัด โครงสร้างการบริหารจัดการในรูปแบบ คณะทำงานซึ่งมาจากศูนย์ปฏิบัติการ

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ (บวร.) และเครือข่าย บ-ว-ร ในพื้นที่ ต่างๆ ซึ่งตำแหน่งต่างๆ ตามโครงสร้าง ยังคงอยู่เช่นนี้ทุกปี แต่รายชื่อคณะทำงาน ก็จะไปเปลี่ยนไปตามความถนัดของ กรรมการแต่ละคนในแต่ละปี

สำหรับกระบวนการทำงานจริงนั้น แต่ละคนก็ช่วยเหลือกัน ทำงานเป็นทีมไม่ได้ยึดติดในตำแหน่ง รวมทั้งเมื่อมี กิจกรรมต่างๆ คนในชุมชนที่ไม่ได้มี ตำแหน่งตามโครงสร้างก็จะมาช่วยกัน ทำงานด้วยเช่นกัน เมื่อมีการทำกิจกรรม พระอาจารย์สรยุทธ ขยปัญญา จะนัดหมายผู้เกี่ยวข้องมาร่วมทำความเข้าใจใน การทำกิจกรรม เนื่องจากวัดพระบรมธาตุ คุดอยผาแล้มเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็น จุดรวมคน ถือเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ เดิม ดังนั้นการทำงานทุกอย่างไม่ว่าจะ เป็นการสร้างฝาย ปลูกต้นไม้ การทำแนว กันไฟ การทำน้ายอบเนกประสงค์ ฯลฯ ถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างกระบวนการมี ส่วนร่วมของคนในชุมชนให้เกิดความ สัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น รวมทั้งสามารถดึง เครือข่ายจากภายนอกที่สนใจกิจกรรม ต่างๆ ของวัดเข้ามาในชุมชนอีกด้วย

วัด ชุมชน หน่วยงานและสิ่งแวดล้อม เชื่อมร้อยกันอย่างใกล้ชิด

กิจกรรมต่างๆ ที่ได้ดำเนินการ สามารถเชื่อมโยงหลายสิ่งหลายอย่างเข้า ด้วยกันได้ ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ธรรมชาติ วัด และคนนอกชุมชน

สิ่งแวดล้อม : เชื่อมโยงชุมชน คน ภายนอกชุมชน หน่วยงานที่สามารถ สนับสนุนงบประมาณหลายๆ หน่วยงาน จากการทำกิจกรรมการสร้างฝายชะลอน้ำ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ รวมๆ แล้ว นับเป็นพันฝาย มีผู้คนซึ่งมีจิตอาสาสลับ- สลับเปลี่ยนกันเข้ามาช่วยสร้างฝายชะลอน้ำ ไม่เคยขาดตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ผลที่เกิดขึ้นจากการสร้างฝาย คือ ป่าไม้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ป่ามีความ

ชุ่มชื้นมากขึ้นการซึมซับน้ำของดินดีขึ้น ปริมาณ ของน้ำในการใช้เพื่อการเกษตร เริ่มเพียงพอในบางพื้นที่ซึ่งเดิมนั้นไม่มีน้ำ เพียงพอ รวมทั้งการเกิดไฟป่าในบางพื้นที่ น้อยลง เนื่อง จากป่ามีความชุ่มชื้น แหล่งอาหารในป่าเพิ่มขึ้น ยังประโยชน์ให้ กับคนรอบป่าได้อาศัยใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่หวังแต่ใช้ประโยชน์จากป่าเพียง อย่างเดียว แต่รู้จักการอนุรักษ์ให้ป่าคงอยู่ ไปยังลูกหลานต่อไป

ชุมชน : เป็นกลไกในการสร้างความ สัมพันธ์ต่างๆ เพราะชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้น จากการ เข้าร่วมโครงการกับศูนย์คุณธรรม ทำให้ ชุมชนเข้ามาทำกิจกรรม 1 ไร่ คุณธรรม ปลูกพืชผักสวนครัว โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีการเลี้ยงปลา เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ รวมทั้ง มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม ภายในชุมชนด้วยการร่วมกันสร้างฝาย ร่วมกันทำแนวกันไฟป่า รอบๆ บริเวณป่า ชุมชนในอำเภอสะเมิง และสำหรับคน ชุมชนนั้น ไม่เพียงแต่เฉพาะคนในพื้นที่ สะเมิงเท่านั้น ยังมีจากชาติพันธุ์อื่น เช่น ปกาเกอญอ ซึ่งนำข้าวมาขายให้กับ ขบวนการและมาช่วยใช้แรงงานในการ สร้างฝายชะลอน้ำ และการทำแนวกันไฟป่า

หน่วยงานภายนอก : เป็นหน่วยงานที่ เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของวัดพระบรมธาตุคุดอยผาแล้ม ส่วนใหญ่ เป็นหน่วยงานภาคเอกชนซึ่งมักจะมาช่วย สนับสนุนงบประมาณและกำลังคนในการ สร้างฝายชะลอน้ำและการสร้างแนวกัน ไฟ เช่น บริษัท เทพผดุงพระมะพร้าว จำกัด กลุ่มจิตอาสา VeryGood บริษัท Mektec Manufacturing สโมสรโรตารีคลับ และ โรตารีจังหวัดเชียงใหม่ กองพันสัตว์ต่าง (ค่ายตากสิน) กรมการสัตว์ทหารบก ค่ายกาวีระ กรมทหารราบที่ ๗ เชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบและ ยังเป็น True Learning Center สถาบัน เทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น กลุ่มแม่วังออฟโรด

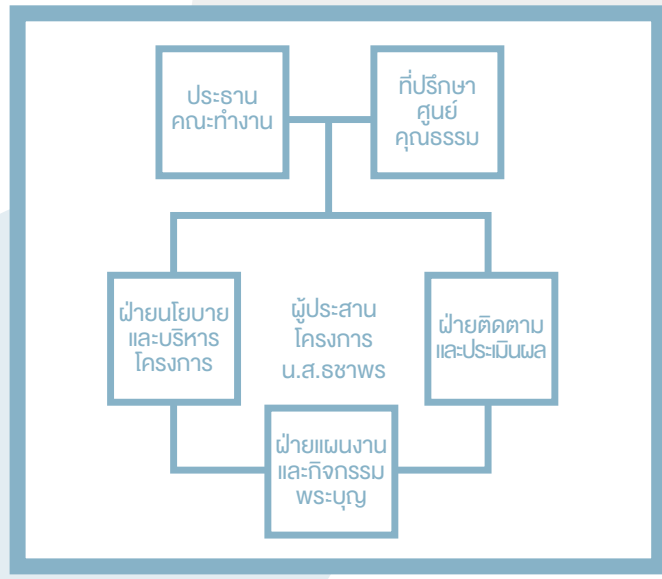
ชมรมจิตอาสาสูงอุดม ชมรมธุรกิจภาค เหนือ สหพันธ์ ชมรมภาคเหนือ มหาวิทยาลัยต่างๆ และอีกหลายๆ กลุ่มที่เป็นกลุ่มจิตอาสาซึ่งมีศรัทธากับ แนวทางการพัฒนาชุมชนของวัดพระบรมธาตุคุดอยผาแล้ม

วัด : เป็นพื้นที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางในการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นพื้นที่สร้างการ เรียนรู้ให้กับชุมชน เยาวชน และรวมผู้คน ที่มีจิตอาสาให้มาช่วยกันทำประโยชน์แก่ ชุมชน สังคม เป็นโรงเรียน เป็นบ้านหลัง ที่สองสำหรับผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรม อีก ทั้งยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในพื้นที่ ในการทำพิธีทางศาสนา มีผู้นำความเชื่อ ความศรัทธา คือเจ้าอาวาส ที่คอยช่วย ดูแลทุกข์สุขของคนในชุมชนให้เป็นไป ตามวิถีพอเพียงตามแนวทางและบริบท เดิมของชุมชน

ความสำเร็จที่เพียงพอกับชีวิตที่พอเพียง

จากการเชื่อมโยงหลักคำสอนของ พุทธศาสนา นำหลักของอริยสัจ 4 มาเป็น แนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนา ตนเองของพระอาจารย์สรยุทธ ขยปัญญา และพระอาจารย์สังคม ธนปัญญา ซึ่งมี ความพยายามที่จะพัฒนาชาวบ้านในพื้นที่

ที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ร่วม กันพัฒนาวัด ทำบุญ ทั้งในวันสำคัญและ วันพระ เมื่อชาวบ้านได้มาวัด มีการพูดคุยกับพระอาจารย์ทั้งสอง เล่าสู่กันฟังถึง ปัญหาและวิถีการดำเนินชีวิต เมื่อ พระอาจารย์ได้ฟังปัญหาของชาวบ้านและ คิดวิเคราะห์ร่วมกัน พบปัญหาหลายๆ คือ ปัญหาวิกฤติหนี้สินจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวโดยใช้ปุ๋ยเคมี ปัญหาการแข่งขันกันเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม และ ปัญหาสุขภาพที่ได้รับจากการใช้ยาฆ่าแมลง เมื่อมีการวิเคราะห์และสรุป ปัญหาพร้อมกันแล้วจึงช่วยกันคิดหา แนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถี ชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้โครงการที่ได้รับการสนับสนุนจาก ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็น เครื่องมือในการหลอมรวมชาวบ้านใน การทำกิจกรรมให้เป็นแกนนำ เป็น ตัวอย่างให้คนอื่น ๆ ในชุมชนได้เห็นเป็น ตัวอย่าง เมื่อชาวบ้านได้มาทำกิจกรรม ต่างๆ ได้รับการเพิ่มพูนความรู้จาก การพาไปศึกษาดูงานและอบรมเชิง ปฏิบัติการในแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจ พอเพียงในที่ต่างๆ และสามารถนำ แนวคิดมาใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้ง การใช้จ่ายเงิน ลดความฟุ้งเฟ้อ ใช้และ กินในสิ่งที่ทำเองปลูกเอง เช่น น้ายาล้างจาน

น้ำยาซักผ้า น้ำยาปรับผ้านุ่ม ปลูกผักสวนครัวกินเอง เลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองจากมูลสัตว์ที่เลี้ยง ชีวิตก็เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หนี้สินที่สะสมก็ลดลงโดยใช้เวลาไม่มาก รวมทั้งชุมชนได้โอกาสจากโรงงานนำพริกในพื้นที่ข้างถนนในพื้นที่ปลูกกระเทียมส่งวัตถุดิบให้กับโรงงานผลิตน้ำพริก จึงทำให้ชุมชนมีอาชีพที่สร้างรายได้ที่มั่นคงอีกทาง

ผลสำเร็จที่เห็นชัดเจน คือ ชาวบ้านแกนนำในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ หนี้สินลดลง มีสุขภาพที่ดีอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีเกิดความร่วมมือกันในชุมชน จากการทำกิจกรรมส่วนรวม เช่นการสร้างฝายชะลอน้ำ การสร้างแนวกันไฟ เพื่อช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ไว้ให้ลูกหลานและคนปลายน้ำที่ต้องใช้ประโยชน์ พื้นที่เกิดภาคีเครือข่ายจากภายนอก ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชน ที่เข้ามาช่วยสนับสนุนทั้งเงินและแรงงานในการสร้างฝายสร้างแนวกันไฟ และสนับสนุนสินค้าต่างๆ ในชุมชน โดยทั้งหมดนี้มีวัดพระบรมธาตุคุดอยผาลัมเป็นจุดศูนย์รวมและเป็นทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังในความสำเร็จของโครงการและหลายๆ กิจกรรม จนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม ที่มีผู้สนใจในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไปศึกษาดูงานและฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

การต่อสู้อะไรก็ยิ่งใหญ่ถ้าสู้กับใจตนเอง

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเป็นสิ่งที่ยากหากใจไม่กล้าพอ หรือไม่มีแรงบันดาลใจอันแรงกล้าที่ต้องการจะเปลี่ยนชีวิต จากแนวทางในแบบทุนนิยมมาเป็นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมในสมัยปู่ย่า ตายาย แต่คุดอยผาลัมก็ยังมีคนกล้าที่เป็นแกนนำมาจากชุมชนต่างๆ ที่ต้องการจะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ไม่น้อยกว่า 15 ชุมชนในอำเภอสะเมิง แม้จะไม่ใช่ทั้งหมดของคนในชุมชน แต่ก็ถือได้ว่าแกนนำเหล่านี้เป็นผู้กล้าหาญ และต้องการจะออกจากระบบทุนนิยม และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจนสามารถฝ่าฟันความลำบาก ความยากจนไปได้ อยู่บนแนวทางของความพอเพียง สำหรับคนที่ประสบความสำเร็จแล้ว ต้องการขยายผลไปสู่คนอื่น ๆ ในชุมชน การบอกเล่าความสำเร็จของตนเองให้กับเพื่อนพ้องเป็นเรื่องยาก การสร้างการยอมรับซึ่งกันและกันโดยที่ไม่ได้เป็นผู้นำทางความคิดในชุมชนนั้น ยิ่งเป็นเรื่องยาก ดังนั้นการทำกิจกรรมในชุมชนจะไม่มีการบังคับ ใครสนใจเข้าร่วมได้ตามสมัครใจ ไม่มีการแบ่งหรือกีดกัน แต่เนื่องจากการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งทีเห็นผลช้า อีกทั้งยังต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากง่าย ๆ เช่น ออกกำลังกายก็ซื้อกินมาเป็นกินในสิ่งที่ปลูกและปลูกในสิ่งที่กิน

ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อรับรู้อายรายจ่ายของตนเอง เหล่านี้เป็นเรื่องยากที่จะสร้างวินัยในตนเอง ดังนั้นการขยายกลุ่มคนที่จะมาเข้าสู่ขบวนการจึงเป็นเรื่องยาก กุศโลบายในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ คือ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมไปยังหน่วยงานและคนนอกชุมชน ที่ต้องการแสวงหาวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม หรือหาผู้กล้าหรือคนรุ่นใหม่ที่ต้องการปรับเปลี่ยนตนเอง โดยมาใช้แนวคิดแนวปฏิบัติของวัดพระบรมธาตุคุดอยผาลัม ในรูปแบบต่างๆ เช่นเยาวชนในพื้นที่สามารถเข้ามาเรียนรู้แบบเรียนรู้ด้วยตนเอง ใน "ศูนย์การเรียนรู้วัดพระบรมธาตุคุดอยผาลัม" ซึ่งเปิดให้เรียนรู้ในระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย และในปี 2556 ได้มีการเผยแพร่กิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่อในสังคมออนไลน์ไปยังคนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้เป็นจักรกลหนึ่งในการร่วมกันขับเคลื่อนขบวนการ และขบวนการจะขับเคลื่อนไปถึงไหนอย่างไรก็ตั้งขึ้นอยู่กับศรัทธาบุญที่จะเกิดขึ้น

พ่อจันสี : เดิมเคยปลูกสตอร์เบอร์รี่ เพราะเป็นอาชีพเดิมของคนในหมู่บ้าน ช่วงแรกปลูกราคาดี แต่พอปลูกมาเรื่อยๆ โดยใช้ปุ๋ยเคมี สภาพของดินก็เสื่อมโทรมลงจนผลผลิตเริ่มไม่มีคุณภาพและได้ปริมาณไม่มากพอ ปลูกสตอร์เบอร์รี่มาเป็นระยะเวลา 10 ปี โดยปลูกตามเพื่อนบ้านเนื่องจากราคาดี แต่ปลูกไปเรื่อยๆ หนี้สินก็ยิ่งเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากความโลภ ขยายพื้นที่ปลูกโดยการกู้เงินมาปุ๋ยซื้อยา จ้างคนมาช่วย แต่เมื่อปลูกมากขึ้น ผลผลิตก็กลับลดลง ต้นไม้โต เริ่มเป็นหนี้จากการกู้สหกรณ์การเกษตร กู้กองทุนต่างๆ ภายในหมู่บ้าน เป็นหนี้ประมาณ 3 แสนบาท เมื่อเป็นหนี้เป็นสินมากขึ้น แต่ก็ได้มาช่วยงานที่วัด ได้พูดคุยกับพระอาจารย์สรยุทธ ถึงปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นและหาทางออกไม่ได้ พระอาจารย์จึงได้ชักชวนให้มาร่วมโครงการ 1 ไร่คุณธรรม ในปี 2553 ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับการ

สนับสนุนของคุณธรรม (องค์การมหาชน) ในปี 2554 ตอนนั้นเริ่มปรับเปลี่ยนการปลูกพืช เริ่มปลูกกล้วย ปลูกพืชอย่างอื่น และปลูกสตอร์เบอร์รี่โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (มูลหมู) ที่ได้จากการเลี้ยงหมูหลุมซึ่งได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ปลูกแฝกเพื่อนำมาจักเป็นตบ ๆ ขายให้ชุมชนหลังคา อีกทั้งหยุดกู้เงิน และปัจจุบันในปี 2556 นี้หนี้สินที่มีก็หมดลงจากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต แต่ก็ถือว่าได้รับโอกาสจากการปลูกกระเทียมส่งโรงงานนำพริกที่เข้ามาติดต่อให้ชาวบ้านปลูกกระเทียมเพื่อส่งโรงงาน และยังเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องของการสีขาวที่เป็นสินค้าในชุมชน

แม่อบ : แม่อมเคยปลูกดอกเก๊กฮวย แต่ก็เลิกเนื่องจากพื้นที่การปลูกดอกเก๊กฮวยนั้นต้องถางป่า เป็นการทำลายป่า ต่อมาปลูกหญ้าหวาน สตอร์เบอร์รี่ที่เคยปลูกเหมือนพ่อจันสี แต่ก็เลิกแล้วเพราะเป็นหนี้เหมือนกัน ตอนนั้นก็ปลูกข้าว ปลูกผัก สมัยที่ยังไม่ได้เข้าโครงการ 1 ไร่ คุณธรรม ตอนนั้นก็เป็นหนี้ อยู่ แต่ปัจจุบันนี้หนี้สินก็ไม่มีแล้ว รวมทั้งหยุดกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) หยุดกู้เงินในหมู่บ้าน ตอนนั้นมาเข้าขบวนการ ก็เริ่มเข้ามาหาสมุนไพรในป่า ปลูกสมุนไพรในบริเวณบ้าน ปลูกแฝก เข้ามาร่วมในโครงการ 1 ไร่คุณธรรม เนื่องจากต้องการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ตอนนั้นเลี้ยงหมูกับเลี้ยงวัว เลี้ยงเพื่อเอาลูกไว้และให้แม่พันธุ์กับคนอื่น ๆ ที่จะเลี้ยงต่อไป

พ่ออาน พุทธ : ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ 1 ไร่คุณธรรมนั้น เป็นคนกลางในการรับสินค้าในชุมชนไปขาย โดยเฉพาะสตอร์เบอร์รี่ ตอนนั้นเป็นหนี้อยู่ประมาณ 5 แสน เนื่องจากไปกู้เงินมาให้ลูกสวนใช้ก่อน เมื่อเป็นหนี้สะสมมากขึ้น ก็ได้มีการพูดคุยกับพระอาจารย์สรยุทธ ก็หยุดทุกอย่าง และเข้าเป็นสมาชิก 1 ไร่คุณธรรม ปัจจุบันปลูกกล้วย เลี้ยงหมู

กล้วยที่ปลูกก็นำมาทอดขายเป็นสินค้าในชุมชน ทำปุ๋ยอินทรีย์ ปัจจุบันเหลือหนี้อยู่ประมาณ 1 แสนบาท การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากความไม่ยอมรับในวิถีชีวิตแบบพอเพียงว่าจะพอกินหรือไม่ การที่จับปรับนั้นต้องอาศัยใจเป็นหลัก ต้องมีใจที่หนักแน่น เพราะต้องมากเก็บผักขายที่ละ 10 บาท 20 บาท เคยเก็บสตอร์เบอร์รี่ขายก็โลดเป็นร้อยสองร้อย ระยะเวลาที่จะทำใจในการเปลี่ยนวิถีชีวิต ต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี แต่ถ้าความเป็นอยู่หรือถ้าจะเปลี่ยนชีวิตไปเลยประมาณ 5 ปี

พ่อชัชฎา สารุจิตร : ก่อนเข้าร่วมโครงการ 1 ไร่คุณธรรม เป็นคนกลางรับซื้อสตอร์เบอร์รี่จากชาวบ้านไปขายต่อ ตอนนั้นเป็นหนี้ประมาณล้านกว่าบาท โดยกู้เงินมาซื้อสตอร์เบอร์รี่และปลูกสตอร์เบอร์รี่ ช่วงปี 2553 มีการอบรมโครงการต้นกล้าอาชีพที่วัดพระบรมธาตุคุดอยผาลัม เลยได้เข้ามารู้จักโครงการ 1 ไร่คุณธรรม ปัจจุบันทำเรื่องขอยืมไร่เคลและปลูกผักกินเอง ปลูกผักขาย ปัจจุบันหนี้เหลือ ประมาณ 5 แสนบาท เนื่องจากหยุดกู้เพิ่ม และค่อยๆ ใช้หนี้ไปตามกำลัง เนื่องจากกู้ภายในหมู่บ้าน เช่น เงินในกองทุนหมู่บ้าน

นักร้อง Home School รุ่น 1 : ได้มีโอกาสขึ้นมาที่วัดตอนที่เป็นเด็ก ขึ้นมากับป้าๆ ได้มาเจอกับหลวงพ่อก่อนที่สอนทำนันทน์หลายอย่าง พาไปทำปุ๋ย ไปปลูกสตอร์เบอร์รี่ หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลวงพ่อก็ดูเรียนมาเรียนในหลักสูตร Home School เราอยากเรียนอะไรก็ได้เรียน จบมาเราก็ทำงานได้สิ่งที่เรียนก็ช่วยเหลือพ่อแม่และช่วยเหลือทางบ้านเราได้ ก็คิดว่าน่าจะสนุกดี ก็ชวนเพื่อนๆ มาเรียน พ่อแม่ ก็เข้าใจสนับสนุน เนื่องจากมีประสบการณ์จากพี่ชายที่ไปเรียนนอกชุมชน ทุกเดือนก็จะมาขอเงินพ่อแม่ใช้ ซึ่งเป็นช่วงที่ครอบครัว

ลำบาก ไม่อยากให้พ่อแม่ไม่สบายใจเรื่องค่าใช้จ่ายหากต้องไปเรียนนอกชุมชน ถ้าเรียนอยู่ที่นี้ก็จะได้ค่าใช้จ่ายและช่วยงานที่บ้านได้ด้วย การเรียนจะเรียนเป็นโครงการของตนเอง อย่างเช่น การแปรรูปข้าว ก็จะมีการทดลองทำไปเรื่อยๆ

สิ่งที่แต่ละคนทำ คนในชุมชนไม่เห็น เนื่องจากยังไม่เปิดใจและไม่เข้าใจว่าปลูกแค่นี้ อยู่แบบนี้จะมีกินมิใช่ได้อย่างไร จะร่ำรวยได้อย่างไร นี่คือนมมของของคนในชุมชน แต่สำหรับกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการภายในชุมชนก็ยังคงดำเนินต่อไป มีการผลิตสินค้าต่างๆ ขายในชุมชน โดยมีคนภายนอกเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนสินค้าต่างๆ ได้แก่ แชมพูสมุนไพร ข้าวอินทรีย์ กล้วยทอด และสตอร์เบอร์รี่ตามฤดูกาล สินค้าเหล่านี้ สมาชิกในชุมชนจะใช้เงินลงทุนส่วนหนึ่งจากเงินหุ้นที่สมาชิกร่วมกันลงทุน เมื่อขายได้กำไรเท่าใดก็จะแบ่งกลับมาที่ขบวนการ โดยการทำบุญครึ่งหนึ่งของกำไร ส่วนที่เหลืออีกครึ่งก็จะกลับสู่ระบบการผลิตต่อไป ซึ่งระบบนี้ก็เป็นระบบที่ช่วยสร้างความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบให้กับสมาชิกด้วยเช่นกัน สิ่งหนึ่งที่ชุมชนอาจจะไม่รู้ตัวว่ากำลังร่วมกับขบวนการ คือ การที่ขบวนการรับซื้อผลผลิตต่างๆ ในชุมชนของชาวบ้าน เช่น ข้าว กล้วยกระเทียม กลุ่มขบวนการก็มีรายได้จากการขายปุ๋ยให้กับชาวบ้านที่ปลูกกระเทียม นอกจากกิจกรรมเดิมที่ได้ทำแล้ว ในปัจจุบันยังมีการเพิ่มเติมเรื่องกิจกรรมเพื่อสุขภาพชื่อว่า บ้านโรคยา ซึ่งเปิดบริการการดูแลสุขภาพทางเลือกแบบใหม่ให้บริการนัดผ่อนคลาย กวดจุด ครอบแก้ว ยาสมุนไพรต่างๆ เช่น หญ้าหวาน เม็ดมะขามแห้ง ยาเขียวสำหรับนวด นำหมักลูกยอ ทำลูกประคบ ผู้ให้บริการก็ได้รับการสอนจากที่ต่างๆ ให้สามารถให้บริการได้อย่างถูกต้องปลอดภัย

ถอดบทเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นกับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ก่อนที่จะมีการจัดตั้งเป็นหน่วยประสานงานและ เจ้าหน้าที่ประจำในแต่ละโครงการที่กิจวิจัยฯ ดำเนินงาน

กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (OKRD) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 ตามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์วิจัยฯ ในอดีตกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเกิดจากการทำงานด้านงานวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีเป้าหมายกิจวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีผู้วิจัยหลักประกอบด้วย ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ

ผศ.ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง ผศ.กมลทิพย์ คำใจ ดร.กาญจนา สุระ และทีมงานดูแลโครงการ จึงถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ภายใต้โครงสร้างของสถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏมี ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ มีการจัดตั้งทีมดำเนินงานกิจวิจัยเชิงการศึกษาดูแลธุรกิจของชุมชน โดยอาศัยหลักการจัดการโดยการนำศาสตร์ของหลักเศรษฐศาสตร์ หลักของบัญชี หลักของการบริหารจัดการ และหลักนิเทศศาสตร์ มาปรับประยุกต์ใช้ หรือที่เรียกว่า R&D (Research and Development)

การมองเห็นตัวตนที่แท้จริงของชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น โครงการของภาครัฐมีมากมายหลายอย่าง แต่ส่วนใหญ่แล้วเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่ตรงจุด เพราะแต่ละโครงการจะเป็นไปในรูปแบบของนโยบาย

จากข้างบนลงสู่ล่างเท่านั้น จึงทำให้รัฐไม่เคยมองเห็นตัวตนที่แท้จริงของชุมชน ฉะนั้น สิ่งที่จะมาเชื่อมระหว่างภาครัฐและชุมชนก็คือ ผู้ที่เข้าใจในงานด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (OKRD) จึงได้ทำการวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการบูรณาการกับกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีโอกาสได้เรียนรู้จากการลงพื้นที่ร่วมกับอาจารย์ในการทำวิจัย

การดำเนินงานของกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมในชุมชน และการสร้างหลักธรรมาภิบาลในการดูแลธุรกิจของชุมชน โดยอาศัยหลักของความซื่อสัตย์ ประหยัด และมีวินัยระหว่างสมาชิกในชุมชน ความสุภาพ สามัคคี และมีวินัยต่อส่วนรวม รวมถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณในท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2552 เกิดการจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม (MEC) จำนวน 32 ศูนย์ และมีการขยายผลการดำเนินงานของเครือข่ายการเรียนรู้เศรษฐกิจเชิงคุณธรรมสู่จังหวัดที่ใกล้เคียง 4 จังหวัดภาคเหนือ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา จังหวัดลำพูน และจังหวัดลำปาง

มีการขยายผลอย่างต่อเนื่อง ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2554 คณะทำงานของกิจวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้นำองค์ความรู้และผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้แต่ละแห่งมาเผยแพร่ผ่านเครือข่ายระบบสารสนเทศ (Website) ของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ซึ่งได้มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศเศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพฐานข้อมูลในมินิไซต์ (Minisite) ทำให้เกิดการเผยแพร่องค์ความรู้และข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ มีผู้เข้ามาสืบค้นหาข้อมูลอย่างต่อเนื่อง จนเกิดการเผยแพร่องค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้กับผู้ที่สนใจสามารถสืบค้นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และข้อมูลมีความถูกต้องต่อการนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามสภาพบริบทของชุมชนนั้นๆ ทำให้เว็บไซต์ของ Minisite ได้รับความนิยมโดยมีผู้เข้ามาใช้บริการ

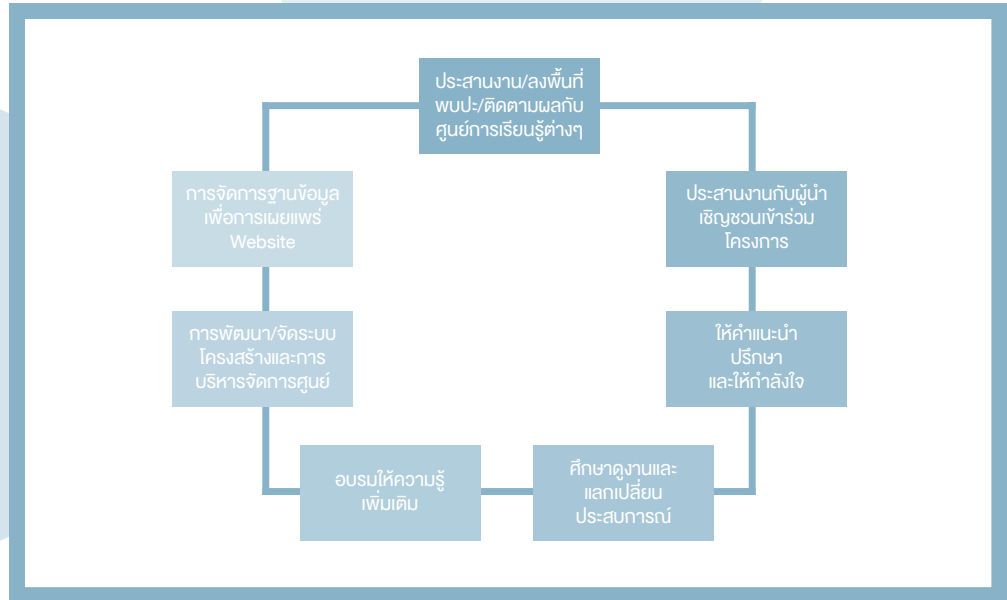
ในช่วงปี พ.ศ. 2555 จึงมีการยกระดับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ด้วยการจัดทำ

โครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อการบริหารจัดการศูนย์ฯ สู่อุตสาหกรรม ประจำศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ (The Potential Development to Manage the Best Practice of Chang Mai Moral Study Center to be Sustainable : PDCA Moral project) โดยแต่ละศูนย์ผ่านกระบวนการคัดเลือกศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ 4 แห่ง ประกอบด้วย

1. ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง
2. ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง
3. ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง
4. ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เมาะ

เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้การประกอบอาชีพที่เคียงคู่คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน รวมทั้งประชาชนที่

สนใจทั่วไปได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมของกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีกระบวนการส่งเสริม ดังนี้ 1) การลงพื้นที่เยี่ยมกลุ่มต่างๆ เพื่อค้นหาศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ 2) ประสานงานกับแกนนำเพื่อให้มีเครือข่ายร่วมโครงการฯ 3) การให้คำแนะนำปรึกษาและให้กำลังใจกับผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในกลุ่ม 4) การพาผู้นำไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ 5) การอบรมให้ความรู้เพิ่มเติม 6) การจัดระบบโครงสร้างการทำงาน และการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ 7) การจัดทำประมวลศูนย์การเรียนรู้ 8) การจัดทำฐานข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมเพื่อการเผยแพร่ทาง Website

ภาพแสดงการดำเนินงานโครงการสรรค์สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

พัฒนาระดับศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรม หลักสูตรการถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรมผ่านศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ

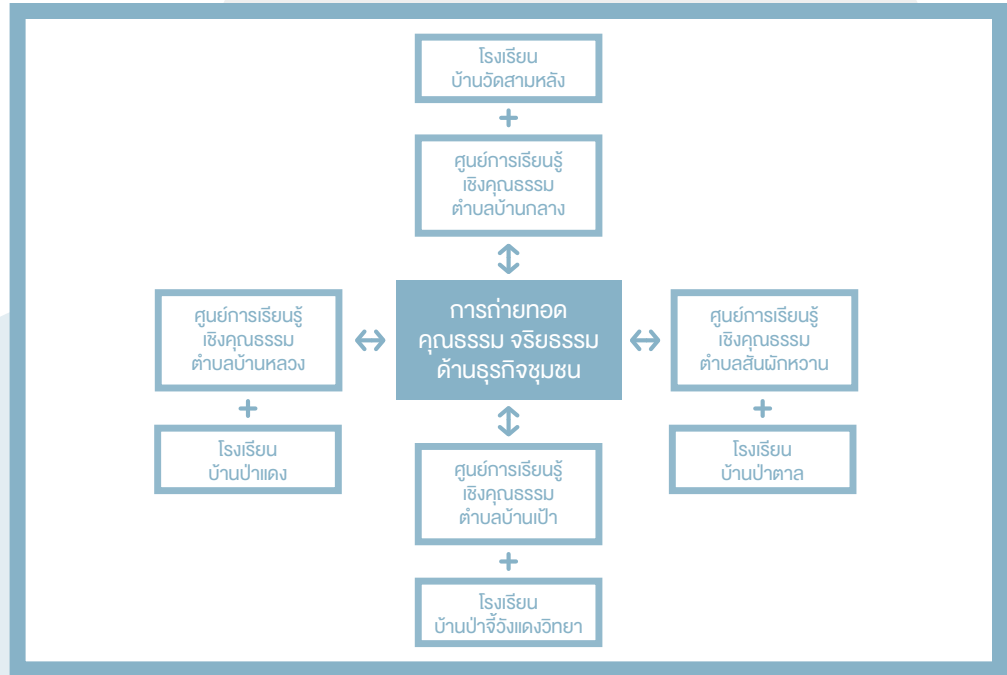
ปี พ.ศ. 2556 คณะทำงานของ กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการต่อยอดการดำเนินงานโครงการ การพัฒนาศักยภาพเพื่อการบริหารจัดการศูนย์ฯ สู่ความยั่งยืนประจำศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ จากปี พ.ศ. 2555 จึงได้จัดทำโครงการ “การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายการบริหารจัดการศูนย์ฯ สู่ความยั่งยืนประจำศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่”

ปีที่ 2 (The Potential Development to Manage the Network of the Best Practice of Chiang Mai Moral Study Center to be Sustainable: PDCA Moral project Phase 2: PDCA Phase II)” ด้วยกระบวนการพัฒนาโครงการตามรูปแบบการพัฒนาแบบครบวงจร (Plan, Do, Check and Action)

โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและต่อยอดการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่

ในบทบาทของแหล่งเรียนรู้ในการประกอบอาชีพที่เคียงคู่คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับเครือข่ายโรงเรียนในชุมชนของศูนย์การเรียนรู้ฯ ทั้ง 4 แห่ง จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ (1) โรงเรียนวัดสามหลัง ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ (2) โรงเรียนบ้านป่าตาล ตำบลสันผักหวานอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (3) โรงเรียนบ้านป่าแดง ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่ฮวย จังหวัดเชียงใหม่ และ (4) โรงเรียนบ้านป่าจี้วังแดงวิทยา ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อีก 1 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กับการบริหารชุมชน โดยมีผลสัมฤทธิ์ของโครงการคือ ให้โรงเรียนในเขตพื้นที่ของศูนย์ฯ การเรียนรู้ฯ ในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถจัดทำร่าง

แผนหลักสูตรการถ่ายทอดคุณธรรมและจริยธรรมผ่านศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ไปสู่เด็กนักเรียนพร้อมกับการนำไปสู่การทดลองใช้หลักสูตรในพื้นที่จริง ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเหล่านั้นเกิดแนวทางและกระบวนการในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับความคิดและคุณธรรมในจิตใจของเด็กนักเรียนด้วยวิธีการประกอบธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันจะทำให้เด็กนักเรียนเติบโตเป็นอนาคตของชาติอย่างมีความรู้ควบคู่กับคุณธรรม Happy Work Place หนึ่งปัจจัยความสำเร็จของกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ของธุรกิจชุมชนควบคู่กับคุณธรรม โดยจะเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างมหาศาล และสร้างค่านิยมให้คนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนพร้อมกับการสำนึกกับบ้านเกิดสุดท้ายทุกคนก็จะรู้ว่า การทำงานอยู่ในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่สามารถสร้างความสุข

ได้เช่นกัน หากแต่จะต้องช่วยเหลือกันพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความน่าอยู่และเกิดวิถีชีวิตแห่งความสุขให้ได้ จนเกิดเป็นเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนสู่ภายนอกชุมชน เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องของวัตถุและจิตใจ

ปัจจุบัน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม มีเครือข่ายในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งสิ้น 32 ศูนย์ฯ ในเขตพื้นที่ 16 อำเภอ โดยได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและภายนอกชุมชน ของจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งยังพร้อมที่จะขยายเครือข่ายไปยังเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ซึ่งจะเป็นการขยายเครือข่ายธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรมให้มีความกว้างมากยิ่งขึ้น และในอนาคตอาจจะไปสู่ระดับประเทศ การดำเนินงานเหล่านี้จะนำมาซึ่งความคาดหวังสูงสุดของคนไทย คือ “การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นยั่งยืน” บนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม

ความหมายของ “เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม” หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ความยั่งยืน ชื่อสัตย์ประหยัด วิถีนิยระหว่างสมาชิกในชุมชน ความสุภาพ สามัคคีและวินัยต่อส่วนรวม

จากการประมวลภาพรวมของศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ จังหวัดเชียงใหม่ 4 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน ในอดีตชาวบ้านมีการรวมกลุ่มศิลปกรรมดินเผาบ้านอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 3) ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่ฮวย จังหวัดเชียงใหม่ 4) ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่ฮวย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมทั้ง 4 แห่งนี้มีวัตถุประสงค์ หลักคือการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางเศรษฐกิจ

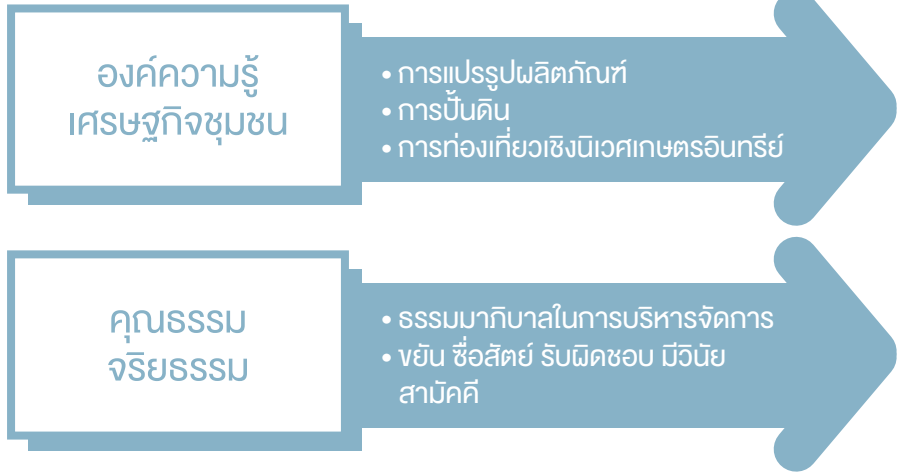
พอเพียงและเป็นพื้นที่สำหรับให้คนในพื้นที่มีอาชีพที่ยั่งยืนโดยไม่ต้องออกไปหารายได้จากภายนอกชุมชน อีกทั้งยังสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนทั้งในและนอกชุมชนอีกด้วย องค์ความรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบนำเสนอความรู้ให้กับผู้มาศึกษาดูงาน มีความหลากหลายตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น องค์ความรู้การประกอบอาชีพ องค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา และองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจชุมชน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมบ้านกลาง เป็นกลุ่มที่พัฒนาขึ้นมาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีประสบการณ์ด้านการประกอบอาชีพ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ผู้ที่มาศึกษาดูงานจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการแปรรูปกล้วยชนิดต่างๆ ลำไยอบแห้ง การทำน้ำลำไย การทำข้าวแต๋น การทำข้าวเกรียบธัญพืช ที่สามารถสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนได้โดยใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาแปรรูป สร้างผลิตภัณฑ์ ในกระบวนการผลิตและการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแทรกเรื่องของคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความอดทน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมสำคัญที่ทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ของกลุ่มที่เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย
- ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน ในอดีตชาวบ้านมีการรวมกลุ่มศิลปกรรมดินเผาบ้านอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ที่มาศึกษาดูงานจะได้เรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลี้ยงหมูหลุม การเพาะเห็ดหอม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างดี อีกทั้งยังสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมความซื่อสัตย์และการรักษาคุณภาพของสินค้าเพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือในสินค้า

หัตถกรรมพื้นดิน ผู้เข้ามาศึกษาดูงานจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปั้นดิน วิธีการปั้น ซึ่งเป็นการสืบทอดภูมิปัญญา และในเชิงเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจการคำนวณรายได้จากการปั้นตุ๊กตาขายเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ รวมทั้งเวลาที่สอนการปั้นก็จะสอนเรื่องคุณธรรม ความอดทน ความซื่อสัตย์ งานเกี่ยวกับการปั้นทำให้มีสมาธิถ้าทำด้วยใจรักจะทำให้ทำด้วยความสุขและสร้างงาน สร้างอาชีพได้

- ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านป่า เป็นกลุ่มแม่เฒ่าบ้านดินเป็นกลุ่มที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกพืชผักอินทรีย์ การทำธุรกิจชุมชนด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีโฮมสเตย์บ้านดินบริการนักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการพึ่งตนเองและการใช้ชีวิตพอเพียงจากการทำเกษตรอินทรีย์ และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เน้นเรื่องสภาพแวดล้อมดี ความเรียบง่าย อาหารดีมีความปลอดภัย รวมทั้งสอนเรื่องคุณธรรม ความซื่อสัตย์ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ซึ่งหากมีความซื่อสัตย์แล้วก็จะนำมาซึ่งความเชื่อใจของลูกค้าและรายได้ของกลุ่มเช่นกัน

- ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง ซึ่งเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลบ้านหลวง เป็นกลุ่มที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตที่เน้นเรื่องความพอเพียงที่มีรูปธรรมค่อนข้างชัดเจน ผู้ที่มาศึกษาดูงานจะได้เรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลี้ยงหมูหลุม การเพาะเห็ดหอม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างดี อีกทั้งยังสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมความซื่อสัตย์และการรักษาคุณภาพของสินค้าเพื่อให้ลูกค้าเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อถือในสินค้า

ปัจจัยที่ทำให้กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ความสำเร็จ พัฒนาศักยภาพ ทักษะ และการเชื่อมโยงหน่วยงาน ประสานเครือข่าย

สถาบันวิจัยและ พัฒนามหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่ ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 นับเป็นเวลายาวนานกว่าทศวรรษ มีการดำเนินงานโครงการต่างๆ จนกระทั่งมีการต่อยอดกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีทีมงานที่มีศักยภาพ โดยยึดหลักในการทำงานคือ การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นนิสิตในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ที่มีความสนใจในงานวิจัยได้มี

โอกาสสามารถบริหารโครงการ ใช้ระบบการบริหารจัดการให้เจ้าหน้าที่แต่ละโครงการ มีอำนาจในการตัดสินใจและวางแผน จัดการโครงการให้เป็นไปตามแผนงาน และมีการประชุมร่วมกันเพื่อรายงาน ความคืบหน้าประมาณเดือนละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

โครงการต่างๆ ที่กิจวิจัยฯ ได้รับ ทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพราะหน่วยงานไว้วางใจ เชื่อมั่น ผลการวิจัยหรือผลการดำเนินโครงการที่ ผ่านมาของกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เชื่อมั่นใน ผศ.วิระศักดิ์ สมยานะ และทีม

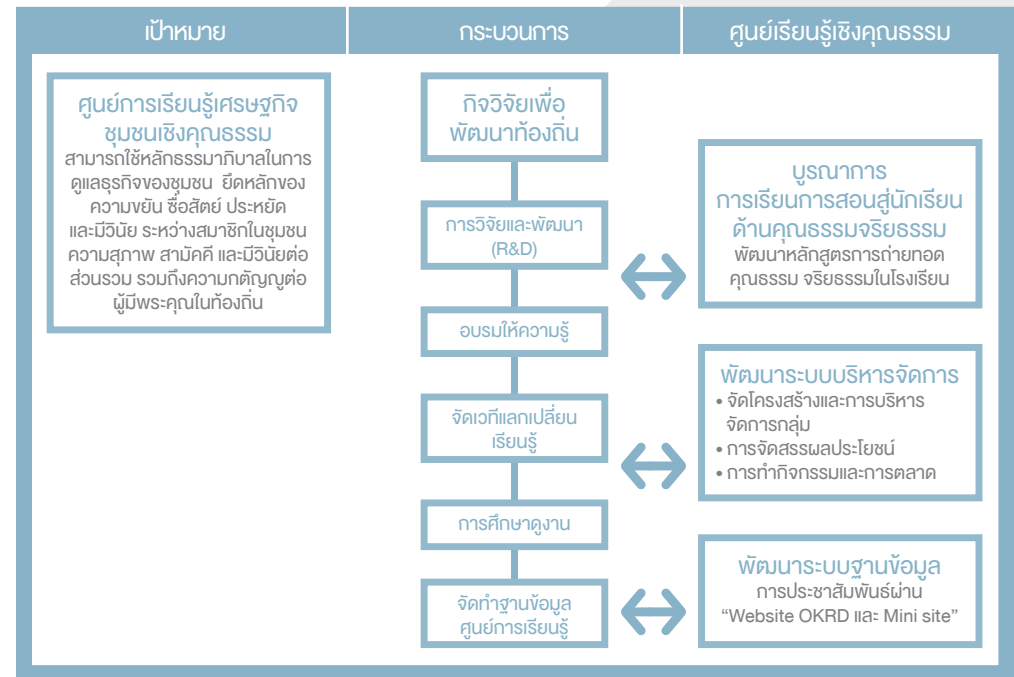
งานด้านความรู้ ความสามารถทาง วิชาการและการประสานความร่วมมือกับ ชุมชน หน่วยงานท้องถิ่น จนเป็นที่ ยอมรับในพื้นที่ภาคเหนือ

นอกจากนี้การทำงานของกิจวิจัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น มุ่งให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงหน่วยงานประสานเครือข่าย เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมในระดับต่างๆ เป็นพลังในการพัฒนา ศูนย์ เรียนรู้ เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ทั้งด้าน การวิจัยและพัฒนา การอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนงบประมาณหลายหน่วยงาน เช่น

1. สถาบันอุดมศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มหาวิทยาลัยพะเยามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยพายัพ
2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงใหม่ สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ทหารอู่ข้าว จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นกับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

ตัวอย่างรูปธรรม ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ

1 ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านกลางอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

การก่อเกิด : ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมบ้านกลาง : เปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2552 มีคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 16 คนตั้งอยู่ที่กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันก้อเกิด เลขที่ 65/4 บ้านสันก้อเกิด หมู่ 10 ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ 053-481052 มีคำขวัญ/สโลแกนประจำศูนย์ฯ คือ "บ้านกลางข้าวแต่นน้ำลำไย สมุนไพรธรรมชาติ" และมีคุณธรรมประจำศูนย์ฯ คือ "ชุมชนเกื้อหนุน สำนึกบุญคุณท้องถิ่น" ประธาน

กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรบ้านสันก้อเกิด "นางศรีนวล มะโนปัญญา" เป็นผู้จัดการศูนย์ฯ ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการงานและควบคุมการดำเนินงานของศูนย์ฯ พร้อมทั้งบูรณาการการทำงานร่วมกับชุมชนในรูปแบบต่างๆ พัฒนาการ...ความก้าวหน้า : กลุ่มเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 โดยเริ่มต้นจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเงินแรกเริ่มประมาณ 5 พันบาท จากนั้นมาเปลี่ยนเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสมาชิกประมาณ 40 คน และมีการออมทรัพย์ร่วมกันของสมาชิก ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การทำกิจกรรมของกลุ่มช่วงแรกคือ ทำร้านค้าชุมชน ขายสินค้าอุปโภค

บริโภค ข้าวสาร และทำพริกกับคองกระเทียมขาย แต่ทำได้ระยะหนึ่งต้องเลิกทำเพราะขาดทุน ในปี พ.ศ. 2542 คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันคิดว่า จะสามารถทำอะไรเองได้บ้างตามที่ถนัด จึงปรับเปลี่ยนมาผลิตข้าวแต่นเป็นผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม และเนื่องจากในชุมชนมีสวนลำไย กลุ่มจึงหันมาทำน้ำลำไยและขายดีขึ้น ต่อมาปี พ.ศ. 2545 กลุ่มเริ่มมีตลาดที่มั่นคงมากขึ้น คนเริ่มติดใจในรสชาติของผลิตภัณฑ์ จึงมีการผลิตเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ. 2546 กลุ่มเริ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ช่วยให้มีความรู้ และส่งเสริมการทำลำไยอบแห้ง สนับสนุนการสร้างอาคารและอุปกรณ์ต่างๆ

ในการผลิต การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) สนับสนุนเรื่องการอบรมให้ความรู้เรื่องการแปรรูป กรมส่งเสริมสหกรณ์ สนับสนุนเรื่องการพัฒนามาตรฐานของผลิตภัณฑ์ สำนักงานพัฒนาชุมชน สนับสนุนเรื่องการทำกิจกรรมในหมู่บ้าน พัฒนาบรรจุกภัณฑ์ ส่งเสริมการทำกิจกรรมของกลุ่ม การจดทะเบียนกลุ่ม และส่งคัดสรรผลิตภัณฑ์เป็นสินค้า OTOP ครั้งแรกได้มาตรฐานระดับ 3 ดาว และกลุ่มมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์มาเรื่อยๆจนได้เป็นสินค้า OTOP มาตรฐานระดับ 4 ดาว สำนักงานสาธารณสุขสนับสนุนเรื่องการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมาตรฐานโรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนการสร้างอาคารเพื่อการผลิต ให้งบอุดหนุนกลุ่มเป็นเงินปีละ 10,000 บาท

วันนี้ ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มผลิตเพื่อจำหน่าย ได้แก่ ข้าวเกรียบธัญพืช ข้าวแต่นกล้วยทอดกรอบรสต่างๆ กล้วยฉาบ การทำงานร่วมกันของสมาชิกจะมีการตั้งกติการ่วมกันไว้ในกลุ่ม คือ จะซื้อสัตว์ต่อลูกค้า ขยัน ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ประหยัด อดทน กตัญญู การตัดสินว่าใครมีคุณธรรมเรื่องใดสามารถดูได้ที่พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม เช่น มีอะไรก็แบ่งปันกันกิน การไปโรงงานด้วยกัน เสียสละเวลา งานเทศกาลปีใหม่ก็จะซื้อของไปเยี่ยมเยียนคนที่เคารพนับถือ เป็นต้น ปี พ.ศ. 2553 เริ่มจดทะเบียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลผลิตทางเกษตรบ้านสันก่อเกิด ปัจจุบันมีสมาชิกในกลุ่ม 124 คน มีการประชาสัมพันธ์กลุ่มผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทำให้ยอดขายของกลุ่มเพิ่มขึ้นทุกปี

เข้าสู่เส้นทางศูนย์การเรียนรู้ : เมื่อปี 2550 ผศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ (กิจวิชัย เพื่อพัฒนาท้องถิ่น) ได้พานักศึกษามาดูงานและได้มารู้จักกลุ่มเป็นครั้งแรก ซึ่งหมู่บ้านบ้านสันก่อเกิด เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลความพอเพียง จึงมีการพูด

คุยให้ความรู้ จัดเวทีเรื่องจะอยู่อย่างไรให้มีความขยัน มีความอดทน และสิ่งที่กลุ่มจะทำต่อไปในอนาคตคือ การพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน สันก่อเกิด จากนั้นมีการจัดเวทีพูดคุยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนแนวคิด ให้แนวคิดเรื่องความพอเพียง เมื่อมีการทำกิจกรรม อีกทั้งบ้านสันก่อเกิด หมู่ 10 ยังได้รับการคัดเลือกจากองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นหมู่บ้านที่มีความสามัคคี ภายหลังจึงได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายของ OKRD (กิจวิชัยฯ) ผลจากกิจกรรมพูดคุยในเวที บ้านวล แกนนำกลุ่มเริ่มคิดว่ากิจกรรมที่ทำอยู่ซึ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนนั้นสามารถสร้างรายได้และมีอาชีพ โดยได้อยู่ที่บ้านแต่ตนเองจะสามารถสืบทอดไปสู่เด็กและเยาวชนได้อย่างไร เมื่อมีคำถามเช่นนี้ จึงมีการเริ่มฟื้นฟูภูมิปัญญาที่มีในชุมชนให้เกิดการถ่ายทอดสู่เยาวชน โดยตั้งกลุ่มกิจกรรมว่า “กลุ่มขยายสอนหลาน ”สอนทำกิจกรรมสอนเพื่อนตำบล ทำสมุนไพรรักษาบ้าน และการพูดภาษาพื้นเมือง โดยใช้ปราชญ์ชาวบ้านสอน เยาวชนในชุมชนจะเลือกเรียนกิจกรรมที่ตัวเองสนใจ ปัจจุบัน มีคนสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บางครั้งก็มีเด็กจากต่างอำเภอมาเรียนรู้ในกลุ่มบ่อยๆ โดยใช้เวลาศึกษาดูงานประมาณ 1 วัน มีการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมในการสอนเด็กๆ ที่มาดูงานเชิงปฏิบัติที่กลุ่ม เช่น เวลาที่จะสอนเด็กในแต่ละขั้นตอนก็จะสอดแทรกเรื่องคุณธรรมให้เกิดความเข้าใจ หากทำข้าวแต่น ต้องใช้ความขยัน ความอดทน ต้องซื้อสัตว์กับลูกค้า ไม่เอาสิ่งปลอมปนอะไรมาใส่ หรือหลังจากหัดทำขนมแล้ว ก็จะทำให้เด็กนำขนมไปให้ผู้ปกครอง และสอนว่าการที่เด็กนำไปของไปให้ผู้ปกครองนั้นเป็นการแสดงความรักความกตัญญู กตเวที

ความสำเร็จในมุมมองของตัวเอง : ในด้านของเศรษฐกิจคือ ยอดขายที่เพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กในการประกอบอาชีพ โดยสอนให้รู้ว่าไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไรก็ตามต้อง

ซื่อสัตย์กับงานและคนที่เราทำงานด้วย มีความขยัน มีความอดทน และสิ่งที่กลุ่มจะทำต่อไปในอนาคตคือ การพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน พัฒนาระบบการตลาดให้ดีขึ้น และพัฒนาทีมงานให้มีความรู้มากขึ้น ซึ่งจะเน้นเรื่องการพัฒนาคนเป็นหลัก ซึ่งกลุ่มก็พยายามจะช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด ไม่รบกวนหน่วยงานมาช่วย แต่หากหน่วยงานใดมีการสนับสนุนก็จะเขียนโครงการเข้าไปขอรับการสนับสนุนในการพัฒนา ด้านต่างๆ แรงบันดาลใจสำคัญของกลุ่มที่มีความสำเร็จในวันนี้ ปัจจัยแรกคือ ผศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ ซึ่งเป็นคนที่สร้างแรงบันดาลใจและให้กำลังใจกับบ้านวลซึ่งเป็นแกนนำกลุ่ม ทำสิ่งดีๆ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาในเวลาที่เราสงสัยว่ามีปัญหาที่แก้ไขไม่ได้

2 ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านเป่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ก้าวแรกของศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านเป่า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เปิดอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 โดยมีคุณทองใบ เล็กนามณรงค์ เป็นผู้จัดการศูนย์ฯ ก่อนที่จะพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้แม่ใจบ้านดิน กลุ่มมีการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มจักสาน แรกเริ่มมีการตั้งกลุ่มรวบรวมสมาชิกได้ 12 คน มีการปรึกษาหารือกันว่าควรจะพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างไร และได้ข้อสรุปร่วมกันว่าควรทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ ปลูกผักปลอดสาร เพราะมีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตเดิมที่เคยทำเกษตร นอกจากนี้ในบริเวณบ้านแม่ใจมีต้นแบบบ้านดินของคุณโมโจน จันโต ที่มาใช้ชีวิตแบบพอเพียงที่บ้าน เป้าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 และกลุ่มได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคุณโมโจนและนำมาปรับใช้ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการทำโฮมสเตย์

ช่วงแรกสมาชิกร่วมกันทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมสมัย

ปู่ย่าตายาย ซึ่งการทำเกษตรในแนวทางนั้นก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่พอเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปใช้เกษตรแบบเคมีมากขึ้น เกิดปัญหาหมอกควันชุมชนคือชาวบ้านเริ่มเป็นหมอกควัน จึงร่วมกันทบทวนปัญหาและชักชวนกันมาปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ตั้งกลุ่มขึ้นมาเรื่อยๆมีสมาชิก 12 คน มีการระดมทุน แต่สมาชิกหลายคนก็มองแต่ผลตอบแทนที่จะได้รับ พอไม่ได้เงินก็ถอนหุ้นออก จากนั้นกิจกรรมของกลุ่มก็ล้มลุกมามีเรื่อยๆ จนกระทั่งมาจดทะเบียนกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน มีกิจกรรมต่างๆ เช่น การสอนมวยไทย การปลูกผักอินทรีย์ การทำโฮมสเตย์วันนั้นกลุ่มยังเหลือสมาชิกอยู่ประมาณ 10 คน จึงมีการปรับเปลี่ยนระเบียบการเป็นสมาชิกใหม่ โดยไม่มีการระดมทุนเป็นเงินเพื่อป้องกันการถอนเข้าถอนออก แต่สมาชิกต้องมีการออมเงิน และมีการนำเงินออมไปใช้ประโยชน์ นำมาฝากธนาคารร่วมกัน เช่น เรื่องการรับลูกค้าโฮมสเตย์ จากบ้านของแต่ละคน และการมาช่วยงานในศูนย์ฯ หากมีลูกค้ามาพัก เช่น การบริการเครื่องเสียง หรือการทำอาหาร

ปี พ.ศ. 2551-2552 กลุ่มเสนอชื่อหมู่บ้านแม่ใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่ทำเรื่องวิสาหกิจชุมชนกับโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมี ผศ.ดร. วีระศักดิ์ สมยานะ เป็นผู้ดำเนินโครงการ แต่โครงการเกิดความไม่ต่อเนื่องเพราะนายก อบต. คนเก่าหมดวาระ แต่กลุ่มยังคงติดต่อประสานขอคำปรึกษาจากอาจารย์อย่างต่อเนื่อง ต่อมา ต้นปี พ.ศ. 2552 กิจวิชัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีการดำเนินโครงการสร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม บ้านแม่ใจจึงเข้าร่วมและได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ จนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีความหวังว่าจะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโครงการไทยเข้มแข็งจำนวน 2 ล้านบาท แต่การทำกิจกรรมมีการหยุดชะงักลงเนื่องจากไม่ได้รับงบประมาณ ชาวบ้านเริ่มท้อและหมดกำลังใจ

ประมาณปลายปี พ.ศ. 2552-เข้าสู่ปี 2553 กลุ่มวิสาหกิจของบ้านแม่ใจได้รับคัดเลือกให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นหมู่บ้านต้นแบบ จากนั้นกลุ่มก็หาจุดเด่นของตนเอง ร่วมกันหาทุนด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น เรื่องการแกะสลัก การเพิ่มพูนความรู้เรื่องป่า เรื่องการจักสาน มีการสนับสนุนโดยการให้ชาวบ้านไปอบรมเพิ่มพูนความรู้เรื่องต่างๆ มีการพาชาวบ้านไปอบรมบ่อยๆ ชาวบ้านดีใจที่บ้านของตนเองจะได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้นแบบที่มีการจัดงานเพื่อเปิดตัวหมู่บ้าน และเริ่มมีการฟื้นฟูดำเนินการกลุ่มแม่ใจบ้านดินแบบโฮมสเตย์ โดยเริ่มที่บ้านของคุณทองใบ เล็กนามณรงค์ โฮมสเตย์ของที่นี่มี 2 รูปแบบให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกคือ รูปแบบบ้านดิน และรูปแบบบ้านที่อยู่อาศัยตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน

ปัญหาอุปสรรค : สิ่งที่มาขัดขวางส่วนใหญ่มองว่าเป็นปัญหาใหญ่ของกลุ่ม คือ ความไม่เข้าใจระบบการบริหารจัดการของกลุ่มไม่เข้าใจระบบการบริหารจัดการของกลุ่มมาในรูปแบบของเงิน อีกทั้งความไม่เข้าใจแนวคิดของกลุ่มในการดำเนินงานเรื่องวิถีเกษตรอินทรีย์ การทำโฮมสเตย์ เนื่องจากยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปเป็นแบบดั้งเดิม ปัจจุบันคนในชุมชนก็ยังไม่มั่นใจเรื่องการทำบ้านดินหรือการทำโฮมสเตย์ คนในชุมชนก็ยังใช้เงินเป็นที่ตั้งสำหรับการประสานงานกับท้องถิ่นก็ยังเป็นอุปสรรคเนื่องจาก นายกอบต.คนปัจจุบันไม่สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มมากนัก

โอกาสสำคัญ : โอกาสดีของบ้านแม่ใจบ้านดิน คือ คนภายนอกส่วนใหญ่รู้จักบ้านดินของคุณโมโจน จันโต จึงติดต่อเข้ามาพักและได้รู้จักกับบ้านแม่ใจ แต่ในอนาคตถ้าบ้านแม่ใจมีการปรับเปลี่ยนเป็นวิถีเกษตรอินทรีย์ มีอากาศดี อาหารดี จะสามารถสร้างเป็นจุดแข็งให้กับบ้านแม่ใจได้ เนื่องจากคนเมืองต้องการอาหาร

และอากาศที่ดีเพื่อสุขภาพ ปัจจุบันชาวบ้านก็เริ่มมีการปรับเปลี่ยนมาสู่วิถีเกษตรอินทรีย์ ประมาณ 30 ครัวเรือนจากร้อยกว่าครัวเรือนในหมู่บ้าน ผลที่ได้จากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต คือ สุขภาพที่ดีขึ้นเนื่องจากเป็นผักปลอดสาร ประหยัดสามารถปลูกพืชผักทุกอย่างที่กินได้และกินในสิ่งตนเองปลูก แผนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่อไปหากมีผู้มาศึกษาดูงานก็จะพาไปดูบ้านต้นแบบที่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต และแบ่งส่วนแบ่งรายได้ให้กับแต่ละบ้าน นอกจากจะได้เงินส่วนแบ่งแล้วยังได้ขายผัก ได้พัฒนาตนเองเป็นวิทยากรเกิดอาชีพเสริม และหมู่บ้านเกิดภาพลักษณ์ที่ดี มีการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น งบประมาณไทยเข้มแข็ง จัดสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำของหมู่บ้าน มีคลองชลประทานในสมเด็จพระเทพฯ พระราชทาน มีอ่างเก็บน้ำในหมู่บ้าน สิ่งต่างๆ ล้วนมาจากผลของการได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ ความภาคภูมิใจของกลุ่มคือ แม้จะเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่รวมตัวกัน แต่สามารถทำให้เกิดหลายสิ่งหลายอย่างในทางที่พัฒนาขึ้นในชุมชน “กลุ่มโฮมสเตย์แม่ใจบ้านดิน”

ก้าวเข้ามาในวิถีของชุมชน : กิจวิชัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดย ผศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ เป็นผู้ทำให้กลุ่มและคุณทองใบ เล็กนามณรงค์ มีความเชื่อมั่น และมีแรงบันดาลใจการทำงานอย่างต่อเนื่อง แม้เวลาที่มีปัญหาที่ทอดย ผศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ และทีมงานของกิจวิชัยฯ ก็ยังเป็นที่ปรึกษา ให้กำลังใจกับกลุ่มและคุณทองใบตลอดมา สิ่งที่กิจวิชัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นมองเห็นศักยภาพ คือ เป็นกลุ่มเล็กๆ ที่มีความเข้มแข็ง สามารถรวมตัวกันผลักดันเรื่องโฮมสเตย์ให้เกิดขึ้นทั้งหมู่บ้านได้ จึงพัฒนาแนวคิดเรื่องคุณธรรมในการทำวิสาหกิจชุมชน (โฮมสเตย์) ให้มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความขยัน ความประหยัด และอดทนระหว่างกันในชุมชน ต่อมาปลายปี พ.ศ. 2554 กิจวิชัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เข้ามาชักชวนเข้าร่วมโครงการ

ของวิสาหกิจชุมชน โดยให้เลือกแนวทางการพัฒนาว่าจะเป็นผู้ประกอบการหรือเป็นศูนย์เรียนรู้ กลุ่มตกลงเลือกเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน โดยเปิดพื้นที่ของกลุ่มเป็นโรงเรียนรองรับชุมชนและเด็ก ๆ มาเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป้าหมายที่แท้จริงคือ ต้องการให้คนในพื้นที่รู้จักตัวตนของตนเอง รู้จักถิ่นฐานของตัวเอง มุ่งเป้าถ่ายทอดความรู้ไปยังโรงเรียนในพื้นที่เพื่อให้เด็กมาสัมผัสทอดภูมิปัญญา โดยใช้ศูนย์เรียนรู้บ้านดินเป็นพื้นที่เรียนรู้ผลที่เกิดขึ้นจากการทดลองฝึกปฏิบัติกับเด็กในชุมชน คือ เด็กมีความสนใจที่จะมาทำกิจกรรมและมีความสุขที่ได้ร่วมกันทำกิจกรรม แต่ก็มีปัญหาเรื่องเงินงบประมาณ ค่าอาหาร ค่าเดินทางของเด็ก ๆ ที่มาร่วมกิจกรรม เนื่องจากเป็นกลุ่มเด็กทั่วไปในชุมชน ไม่มีหน่วยงานหรือโรงเรียนสนับสนุน

หน่วยงานภาคีที่ช่วยเหลือเสริมแรง : กลุ่มแม่ใจบ้านดินได้รับการสนับสนุนจากหลายๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนผ่านโครงการไทยเข้มแข็งในการเป็นหมู่บ้านต้นแบบ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สนับสนุนเรื่องการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน บริษัทไทยออยล์และกระทรวงพลังงานสนับสนุนการสร้างโรงไฟฟ้าพลังน้ำในชุมชนผลิตกระแสไฟฟ้าขายให้กับการไฟฟ้า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโดยการเจาะเลือดตรวจสารตกค้าง กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นเครือข่ายทำโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ช่วยทำป้ายบอกทางเข้ามายังกลุ่ม มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์แม่ใจนำความรู้ต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น และพัฒนากิจกรรมของศูนย์ ได้แก่ เทคนิคการปั้นดิน เทคนิคการสร้างฐานรากของบ้านดิน การออกแบบลายบนเสื้อกรีนมาเรียนรู้เรื่องการย้อมผ้าจากสีธรรมชาติจากชาวบ้าน ในส่วนของสถาบันศึกษานั้นเป็นการ

แลกเปลี่ยนกันระหว่างความรู้เชิงวิชาการและความรู้ด้านภูมิปัญญาของคนในชุมชน

จุดเด่น...ที่จับได้ชัด : ทางกลุ่ม เห็นว่าจุดเด่นที่บ่งบอกตัวตนของชุมชนคือบ้านดิน สำหรับเกษตรกรอินทรีย์ก็คงต้องรอเวลาการขยายผลระยะหนึ่งก่อนเพราะยังไม่เป็นเกษตรกรอินทรีย์เต็มพื้นที่ แต่กำลังปรับเปลี่ยนให้จุดเด่นเรื่องบ้านดินลดลงเน้นเรื่องเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพมากขึ้น โดยอาจจะทำงานเป็นเครือข่ายกับศิระระโสภา สร้างหลักสูตรการล้างพิษเช่นเดียวกับศิระระโสภา รับลูกค้าที่ต้องการดูแลสุขภาพโดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพราะธุรกิจกับชุมชนต้องเดินไปด้วยกัน ความมุ่งมั่นและความตั้งใจเป็นจุดเด่นของผู้นำในกลุ่ม คือ คุณทองใบ เป็นคนที่จริงจังในการสร้างและพัฒนาอาชีพในชุมชน จุดเด่นอีกด้านคือเป็นหมู่บ้านที่สะอาด ปลอดภัย มีน้ำใจและมีความสามัคคี และจุดเด่นด้านอาหาร คือ เมียงบ้านดิน น้ำสลัดบ้านดินที่เป็นอาหารเด่นของบ้านดินที่คนมาพักบอกต่อกันแบบปากต่อปาก ถึงความอร่อยและเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ อีกทั้งยังมีคนมาเรียนรู้การทำเมียงบ้านดินอีกด้วย

ความภาคภูมิใจ : แม่ใจบ้านดิน เป็นชื่อเรียกที่ติดปากและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น คนบ้านแม่ใจไปอยู่ที่ไหนก็บอกใครๆ ได้ว่าอยู่ที่บ้านแม่ใจ และที่บ้านแม่ใจมีบ้านดินที่เป็นโฮมสเตย์เพื่อให้ผู้ที่ต้องการความเงียบสงบและวิถีชีวิตแบบพอเพียงมาเรียนรู้วิถีชีวิต เด็กในชุมชนเกิดจิตสำนึกรักบ้านเกิด ถิ่นเกิดของตนเอง อีกทั้งยังมีหมู่บ้านอื่นในตำบลเริ่มทำบ้านดินเช่นเดียวกัน รวมทั้งมีการปลูกผักแบบเกษตรอินทรีย์ แต่ยังไม่ได้มาเป็นเครือข่ายกัน

เยาวชนในชุมชน : เยาวชนในชุมชนบางคนเคยทำงานนอกชุมชน แต่เมื่อมองเห็นว่าชุมชนของตนเองสามารถพัฒนาได้เพราะมีศักยภาพที่ดี จึงตัดสินใจลาออกจากราชการ เนื่องจากการทำงานเป็นมนุษย์

เงินเดือนก็เหมือนเป็นทาสของคนอื่น เพราะนายจ้างมักจะเห็นลูกจ้างไม่สู้ ไม่มีทางไป เขาก็จะกดคนทำงานอย่างเดียว จึงคิดว่ากลับมาอยู่ที่บ้านมาพัฒนาบ้านเราดีกว่า ถึงการก้าวหน้านั้นจะช้า แต่สักวันหนึ่งมันก็ต้องมีอะไรที่ดีขึ้น และดีกว่าที่จะไม่มีการเริ่มต้น ลองเส้นทางใหม่ดีกว่าที่จะเดินบนทางสายเดิม ซึ่งมองเห็นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชนคือโฮมสเตย์และคิดว่าน่าจะนำความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้และพัฒนาต่อยอดไปได้ ถึงแม้ว่ายังไม่เห็นค่าตอบแทนที่ชัดเจน อย่างน้อยสิ่งที่ทำก็ทำให้ตัวเองมีความสุข ทั้งยังมีความเชื่อที่ว่าทุกอย่างจะดีขึ้น ตอนนี้มีการเริ่มต้นกิจกรรมวัยใจ แม่ใจบ้านดิน โดยชวนเด็ก ๆ ในหมู่บ้านมาทำกิจกรรมอนุรักษ์ป่าทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม กิจกรรมผ้าป่าด้วยผ้าเห่า ทำโรงไฟฟ้าให้หมู่บ้าน พื้นฟูฝายชะลอน้ำ

คุณทองใบ เลิศราบณรงค์ : ความในใจที่อยากบอกกับหน่วยงานภายนอกคือ หากมีหน่วยงานมาสนับสนุนเรา อยากให้มาเดินเป็นเพื่อนเราก่อนแล้วค่อยทิ้งเราไป ช่วยประดับประดาเราไปก่อนสักพักหนึ่งก่อน เช่น เรื่องการทำกิจกรรมของเยาวชน หน่วยงานต่างๆ จะมานำพาที่เดินไปกับกลุ่มเยาวชนได้อย่างไร ทำอย่างไรจะมัดรอยต่อให้แน่น ความมั่นคงของรุ่นต่อรุ่นที่จะทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นที่ต้องมาให้เงิน อาจจะมาช่วยเป็นที่เลี้ยง เช่น มาทำงานวิจัยที่ชุมชนของเรา ก็ได้

3 ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่

ก้าวแรกของศูนย์การเรียนรู้ตำบลบ้านหลวง 2 แห่ง แห่งบ้านหลวงแม่อาย : เปิดใช้อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2552 มีคณะกรรมการทั้งหมด 27 คน เป็นตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง ตัวแทนจากอำเภอแม่อาย กลุ่มคนในชุมชนบ้านป่าก้อ (หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง) และกลุ่มเพาะเห็ดหอมของตำบลบ้านหลวง (หมู่บ้านเห็ดหอม) ผลิตภัณฑ์ของศูนย์ฯ คือ ผลผลิตทางการเกษตร

1. บ้านป่าก้อ เดิมก่อนที่จะพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ พื้นที่ตรงนี้เปิดเป็นโรงสีข้าวมาก่อน ในปี พ.ศ. 2549 ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.เป็นงบประมาณในโครงการ SML เพื่อซื้อเครื่องสีข้าว ดำเนินการในกิจการโรงสีข้าวมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน กลุ่มมีรายได้จากแลกเปลี่ยนกับโรงสีข้าว เพื่อเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่ ในการบริหารจัดการโรงสีข้าวนี้ ใช้ระบบการประมูลกำไรส่วนหนึ่งแบ่งเข้าเป็นรายได้ของหมู่บ้าน มีการขยายกิจกรรมเพิ่มขึ้นในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การเลี้ยงหมูหลุม เลี้ยงเป็ด เลี้ยงปลา ปลูกผัก ทำปุ๋ยอินทรีย์ และพัฒนาให้สามารถเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบให้พื้นที่อื่นๆ มาดูงานได้ ภายในศูนย์ฯ มีคณะกรรมการดูแล ในส่วนของหมู่บ้านก็มีการบริหารจัดการการเงินของตนเอง คือ สถาบันการเงินชุมชน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ ทุกรูปแบบ ในส่วนของคุณธรรมคือการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมให้กับเด็กๆ เวลาที่เด็กมาศึกษาดูงาน ให้ความรู้เรื่องความพอเพียง สร้างแรงจูงใจโดยแสดงรายได้ที่มาจากประกอบอาชีพตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การขายลูกหมูเมื่อเด็กคำนวณรายได้ก็จะกลับไปเล่าให้พ่อแม่ ผู้ปกครองฟัง บางครอบครัวพาพ่อแม่มาดูงานที่กลุ่มอีกครั้ง มาดูเรื่องหมู

มาขอพันธุ์หมูไปเลี้ยง สำหรับการเลี้ยงหมูหลุม ในหมู่บ้านหากมีคนต้องการเป็นสมาชิกต้องมาเข้าเงื่อนไขการออม ขายหมูไปแล้วต้องซื้อหมูมาเลี้ยงอีก หากไม่มีการฝากแต่ก็ต้องมีการออมอย่างน้อยเดือนละ 100 บาท เป็นกองทุนหมูหลุม ผู้เลี้ยงหมูหลุมจะต้องมีเงินฝาก ต้องมาดูวิธีการทำคอกหมู ทำอาหารหมู ทำอย่างไรไม่ให้คอกหมูมีกลิ่น และอีกหนึ่งอาชีพคือการเก็บใบตองตึงมาทำหลังคาเพื่อขายให้คนในชุมชน เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้

อีกทางของคนในชุมชน

รู้จักกันกับกิจวิจัยฯ : เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้ถูกคัดเลือกให้ได้รับรางวัลด้านศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณปี 2551 ตอนนั้นมีศูนย์การเรียนรู้ได้รับรางวัลทั้งหมด 32 ศูนย์ หลังจากที่ได้รับรางวัลก็เริ่มการพัฒนา/ปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน และมีคนเริ่มเข้ามาดูงานมากขึ้น เนื่องจากมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลในเว็บไซต์ของ OKRD ทำให้เริ่มมีหน่วยงานจากพื้นที่ในภาคอื่นๆ มาดูงาน เช่น กศน.นนทบุรี หน่วยงานของทหาร

ครูโรงเรียนบ้านป่าแดง : เรื่องคุณธรรมจริยธรรม เด็กจะเรียนรู้จากกิจกรรมที่ทำอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องความรับผิดชอบในการปลูกผักสวนครัว และบูรณาการรายวิชาอื่นๆ ด้วยเมื่อเด็กได้มาดูงานแต่การศึกษาจะเน้นเรื่องของแนวทางการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแถมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง : การสนับสนุนชาวบ้าน นั้นจะต้องมีความเห็นจากชาวบ้านเป็นหลัก สิ่งที่เป็นจุดเด่นของกลุ่มนี้คือ มีความพยายามที่จะทำงานให้เป็นรูปเป็นร่าง มีความตั้งใจจริง อยากทำโรงสี อยากทำวิสาหกิจชุมชนที่ก่อประโยชน์ให้กับคนในหมู่บ้าน กลุ่มที่ อบต.สนับสนุนอยู่ก็จะมีกลุ่มเห็ดหอม และกลุ่มป่าชุมชนบ้านใหม่

โพธิ์งาม อบต.พยายามจะสนับสนุนให้มีหมู่บ้านละ 1 กลุ่ม ตามบริบทของหมู่บ้าน จุดเด่นของบ้านป่าก้อคือ มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งเดียวกัน สิ่งที่ยังต้องพัฒนาต่อคือ การพัฒนาศักยภาพคน เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ให้สามารถเป็นวิทยากรในชุมชนได้

ภาคีที่ดี...ที่ช่วยเหลือเสริมหนุน : หน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนศูนย์ฯ ที่ชัดเจนคือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหลวง ในการสนับสนุนโรงเรียนสีข้าว ชื่อเครื่องสีข้าว เป็นพี่เลี้ยงที่ช่วยดูแลกลุ่มสนับสนุนเรื่องการพาไปศึกษาที่ต่างๆ เช่น แม่แตง ห้วยฮ่องไคร้ และมีพัฒนาชุมชนอำเภอแม่อายเป็นหน่วยงานที่พาคนในพื้นที่อื่นๆ มาศึกษาดูงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านป่าก้อ พัฒนาการจากอำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอแม่อาย สำนักงานพัฒนาสังคมฯ จังหวัดกิตติภาพเครือข่ายอื่นๆ มาดูงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ (ธกส.) และหน่วยงานภาคีที่สำคัญคือ สสส. เนื่องจากบ้านป่าก้อได้รับคัดเลือกจากอำเภอแม่อาย สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา กลุ่ม เน้นการอบรมให้ความรู้ โดยมีเกษตรอำเภอให้ความรู้ด้านการเกษตร และปศุสัตว์มาช่วยเรื่องการเลี้ยงหมู เลี้ยงโค

การบริหารจัดการกลุ่ม การดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนี้ มีการดำเนินการที่มีโครงสร้างชัดเจนตามโครงสร้างคณะกรรมการหมู่บ้าน และมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน คณะกรรมการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน กรรมการ เลขานุการ เหรัญญิก การบริหารจัดการคนแบ่งหน้าที่กันตามความถนัด สำหรับเรื่องการเงิน เมื่อมีการทำกิจกรรมต่างๆ ในกลุ่ม หากมีกำไรก็จะแบ่งส่วนหนึ่งเข้าไปสู่เงินกองกลางของหมู่บ้าน เพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านโดยไม่ต้องให้ชาวบ้านมาเดือดร้อนในการบริจาคเงินอีกครั้ง เช่น กลุ่มเลี้ยงหมู

สมาชิกที่ได้รับพันธุ์หมูไปเลี้ยงเมื่อได้ลูกแล้วขายลูกหมูไปแล้วต้องใช้ทุนหมุนเวียนเอาไปซื้อหมูมาเลี้ยงอีกครั้งและหมุนเวียนพันธุ์หมูให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ต่อไปเพื่อสร้างรายได้ กลุ่มโรงสีข้าว รับจ้างสีข้าวให้กับคนในหมู่บ้าน เมื่อได้กำไรก็จะส่งไปเข้าเงินกองกลางของหมู่บ้านทุกปี

ความสำเร็จ ที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน คือ เด็กในโรงเรียนที่มาดูกิจกรรมของกลุ่ม มีการนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลที่บ้านของตนเอง โดยเฉพาะเด็กผู้ชาย เช่น การปลูกผักสวนครัวในบ้าน การเลี้ยงหมูหลุมเพื่อขายหมูและขายมูลหมู เด็กเป็นสื่อที่ดีมากในการสื่อสารเรื่องดี ๆ ไปยังผู้ปกครอง เพราะสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเลี้ยงหมูจากการเลี้ยงปล่อยให้หากินเอง มาเลี้ยงในคอกแทน และในการดูงานจะมีการแทรกเรื่องคุณธรรมไปสู่เด็ก คือ หลังจากที่ได้พาไปดูงานแล้ว ก็ให้นักเรียนเขียนรายงานว่าได้รับความรู้เรื่องใดบ้าง ได้รับคุณธรรมเรื่องใดบ้าง หากต้องประกอบอาชีพแบบในลักษณะแบบนี้จะต้องมีคุณธรรมอะไรบ้าง เช่น ความรับผิดชอบ อุดม การลดรายจ่าย สร้างรายได้ และจากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่ต้องปลูกผักกินกัน สิ่งที่เกิดขึ้นได้คือ คนอายุขึ้นขึ้น การตายน้อยลง คนในชุมชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมาสู่วิถีชีวิตเดิมมากขึ้น และมีการขยายผลไปยังหมู่บ้านอื่นๆ แต่ก็ยังไม่เต็มพื้นที่ทั้งตำบล

ปัญหาอุปสรรค เป็นสิ่งที่มีอยู่ในการทำงานทุกอย่าง เริ่มจากความไม่ลงตัวกันระหว่างชาวบ้านและท้องถิ่น ซึ่งเป็นความวิตกกังวลของชาวบ้านบ้านป่าก้อ เนื่องจากปกติจะได้รับการสนับสนุนจากอบต.มาเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่อง แต่หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารอบต. การสนับสนุนอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น แต่กลุ่มก็จะต้องยืนอยู่ด้วยตนเองให้ได้ เพราะกลุ่มก็มีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านความพอเพียงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

แบบต่อไปในการสร้างความเข้มแข็งชุมชน คนรุ่นแรกในชุมชนที่เป็นแกนนำในการดำเนินกรอยู่กัน มีความต้องการที่จะสร้างคนรุ่นต่อไปเพื่อให้มาช่วยในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีในชุมชน เพื่อให้ความรู้ที่มีอยู่สามารถเป็นประโยชน์แก่คนที่จะมาเรียนรู้

2. กลุ่มเพาะเห็ดบ้านหลวง กลุ่มเพาะเห็ด เริ่มต้น เมื่อปี พ.ศ. 2542 มาจาก อ้ายสุรินทร์ มีสมาชิก 11 คน และได้ไปดูงานการทำเห็ดจากโครงการหลวง เมื่อมาร่วมกลุ่มกัน อดบ.ก็ให้ทุนมาช่วย จำนวน 20,000 บาท และกลุ่มเพาะเห็ด คุณตวงพร โปธิ ก็แยกมาร่วมกลุ่มกันเองในปี 2550 เนื่องจากอ้ายสุรินทร์ได้แยกตัวไปทำสวนส้ม ปัจจุบันมีสมาชิก 10 คน การบริหารจัดการกลุ่ม ประกอบด้วยประธานคือ คุณตวงพร โปธิ มีรองประธาน กรรมการ เลขานุ และเหรัญญิก มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้มีโครงการหรือมีคนจะมาดูงานก็จะประชุมกันเพิ่มเติม ในกลุ่มมีการกู้เงิน อด.มาเป็นเงินกองกลางในการทำเห็ด ปัจจุบันเน้นการทำเห็ดคนกลางในการรับซื้อดอกเห็ดมาขายเพื่อสร้างรายได้ รวมทั้งยังสร้างกิจกรรมใช้เวลาร่างให้เป็นประโยชน์ให้กับเด็กๆ ในชุมชนมาทำก่อนเห็ดในช่วงเสาร์อาทิตย์และช่วงปิดเทอม

ปัญหาที่สำคัญ การขยายสมาชิก ถ้าสมาชิกมีมากเกินไปก็จะมีปัญหาด้านความคิด จึงไม่ได้คิดจะขยายสมาชิกทำงานกับคนที่เข้าใจ ปัญหาที่พบอีกเรื่องคือ สมาชิกนำเห็ดของตนเองไปขายนอกกลุ่ม เพราะต้องการกำไรต่อกิโลมากกว่า และนำส่วนที่เหลือมาขายให้กับกลุ่ม ครั้งละครึ่งกิโล หรือ 1 กิโล เป็นปัญหาของกลุ่มที่ทำให้คนทำงานต้องแก้ไขและบันทึกใจ ผลที่ตามมาคือ เห็ดมีคุณภาพลดลง ปริมาณไม่เพียงพอ รวมถึงการไม่เข้าร่วมกิจกรรมและความพร้อมเพรียงของสมาชิกลดน้อยลง บางส่วนมีหนี้สินอยู่ แต่ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น สมาชิก

จะมีเห็ดส่งมาขายไม่มาก และส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพหลักอยู่แล้ว ทำให้สินค้ายังไม่พอกับความต้องการของตลาด

เข้าสู่วิสาหกิจชุมชนเชิงคุณธรรม : ปลายปี 2551 ผศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ และทีมงานได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่มพากลุ่มไปออกงานต่างพื้นที่บ่อยๆ และช่วยการสร้างแนวคิด การทำงานพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ประกอบการที่แข็งแกร่งเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า พาไปศึกษาดูงานกับศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ที่ทำงานกับกิจวิจัย จำนวน 32 ศูนย์ และให้ไปเป็นวิทยากร ประสานงานต่างๆ ในพื้นที่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ ลูกหลานในหมู่บ้านได้รับความรู้และเพิ่มทักษะในการทำก่อนเห็ดขาย อีกทั้งยังได้เรียนรู้เรื่องของการรับผิดชอบต่อ การอดออม การสร้างรายได้ การไม่เอาเปรียบลูกค้า ต้องทำสินค้าอย่างมีคุณภาพ

ความสำเร็จ กลุ่มเห็ดมีการทำก่อนเห็ดขาย โดยการจ่ายค่าตอบแทนให้กับเด็กในชุมชนการเรียนรู้การทำก่อนเห็ดนั้นทำให้เด็กรู้จักการทำงาน สร้างรายได้เกิดความขยัน รับผิดชอบ ได้มารวมกลุ่มกัน มีแรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งยังได้ออกรายการทีวีคู่เพื่อฝัน ทำให้กลุ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่รู้จักผ่านสื่อของ OKRD

จุดเด่น การเพาะเห็ดเป็นอาชีพที่สามารถเป็นอาชีพหลักได้ มีความจริงใจกับลูกค้า และผู้มาศึกษาดูงาน ไม่ทวงความรู้สินค้ามีคุณภาพ เห็ดสดและเหี่ยวช้า เก็บไว้ได้นานกว่า มีหน่วยงานที่มาช่วยสนับสนุน พัฒนาสังคม มาช่วยเรื่องสร้างห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะ วิสาหกิจชุมชนมาจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ฯ (ธ.ก.ส.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้งบประมาณสนับสนุน และอบต.ต่างๆ ในระแวกใกล้เคียง เชิญไปเป็นวิทยากรในพื้นที่ เมื่อหน่วยงานต่างๆ เข้ามา

กลุ่มก็ได้รับประโยชน์ ได้รับการพัฒนาตัวเอง เป็นที่รู้จักมากขึ้น

แผนการดำเนินการต่อ คือ การพัฒนาคนรุ่นต่อไปขึ้นมาช่วยทำงาน แต่สำหรับเรื่องการขยายสมาชิกก็ยังไม่แน่นอนเรื่องนี้เพราะต้องการคนที่มีใจมากๆ มาทำงานจริงๆ คือต้องเป็นคนที่มีความเสียละ มีความรับผิดชอบ และมีความเข้าใจในการดำเนินงาน ทั้งเรื่องการเงินและการบริหารจัดการ จึงจะดำเนินการตามแนวทางเดิม แต่ก็ทำให้ความรู้กับผู้สนใจ และการเผยแพร่องค์ความรู้ของกลุ่มต่อไป

4 ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ก้าวแรกของศูนย์การเรียนรู้ฯ : ศูนย์การเรียนรู้ฯ เปิดอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2552 มีคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 21 คน เป็นตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสันผักหวาน ตัวแทนจากสถานศึกษาในชุมชน หน่วยงานภาครัฐในเขตพื้นที่อำเภอหางดง และกลุ่มประติมากรรมดินเผาบ้านป่าตาล

ก่อนที่จะมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตอนนั้นย้อนไปประมาณ 80-90 ปี ในชุมชนเป็นหมู่บ้านที่ปั้นอิฐมอญ ปั้นคนโทหม้อน้ำ กระปุกอมลัน แจกัน ทำเป็นอาชีพสืบทอดกันมา จนกระทั่งปี 2542-2543 มีการเริ่มต้นตั้งกลุ่มศิลปกรรมดินเผาบ้านป่าตาล ก็ปรับเปลี่ยนมาปั้นปฏิมากรรมเป็นตุ๊กตารูปต่างๆ เป็นอาชีพเสริมต่อมาจนกระทั่งปี 2547-2548 เริ่มจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนและส่งผลของหมู่บ้านเข้าประกวด OTOP ในปี 2551 แรกเริ่มจัดตั้งมีสมาชิกประมาณ 70 คน การรับสมาชิกใหม่ จะมีการคิดค่าสมัคร 100 บาท กลุ่มมีโครงสร้างการบริหาร คือ ประธาน รองประธาน เลขานุ เหรัญญิก และกรรมการ ปัจจุบันมีประมาณ 11 คน ผลประโยชน์ที่ได้รับคือ

เมื่อมีคนมาศึกษาดูงานที่กลุ่ม ก็จะได้รับคำวิทยากรและได้ขายสินค้า การดูแลสมาชิกคือ นำรายได้มาซื้อของส่วนรวมในการพัฒนาศูนย์ฯ เงินของกลุ่มส่วนใหญ่จะหมุนเวียนภายในกลุ่มบันตูกตา แต่หากเป็นเงินหมุนเวียนที่ช่วยเหลือสมาชิกก็จะเป็นเงินของกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารคนเดียวกันกับกลุ่มบันดิน มีผู้มาศึกษาดูงานเฉลี่ยปีละประมาณ 10 ครั้ง หากเป็นนักเรียนนักศึกษาจะมาดูวิธีการทำ รูปแบบการตลาด หากเป็นหน่วยงานเช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่างๆ ก็จะมาดูแหล่งผลิต

กิจวิจัยฯ...พาผู้ก่อตั้งจังหวัด : ทางกลุ่มได้ร่วมทำงานกับกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยเริ่มจากการเข้าประกวดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีผศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ เป็นคณะกรรมการ จนกระทั่ง กลุ่มเริ่มเป็นที่รู้จักก็มีเด็กมาเรียนรู้จำนวนมา บางครั้งประมาณ 200 คน ทำให้ไม่สามารถให้ความรู้ได้อย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ทางกลุ่มก็ได้สอนเด็กได้เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาที่ได้เคยทำมา สอนความอดทน สอนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สอนความรับผิดชอบต่อลูกค้า สอนความรับผิดชอบต่อลูกค้า และความกตัญญู ศูนย์การเรียนรู้สอนให้คนมีความอดทน และมีความเอื้อเฟื้อให้เพื่อนบ้าน

ความภูมิใจ : งานบันดินนั้นเป็นงานที่ต้องมีใจรักและมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถฝึกสมาธิ คลายเครียดและคลายวิตกกังวลได้ หมู่บ้านป่าตาลสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ลดกรรมการบันดินเผาแห่งหนึ่งในเชียงใหม่ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในเชียงใหม่ เนื่องจากมีการจัดงานมหัศจรรย์ดินยิ้ม ในรูปแบบถนนคนเดินซึ่งจัดต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2555 เป็นงานที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดและการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งยังได้สอนเด็กให้รู้จักภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนที่สามารถนำ

มาประยุกต์ใช้และประกอบอาชีพสร้างรายได้เลี้ยงตนเอง และพัฒนามาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนบ้านป่าตาลมาหลายปีเพื่อนำมาเผยแพร่และสืบทอดภูมิปัญญา มีโรงเรียนมงฟอร์ต เชียงใหม่ มาดูงานที่กลุ่มฯ ทุกปี เพื่อเรียนรู้เรื่องราววิถีชีวิตของคนในชุมชน

ความรู้สึกของเด็กที่ได้เรียนรู้กิจกรรมบันดิน คือ เกิดความสนุกสนาน ได้ฝึกศิลปะการปั้น ได้ฝึกสมาธิและฝึกความมีน้ำใจโดยการแบ่งอุปกรณ์ให้เพื่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกัน

ภาคี : กรมวิทยาศาสตร์การบริการมาให้ความช่วยเหลือเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์พัฒนาชุมชน ได้แนะนำให้ตั้งกลุ่มเพื่อรวมตัวกันพัฒนาผลิตภัณฑ์และช่วยเหลือกัน เทศบาลตำบลสันผักหวาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้การสนับสนุนงานเปิดบ้านมหัศจรรย์ดินยิ้ม และกรมส่งเสริมพาณิชย์สหกรณ์ได้เข้ามาช่วยให้ความรู้เรื่องการทำบัญชี

จุดต่อที่ต้องพัฒนาต่อ : เรื่องรูปแบบของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่มีรูปแบบซ้ำๆ เก่าๆ การบริหารจัดการกลุ่มทั้งด้านการประสานงานในการให้คนนอกมาศึกษาดูงาน และเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยขึ้น เช่น เรื่องเตาเผาตุ๊กตาที่ควรมีขนาดใหญ่ขึ้น

ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง เทศบาลนาโหนด อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

สภาพทั่วไปของ "บ้านเกาะกัง"

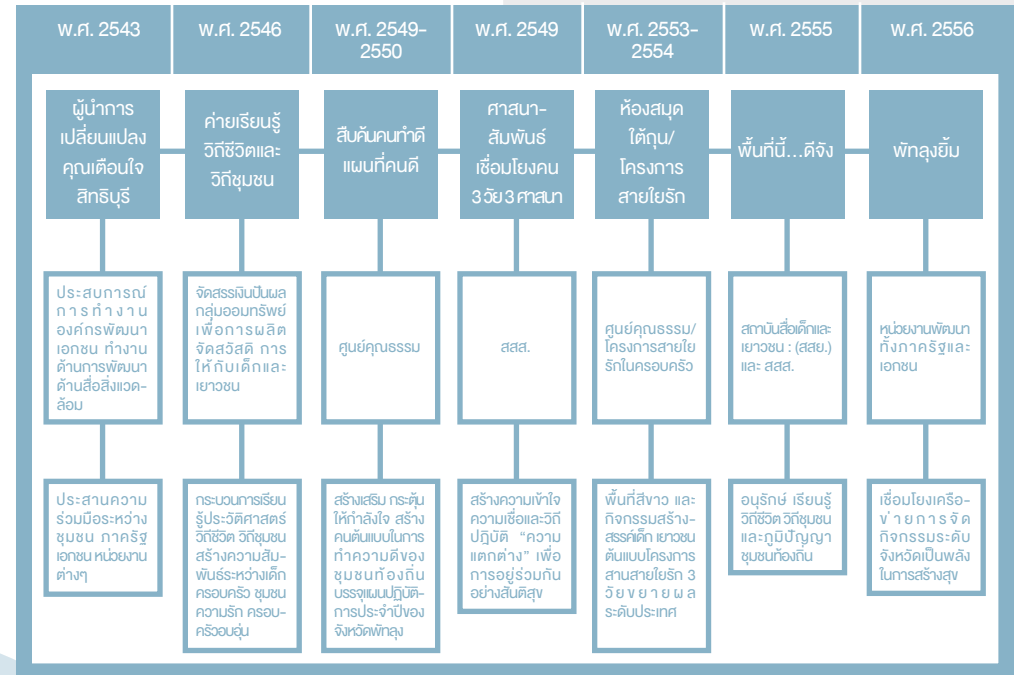
บ้านเกาะกัง หมู่ 5 ตำบลนาโหนด อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากตำบลงหวา อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ซึ่งต่อมาตำบลงหวาหลายฐานะเป็นอำเภอของงหวาในปัจจุบัน ย้อนอดีตไปประมาณแปดสิบปีที่ผ่านมา ครอบครัวของนายเอียด ชูอักษร เป็นรุ่นแรกที่เข้ามาบุกเบิกตั้งถิ่นฐานจับจองที่ดินทำกินนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2474 ท่านเป็นบุคคลที่มีความรู้เรื่องการใช้สมุนไพรไทยศาสตร์ และพิธีกรรม ชาวบ้านรู้จักเรียกว่าแพทย์เอียด หลังจากนั้นไม่นาน ก็ได้มีการชวนเพื่อนบ้าน คือตระกูลจันทร์เทพ มาตั้งรกรากเป็นเพื่อนบ้านกันอยู่กัน 2 ครอบครัว และต่อมาก็มีคนอพยพเข้ามา

เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีอาณาเขตดังนี้ กิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านวังปริง หมู่ 8 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง กิศใต้ ติดต่อกับบ้านโคกกว่า หมู่ 7 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง กิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านปางช้าง หมู่ 9 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง กิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านทุ่งวาด หมู่ 3 ต.คลองเฉลิม อ.งหวา จ.พัทลุง ปัจจุบันมีจำนวนประชากรเพศชาย 352 คน เพศหญิง 350 คนจำนวนครัวเรือน 195 ครัวเรือน เนื่องจากหมู่บ้านมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่มลักษณะลาดเอียงไปทางทิศตะวันออก ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนเหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางด้าน

เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวนยางสวนผลไม้รับจ้าง ค้าขาย โดยการทำอาชีพเกษตรกรรมอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ ลักษณะภูมิอากาศ มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนกับฤดูฝน ส่วนวิถีการดำเนินชีวิตมีพื้นฐานมาจากศาสนา ชาวบ้านเกาะกังนับถือศาสนา 3 ศาสนา ประกอบด้วยศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในสวนยางพาราเล็กๆ มีแกนนำคือคุณเตือนใจ สิทธิบุรี (ลูกสาวของผู้ที่มานุกเบิกบ้านเกาะกังครั้งแรก) มีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ มีลักษณะเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง ฝากันด้วยไม้ไผ่ขัดแตะ ใช้พื้นที่ใต้ถุนบ้านเป็นห้องสมุดที่มีหนังสือหลากหลายและเปิดโอกาสให้เด็กมาอ่านหนังสือและทำกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันเสริมสร้างนิสัยการอ่านให้กับเยาวชนตำบลนาโหนด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กๆ เยาวชน ทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ และมีการเรียนรู้วิถีชีวิต วิถีชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเป้าหมายเพื่อให้เด็กและเยาวชนห่างไกลจากปัญหายาเสพติด ติดเกม เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพบนพื้นฐานความคิดที่ว่า "เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข"

เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข
เปิดพื้นที่ทำกิจกรรม เรียนรู้ สร้างสรรค์ โดยการเชื่อมโยง
เด็ก ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครฐและเอกชนเป็นพลังหนุนเสริม
ห้องสมุดใต้ถุน พื้นที่นี้ ดีจัง... สวนยางยิ้ม พัทลุงยิ้ม

แบบภาพแสดงจังหวะก้าวศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง
ประมาณปี พ.ศ. 2543 จังหวัดพัทลุงมีโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ซึ่งได้รับงบประมาณจากโครงการของประเทศออสเตรเลีย คุณวิวัฒน์ หนูมาก เกษนงานพัฒนาที่ตำบลคูหาใต้ เครือข่ายเก่าแก่เครือข่ายหนึ่งในจังหวัดพัทลุง เป็นผู้

ที่ได้ชักชวนให้คุณเตือนใจ สิทธิบุรี หรือ ป้าป้อมของเด็กๆ ในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน นับเป็นย่างก้าวแรกที่เข้ามาในงานพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับกลุ่มออมทรัพย์ของบ้านเกาะกัง ประสบปัญหาต้องยุบเลิกกลุ่มพอดี จึงเกิดความคิดร่วมกันกับคนในชุมชนที่

ต้องการฟื้นฟูกลุ่มออมทรัพย์ นำคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์บ้านเกาะกังเข้าร่วมอบรม ในระหว่างที่อบรมมีการคุยกับแกนนำแต่ละคนคิดหาแนวทางในการฟื้นฟูกลุ่มและจะต้องกลับมาพัฒนาบ้านของตนเองให้ได้

ค่ายเด็กเรียนรู้วิถีชีวิตและวิถีชุมชน... เชื่อมโยงพลังครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

ปี พ.ศ. 2546 คณะกรรมการกลุ่ม
ออมทรัพย์ ร่วมกันถอดบทเรียน วิเคราะห์
จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค โอกาส ของกลุ่ม
ออมทรัพย์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา
กลุ่มออมทรัพย์ และใช้ข้อมูลต่างๆ มาพูด
คุยกับชาวบ้านที่สนใจทำกลุ่มออมทรัพย์
ให้มารวมกลุ่มกันอีกครั้ง กระทั่งเกิดกลุ่ม
ออมทรัพย์หมู่ 11 บ้านต้นไทร กับกลุ่ม
ออมทรัพย์หมู่ 5 บ้านเกาะทัง สองกลุ่มนี้
ทำงานต่อเนื่องมา 2 ปี โดยที่คนทำงาน
ไม่มีค่าตอบแทน ไม่มีเงินปันผลให้กับ
สมาชิก ต่อมาปีที่ 3 คณะกรรมการมีการ
พูดคุยกันว่า เงินผลประโยชน์จากการทำ
กลุ่มออมทรัพย์ถ้าจะนำมาปันผลให้กับ
สมาชิกจะได้น้อย ดังนั้นคณะกรรมการ
กลุ่มจึงตกลงร่วมกันว่าจะนำเงินปันผลมา
เป็นสวัสดิการชุมชน นำไปสร้างกิจกรรมที่
มีประโยชน์กับเยาวชนในชุมชน เริ่มต้น
จากการจัดค่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่
เพื่อสร้างการเรียนรู้ และสร้างความ
สัมพันธ์อันดีระหว่างคน 3 วัย 3 ศาสนา
ในชุมชน ดังนั้นจึงเกิดค่ายให้กับเด็กชื่อว่า
“ค่ายเรียนรู้วิถีชีวิตตนเอง” โดยใช้ระยะ
เวลาภายในวันเดียว มีการพาเด็กไปยังจุด
เรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เช่น สวนสมุนไพร
สวนสมรมย์ วัด การทำกิจกรรมในปีแรก
ตั้งเป้าหมายไว้ 60 คน แต่มีเด็กมาเข้าร่วม
กิจกรรม 162 คน มีครูคำ ซึ่งเป็นคนมา
ช่วยดูแลในช่วงนั้น

ปีต่อมากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ
ผลิตได้มีการจัดสรรผลกำไรมาเป็นการจัด
สวัสดิการสร้างการเรียนรู้ให้กับเยาวชน
บ้านเกาะทัง และตำบลนาโหนด ปรึบการ
จัดค่ายแบบวันเดียวเป็นแบบค้างคืนเพื่อให้
เด็กเรียนรู้วิถีชุมชนตามคำขวัญของตำบล
คือ “เห็นทอดนาโหนด รุ่งโรจน์ยางพารา
หวานบัวตระการตา เลื่องลือชาข้าวเล็บนก
มรดกเขาหลักโค” เพื่อให้เด็กที่เข้าค่าย
34

เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และศักยภาพของ
ชุมชน การเข้าค่ายเด็กมีครูของศูนย์เด็กเล็ก
เป็นกำลังสำคัญที่ช่วยดูแล มีผู้ปกครองที่มี
รถทำหน้าที่รับส่งพาเด็กไปเข้าค่าย และได้
รับความร่วมมือจากตำรวจตระเวนชายแดน
สนับสนุนที่พัก ให้เด็กพักค้างคืนที่ศูนย์
ปฏิบัติธรรมพุทธารบาว มีเด็กเข้าร่วม
กิจกรรมประมาณ 300 คน กิจกรรมที่
สำคัญในการเข้าค่ายคือ พาเด็กลงศึกษา
วิถีชุมชนเพื่อให้ได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของ
แต่ละหมู่บ้าน หลังจากเรียนรู้แล้วแต่ละ
หมู่บ้านก็จะจัดอาหารมาเลี้ยงเด็ก ๆ
ผลจากการเข้าค่ายทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้
ที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยเริ่มที่จะ
ร่วมกันพัฒนาพุทธารบาว เด็กและผู้
ปกครองตื่นตัวและเห็นความสำคัญของ
การจัดค่ายเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้วิถี
ชุมชน จากจุดเริ่มต้นของการจัดทำค่าย
เด็กเพื่อเชื่อมโยงคน 3 วัย 3 ศาสนาในการ
สร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
ทำให้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้าง
สุขบ้านเกาะทัง

ประสานเชื่อมโยงกับหน่วยงาน ภายนอก...เชื่อมโยงคน 3 วัย 3 ศาสนา สร้างกิจกรรมศาสนสัมพันธ์ สู่ปีที่ 3

ประมาณ พ.ศ. 2549 มีการพัฒนา
ยกระดับกิจกรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนทำ
กิจกรรมร่วมกัน คือ “กิจกรรมสืบค้นคนทำดี
แผนที่คนดี” การทำกิจกรรมครั้งนี้ศูนย์การ
เรียนรู้ได้รับงบประมาณจากศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน) ในการทำกิจกรรมครั้งนี้
มีการขยายกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม
ทำให้เกิดเครือข่ายทำกิจกรรมร่วมกัน 5
ตำบลได้แก่ ตำบลเกาะหมาก ตำบล
ตำนาน ตำบลศรีนรินทร์ ตำบลนาโหนด
และตำบลลำสินธุ์ พร้อมกับเกิดการขยาย
งานการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มอาสาสมัคร
สาธารณสุข (อสม.) ซึ่งมีทั้งหมด 91 คน
ในการขับเคลื่อนงานเรื่อง “อาหารสุขภาพ
ในชุมชน” วิธีการคือ กลุ่มอสม.แต่ละ

หมู่บ้านจะร่วมกันสำรวจผักพื้นบ้านใน
ชุมชน และมีหมอลสมุนไพรมีผู้ให้ข้อมูล
เกี่ยวกับประโยชน์และสรรพคุณของพืชผัก
แต่ละชนิดว่าสามารถทำอาหารอะไรได้บ้าง
ร่วมกันประเมินว่าเป็นผักหายากของชุมชน
หรือไม่ จากนั้นนำผักแต่ละชนิดมาสรุป
ร่วมกันว่าสามารถทำเป็นเมนูอาหารได้กี่
ชนิด ผลการสำรวจพบผักประมาณ 200
กว่าชนิด และนำข้อมูลมาเผยแพร่ในชุมชน
ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากพืชผักต่างๆ
ในชุมชนจากนั้นชาวบ้านเกิดการเปลี่ยน
พฤติกรรม คือ การปลูกผักปลอดการใช้ปุ๋ย
เคมีลง ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้น คนเริ่มปลูก
ผักเพิ่มขึ้นเปลี่ยนพฤติกรรมมากินผักมาก
ขึ้น จนกระทั่งความสำเร็จที่เห็นเป็นรูป
ธรรมคือ โรงพยาบาลสั่งซื้อผักจากชุมชน
ไปใช้ เป็นวัตถุดิบให้กับผู้ป่วยในโรง
พยาบาล อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงความ
สัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กและผู้สูงอายุใน
ชุมชน

ต่อมาปี พ.ศ. 2550 ศูนย์เรียนรู้
ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะทัง ทำงาน
ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
เรื่องของแผนที่คนดี เพื่อสืบค้นความดี 80
คน 80 ความดี โดยมีภาสกีพัฒนาทำร่วม
กันคือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล
และกศน. มีคน 3 วัยในชุมชนมาร่วมกัน
ทำกิจกรรม ได้แก่ เด็ก อสม. และผู้สูงอายุ
ร่วมกันกำหนดเงื่อนไขของคนดีที่จะสืบค้น
ในชุมชน เช่น เป็นคนที่มีจิตอาสา มีความ
รู้เรื่องสมุนไพร เป็นครูนอกระบบหรือครู
ภูมิปัญญา มีแนวทางการใช้ชีวิตแบบ
เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อกำหนดเงื่อนไขแล้ว
จึงดำเนินการสืบค้นคนดี เมื่อสืบค้น
แล้วเสร็จ ก็จัดงานเชิดชูคนดีและเชิญผู้ว่า
ราชการจังหวัดมามอบประกาศนียบัตร
ยกย่องคนดี สถานที่ใช้จัดกิจกรรมที่
พุทธารบาว มีผู้เข้าร่วมงานประมาณ 3,000
คน ซึ่งกิจกรรมนี้เกิดการขยายผลไปใน
ระดับจังหวัด เนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัด
เห็นว่าเป็นเรื่องที่ดี น่าสนใจและควรขยาย

ผลให้เกิดคนดีทั่วทั้งจังหวัดพัทลุง โดย
บรรจุเข้าเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีใน
ระดับจังหวัด

ต่อมามีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใน
ชุมชน เรื่องปัญหาการแบ่งแยกศาสนา
พุทธกับมุสลิมในชุมชน ในขณะนั้นศูนย์
คุณธรรม (องค์การมหาชน) กำลังทำงาน
เรื่องศาสนิกสัมพันธ์ คุณเตือนใจ สิทธิบุรี
รับทราบข้อมูลและเห็นตัวอย่างการทำ
กิจกรรม จึงประยุกต์นำเอาความรู้จากการ
ทำโครงการศาสนสัมพันธ์สร้างสุขในชุมชน
เชื่อมกับโรงเรียนสอนศาสนา (ปอเนาะ) ใช้
กิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์จากการบริโภค
เรื่องการเล่นพื้นบ้าน และกิจกรรมที่
สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ๆ ร่วมกัน และ
การให้ความรู้เรื่องของศาสนาแต่ละศาสนา
เบื้องต้น เรียนรู้พิธีกรรม วิถีชีวิตของแต่ละ
ศาสนา เน้น “เรียน กิน เล่น เป็นการสร้าง
สุข” ซึ่งโครงการดังกล่าวได้รับการ
สนับสนุนจาก สสส. ในช่วงแรกของการ
ดำเนินงานใช้พื้นที่ของศูนย์เด็กเล็กบ้าน
เกาะทัง เป็นศูนย์ประสานงานและจัด
กิจกรรมต่างๆ ใช้กิจกรรมที่เป็นเรื่องมือ
ในการเชื่อมโยงสู่ความเข้าใจและอยู่ร่วม
กันของชาวพุทธและมุสลิม เช่น กิจกรรม
ผักพื้นบ้าน กิจกรรมศาสนสัมพันธ์ถวญ
แพร่สร้างความเข้าใจทั้งศาสนาพุทธและ
ศาสนาอิสลาม

ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน...ห้องสมุดมีชีวิต กิจกรรมสร้างสรรค์ เชื่อมโยงจากเด็ก สู่ผู้สูงอายุ

คุณเตือนใจ สิทธิบุรี : “การทำกิจกรรม
ต่างๆ ตอนนั้นก็ไปใช้ใต้ถุนอนามัย ใช้ลาน
วัดทำกิจกรรม แต่งานมันเยอะก็เลยปรับ
มาทำที่บ้านที่เป็นสวนยาง เพราะพื้นที่
กว้าง ใช้ใต้ถุนบ้านนี่ล่ะเป็นลานเล่นให้กับ
เด็ก ๆ ที่ทำกิจกรรม แล้วก็เริ่มมาจับเรื่อง
เด็กเป็นหลัก รวมทั้งหลังช่วงการปันผล
ประจำปีของกลุ่มออมทรัพย์ที่ป่าป้อมร่วม
ดำเนินงานอยู่นั้น ได้แลกเปลี่ยนและตกลง

ร่วมกันว่าจะนำเงินปันผลที่ปกติจะแบ่งให้
แก่สมาชิกเป็นจำนวนเงินเท่าๆ กันนั้นไป
สร้างกิจกรรมการจัดค่ายเด็กและเยาวชน
ในพื้นที่แทน เพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้าง
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างคน 3 วัย 3
ศาสนา ในชุมชนจึงกลายเป็นศูนย์เรียนรู้
ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะทัง”

ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2554 มีการ
ขยายกิจกรรมศาสนิกสัมพันธ์สู่ “ห้องสมุด
ใต้ถุนบ้าน” เนื่องจากในช่วงทำกิจกรรม
ต่างๆ ตามโครงการศาสนสัมพันธ์ใช้
กุศโลบายชวนเด็กมาเล่นที่บ้าน เมื่อถึง
เวลาเรียนก็ไปเรียนที่โบสถ์ ที่วัด ที่มีลิต
เมื่อถึงเวลาเล่นก็มาเล่นที่บ้านในสวนยาง
เมื่อเล่นที่บ้านก็จะมีหนังสือให้อ่าน เด็ก
สนใจอ่านหนังสือที่มีอยู่เพิ่มขึ้น ในระยะต่อ
มาจึงมีความคิดว่าควรจะมีการทำห้อง

สมุดให้มีหนังสือที่หลากหลายให้เด็กได้
อ่าน จึงมีการประสานกับ กศน. ทำให้ได้
รับการสนับสนุนหนังสือเข้าห้องสมุด
นอกจากนี้ยังมีการประสานงาน หรือกับ
ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และจัด
ทำโครงการห้องสมุดใต้ถุน การดำเนิน
โครงการห้องสมุดใต้ถุนได้รับการสนับสนุน
จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กโดย
ต้องมีการพาเด็กไปศึกษาดูงานและเพิ่ม
เติมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำห้องสมุด
โดยไปพักค้างที่ทะเลน้อยประมาณ 200 คน
กิจกรรมที่ทำคือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้
เรื่องการอ่าน ให้เด็กเขียนห้องสมุดในฝัน
เพื่อวางแผนร่วมกันสร้างห้องสมุด มี
กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้โดยให้เด็ก
เลือกหนังสือที่ตนเองอยากอ่านตาม
รายการชื่อหนังสือ เมื่อเด็กอ่านหนังสือจะ
ต้องมีบันทึกหลังการอ่าน ให้ผู้ปกครองลง
ลายมือชื่อรับทราบ ให้เด็กอ่านและสรุป
การเรียนรู้ว่าอ่านแล้วได้อะไร ห้องสมุด
ใต้ถุนบ้านจึงเสมือนเป็นห้องสมุดมีชีวิต
เด็ก ๆ ได้อ่านหนังสือที่สอดคล้องกับวัย
และความต้องการ อ่านแล้วออกไปเป็น
ห้องสมุดเคลื่อนที่ บริการผู้สูงอายุ หรือคน
ด้อยโอกาสในชุมชน

ทำให้ในงานมีความหลากหลายทั้งบนเวที และในลานเล่น ลานแบ่งปัน”

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง : บริหารจัดการตามวิถีชุมชน

การบริหารจัดการ วิธีการทำงาน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม วิถีชีวิตประจำวัน พูดคุยกัน กินข้าวด้วยกัน พบปะพูดคุยกัน ตามสถานที่ต่างๆ คนทำงานไม่มีการจัดโครงสร้างที่เป็นทางการแต่เป็นการทำงานในรูปแบบของทีมงาน การทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีการคิดและระดมสมอง ร่วมกำหนดจัดทีมทำงานในการแบ่งบทบาทหน้าที่ทำงาน การกิจกรรมไม่ได้มีการวางแผนตามปีงบประมาณเหมือนเช่นงานราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ แต่ทำกันไปคิดกันไปตามสภาพปัญหาที่เจอหรือ

ตามสถานการณ์ในช่วงนั้นๆ การทำงานในชุมชนจะไม่มีวิธีการหรือการกำหนดกฎกติกาหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่เป็นการร่วมทำงานด้วยกันอย่างเต็มใจและสมัครใจ โดยใช้วิธีการการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เสียงตามสาย โทรศัพท ทำหนังสือเชิญ หรือบอกเล่ากันด้วยปากต่อปาก จากความสำเร็จของเกาะกังที่คนเดือนใจเรียกว่า เกาะกัง โมเดลนั้นมีการขยายผลวิธีการไปใช้ยังหมู่บ้านสายใยรักแห่งครอบครัวที่นาปะขอ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง และต่อไปห้องสมุดใต้ถุนบ้าน หรือหมู่บ้านสายใยรักของเกาะกังซึ่งจะไม่ได้มีอยู่ที่เกาะกังที่เดียวรูปแบบนี้จะไปเกิดที่อื่นด้วยทั่วประเทศ

เนื่องจากโครงการนี้สนใจความเป็นเกาะกัง ความเป็นห้องสมุดใต้ถุนบ้าน และสนใจกิจกรรมศาสนสัมพันธ์

ทีมงานที่ทำงานด้วยกัน มี 2 แบบ คือ เพื่อนในชุมชน เป็นทีมที่ช่วยกันทำงาน

ใครว่างก็มาช่วยกันทำงาน ส่วนอีกทีมแบบที่สอง คือ ทีม เครือข่าย หน่วยงานต่างๆ ที่ทำงานร่วมกัน การทำงานของที่นี่คือคุยกันได้ทุกเรื่องไม่ใช่คุยกันแต่เรื่องงานเพียงอย่างเดียว คนทำงานมีความเป็นกันเอง ทุกคนในแต่ละเครือข่ายมีความเต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อนศูนย์เด็กเล็กก็เช่นเดียวกัน มาช่วยงานทุกครั้ง มาก่อนกลับทีหลัง ทุกคนเต็มใจที่จะทำงานเพื่อให้ชุมชนและเด็ก ๆ ในชุมชนมีความสุข มีกำลังใจที่ไม่ถูกมัดใครเป็นพิเศษ

เยาวชนพัฒนา ชุมชนร่มเย็น เน้นความยั่งยืน

การเปลี่ยนแปลงของเยาวชนที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมศาสนสัมพันธ์ที่แก้ไขปัญหาระหว่างเด็กไทย พุทธ มุสลิม ส่งผลให้เยาวชนในพื้นที่ได้รู้จักกันมากขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเป็นเพื่อน เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดการยอมรับความคิดเห็นและยอมรับงานของผู้อื่น เด็กในชุมชนต้องการพื้นที่ที่สร้างความรักให้กับตนเองตามวัยและต้องการความรักและการสัมผัสจากคนที่เขาคิดว่าเขาไว้ใจได้และมีความรักให้เขา อาจจะแสดงออกโดยการกอดหรือพูดให้กำลังใจ ซึ่งบางครั้งเด็กไม่ได้รับจากผู้ปกครองของตนเอง

สานเครือข่ายสร้างสังคมยั่งยืน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง มีการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีความหลากหลาย และมีการทำงานร่วมกับหลายๆ หน่วยงานทั้งในพื้นที่และกับองค์กรหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณ กิจกรรมต่างๆ สามารถเชื่อมโยง

กันได้ทั้งในรูปแบบของกิจกรรม คน และงบประมาณ โดยมีภาคีเครือข่ายต่างๆ ภายในพื้นที่ อันได้แก่ โรงเรียนและชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาโหนด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดพัทลุง (กศน.) หน่วยงานภาคีท้องถิ่น อบจ./อบต. ดังนั้นการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคือความร่วมมือของชุมชนมักจะมีทางออกเสมอ อีกทั้งยังมีหน่วยงานองค์กรอื่นๆ ที่ช่วยสนับสนุนงบประมาณ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.) ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นต้น จุดแข็งของที่นี่คือ การมีทีมที่เข้มแข็งและมีความถนัดที่สามารถต่อยอดความสำเร็จได้ มีเครือข่ายต่างๆ และมีทุนทางสังคมอื่นๆ ที่มีค่ามากกว่าเงิน เป็นเบื้องหลังของความสำเร็จที่สำคัญ ผลสำเร็จที่ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจคือ เด็กและผู้ปกครองมีความสุข การทำกิจกรรมทุกครั้ง ทั้งศูนย์เด็กเล็ก บุคลากรในโรงเรียน มาอยู่ด้วยช่วยงานกันตั้งแต่เริ่มงานจนจบงาน นี่คือนี่ที่เป็นกำลังใจที่ทำให้ทีมงานสามารถทำงานต่อไปได้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม่มีทุนสนับสนุน แต่มีความคิดที่เป็นระบบ และมีกำลังหลักคือทีม อสม. ที่มีความเข้มแข็ง

สิ่งที่ศูนย์ฯ จะทำต่อไปในอนาคตระยะแรกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนจะดำเนินงานต่อเนื่องกับศูนย์คุณธรรม โดยการเชื่อมในส่วนของเนื้อหากิจกรรมและขอการสนับสนุนงบประมาณจากทาง สสส. ดำเนินการแผนสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน ที่มีภารกิจงานในประเด็นของเด็กและเยาวชน มีกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนบ้านต้นไทร

ซึ่งได้มีการหารือเบื้องต้นที่จะดำเนินการ ต่อในเรื่อง หนึ่งทะเลสูง และจะมีการเชื่อมโยงงานกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความภูมิใจในบ้านของเรา

• สามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นๆ สำหรับโครงการในรูปแบบคล้ายกัน เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่สามารถเชื่อมกับพื้นที่อื่นๆ ได้

• เด็กในชุมชนมีความกล้าแสดงออกและมีความเป็นผู้นำมากขึ้น เช่น น้องหนูแดง นักเรียนโรงเรียนบ้านหัวหมอน มาทำกิจกรรมกับห้องสมุดใต้ถุนบ้านตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จนปัจจุบันเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตอนนี้น้องสามารถเป็นที่วิทยากรกระบวนการในการจัดกิจกรรมเด็ก จัดกิจกรรมสันทนาการให้เด็กร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น ปูนซีเมนต์ ตอนปี 2555 จนได้รับรางวัลคนดีแทนคุณแผ่นดิน ตัวแทนของภาคใต้ ของหนังสือเรือนั่น

• เกิดพื้นที่ดีนี้...ดีจึงในทุกพื้นที่ที่มีความพร้อมสามารถจัดกิจกรรมให้เด็กมีความสุข ผู้ปกครองมีความสุข

• แกนนำในพื้นที่คือคนเดือนใจ เป็นคนที่รู้จักการให้ เป็นผู้ให้ เสียสละ เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะ ทำให้คนในพื้นที่เกิดความศรัทธา พร้อมทั้งจะร่วมทำงานไปด้วยกัน

ปัญหาใหญ่ก็ยังแก้ไขไม่ลงตัว

เมื่อชุมชนเป็นคันทาน กลุ่มคนที่ทำงานไม่ได้มีการจัดโครงสร้างการทำงานที่เป็นทางการ ดังนั้นปัญหาใหญ่ที่มักจะเจอเสมอ คือ การขอเอกสารประกอบ

ต่างๆ ของกลุ่มที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มหรือการเป็นนิติบุคคล เช่น ใบรับรองมาตรฐานในการจัดทำห้องสมุด เมื่อเป็นห้องสมุดต้องมีบรรณารักษ์ ต้องมีองค์ประกอบของห้องสมุดอื่นๆ เพราะเนื่องจากกลุ่มเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการไม่ได้จดทะเบียน แต่ในอนาคตก็อาจจะดีขึ้นเพราะหน่วยงานต่างๆ เริ่มปรับตัวมาทำงานที่เป็นอิสระมากขึ้น เช่น กศน.เริ่มมีโครงการบ้านอัจฉริยะ ซึ่งเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นโดยใช้แนวคิดเดียวกับห้องสมุดใต้ถุนบ้าน

ต้นกำเนิด...เกิดงานประสานภาคี

จากโครงการต่างๆ ที่ศูนย์เรียนรู้ได้ดำเนินการมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็น แผนที่คนดี ห้องสมุดใต้ถุนบ้านหรือกิจกรรมอื่นๆ ก็ตามแต่ มีการต่อยอดแตกกิ่ง ขยายผลออกมาเป็นกิจกรรมใหญ่ๆ ทั้งในระดับชุมชน จังหวัด และระดับประเทศ ในระดับชุมชนนั้น ได้แก่ โครงการบ้านอัจฉริยะ ที่นำหลักคิดจากห้องสมุดใต้ถุนบ้านมาใช้ หลักสูตรศาสนสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าค่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน นำเด็กต่างศาสนามาเรียนรู้ร่วมกันประสบความสำเร็จ สามารถนำไปใช้เป็นหลักสูตรในโรงเรียน รวมไปถึงโครงการพื้นที่นี้...ดีจัง ระดับจังหวัด ได้แก่ โครงการคนดีศรีพัทลุง ซึ่งพัฒนามาจากโครงการ 80 คนดี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงได้นำเรื่องนี้ไปเป็นแผนจังหวัดดำเนินการเรื่องการค้าสัตว์คนดีประจำจังหวัดพัทลุงทุกปี และในระดับประเทศ ได้แก่ โครงการสายใยรักแห่งครอบครัวที่นำรูปแบบของบ้านเกาะกังไปใช้ในพื้นที่อื่นๆ

ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม 46 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

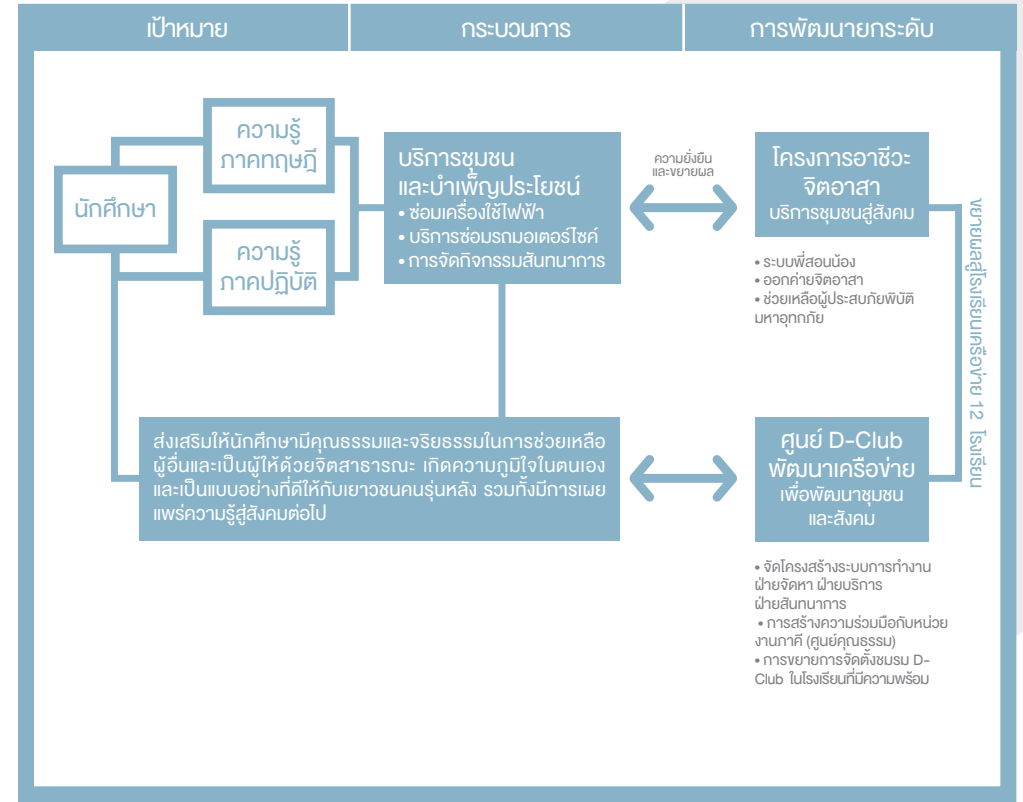

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามตั้งอยู่ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตด้านวิชาชีพชั้นสูงในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาที่มีความรู้ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในหลากหลายสาขาวิชา โดยมุ่งหวังให้

นักศึกษามีทั้งทักษะทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในยุคอุตสาหกรรม (Industrialization) ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในทักษะวิชาชีพชั้นสูง บนปรัชญา วิทยาลัย

เทคโนโลยีสยามเป็นองค์กรความรู้สู่การพัฒนาประเทศไทย มีปณิธาน มุ่งมั่นจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิต ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และความสามารถ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสู่สากล และเป็นองค์กรแห่งความรู้สู่ทักษะอาชีพอย่างครบวงจร ปัจจุบันมีนักศึกษาจำนวน 4,267 คน มีผู้บริหาร ครู อาจารย์รวม 315 คน

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว วิทยาลัยได้ใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญให้กับนักศึกษา โดยใช้การบริการชุมชนเพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะที่มาจาก การลงมือปฏิบัติร่วมกับชุมชนบริเวณรอบๆ วิทยาลัย จากการบริการชุมชน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ เข้าสู่กระบวนการพัฒนาจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคมและการสร้างเครือข่ายทำให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ D-Club พัฒนาเครือข่ายเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม มีภารกิจเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมในการช่วยเหลือผู้อื่น และเป็นผู้ให้ด้วยจิตสาธารณะ เกิดความภูมิใจในตนเองและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนคนรุ่นหลัง รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้สู่สังคมต่อไป

แผนภาพแสดงกระบวนการดำเนินกิจกรรมของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

โรงเรียนช่างกลสยาม โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย สู่สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

เป้าหมายของการพัฒนาประเทศไทยคือก้าวสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม มีการนำเข้าความรู้และเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามาสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ และทักษะที่พร้อมสำหรับการขับเคลื่อนประเทศของเราสู่เส้นทางการพัฒนาที่ยั่งยืน จากปัญหาดังกล่าว ดร.ณรงค์ มงคลวนิช ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค) เป็นผู้ที่ได้ประสบปัญหาดังกล่าว และตระหนักเห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในช่วงปี พ.ศ. 2500 ผู้ก่อตั้งได้ทำธุรกิจเรื่องยานยนต์ ทางด้านการซ่อมรถ

การสอนขับรถยนต์ ธุรกิจการนำเข้ายานยนต์จากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย การทำธุรกิจดังกล่าวเริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและทักษะในตลาดแรงงาน

ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการจุดประกายความคิดในเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีความพร้อมที่จะรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวไกลยิ่งขึ้นมาเพื่อเด็กที่ไม่มีโอกาสได้เรียนช่างกลของโรงเรียนภาคธุรกิจ เป็นการให้โอกาสคนทำให้เกิดการพัฒนาและสร้างอาชีพ มากกว่าการทำธุรกิจการศึกษา จึงได้ก่อตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเอกชน ที่ให้บริการความรู้ทางด้านช่างอุตสาหกรรม แห่งแรกของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2508 โดยใช้ชื่อว่า "โรงเรียนช่างกลสยาม" จัดให้มีการ-

เรียนการสอนวิชาชีพ 3 แผนก คือ แผนกช่างเครื่องยนต์และดีเซล แผนกช่างไฟฟ้า และแผนกช่างวิทยุ-โทรคมนาคม ใช้เวลาเรียนตามหลักสูตร 3 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2524 มีการเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนเทคโนโลยีสยาม (ช่างกล)" เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร โดยเพิ่มสาขาวิชาด้านพาณิชยกรรมและการขยายเนื้อที่เพิ่ม และมีการสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาปี พ.ศ. 2548 มีการจัดตั้ง "วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม" ซึ่งมีพื้นที่ติดกับโรงเรียนเทคโนโลยีสยามโดยแยกพื้นที่ทั้งสองสถาบันอย่างเป็นทางการเพื่อจัดการศึกษาต่อเนื่องสำหรับนักเรียนที่จบการศึกษาจากทางโรงเรียนเทคโนโลยีสยาม โดยเปิดหลักสูตรปริญญาตรีทางด้าน

เทคโนโลยีและบริหารธุรกิจที่รองรับทุกหลักสูตรที่เปิดสอนในโรงเรียนเทคโนโลยีสยาม แล้วจึงขยายสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมไทยเพิ่มเติม โดยมุ่งเน้นจัดการศึกษาให้มีความต่อเนื่องและเท่าเทียมกัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 มีพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน 2554 (ฉบับแก้ไข) ประกาศราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2554 จึงมีการเปลี่ยนชื่อเป็น “วิทยาลัยเทคโนโลยี (สยามเทคโนโลยี)” เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตด้านวิชาชีพชั้นสูงในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา เปิดบริการทางการศึกษาในสาขาวิชาที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และเป็นการเชื่อมต่อโลกแห่งการศึกษาและโลกแห่งงานที่แท้จริงเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายยิ่งขึ้นของสังคม มีการขยายพื้นที่เพิ่มปัจจุบันมีพื้นที่ทั้งหมด 13 ไร่ 250 ตรว. และมีการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเพื่อรองรับการพัฒนาตามแผนงานของโรงเรียน อาคารอเนกประสงค์นี้เป็นอาคาร 15 ชั้น ที่มีความทันสมัย ประกอบด้วย ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และสำนักงาน

อาเซียนสายพันธุ์ใหม่ สร้างความรู้จัก-ประสบการณ์ จากการบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกับชุมชนและสังคม

ปณิธานของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามคือ มุ่งมั่นจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิต ให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรู้และความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศสู่สากลและเป็นกลจักรแห่งความรู้สู่ทักษะอาชีพครบวงจร ดังนั้นหลักสูตรการเรียนการสอนจึงเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน มีการ

จัดให้นักศึกษามีการฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นในช่วงสิบปีที่ผ่านมา นักศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามจึงมีการจัดบริการชุมชนในเขตธนบุรี ซึ่งมีพื้นฐานของการเป็นผู้ให้และผู้รับ จิตอาสา มีการทำกิจกรรมบริการซ่อมรถยนต์ ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า บริการซ่อมมอเตอร์ไซด์ ซึ่งให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้ ฝึกฝนทักษะสร้างประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง ในขณะที่ชุมชนได้รับประโยชน์จากการบริการของนักศึกษาในสาขาวิชาชีพต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อให้นักศึกษาเรียนรู้ด้านการบำเพ็ญประโยชน์ โดยการใช้กิจกรรมของลูกเสือเป็นเครื่องมือให้เกิดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ สร้างจิตอาสา จนกระทั่งทำให้เกิดการรวมตัวกันของนักศึกษาแผนกยานยนต์ ตั้งชมรมอาสาพัฒนายานยนต์ขึ้นในปี พ.ศ. 2542 โดยนักศึกษาจะร่วมกันทำโครงการ กิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งแรลลี่ ทำคาราวานปลูกป่า การตั้งกล่องรับบริจาคและนำไปช่วยเหลือผู้สูงอายุ ประโยชน์ในโครงการเพื่อนพึ่ง(ภาฯ) ยามยาก หลังจากนั้นกิจกรรมก็ปรับปรุงไป

เรื่อยๆ ตามความสนใจของสมาชิกชมรมจิตอาสา จนกระทั่งนักศึกษาในแผนกอื่นๆ ก็มาเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมจิต ต่อมาวิทยาลัยเทคนิคสยาม ได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในชมรมอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมจิตอาสา มาตลอดระยะเวลา 3 ปี คือ การจัดตั้งธนาคารออมสินในวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมการออมของนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพและสถานะของนักศึกษาในระดับปวช. และปวส. ที่ยังเป็นเยาวชนยังมีความจำเป็นตามสภาพของสังคม และการมีคุณธรรมและจริยธรรมในการช่วยเหลือสังคมยังน้อยมาก ทางวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวที่เป็นอยู่ จึงได้มีการจัดตั้งธนาคารโรงเรียนขึ้นในปี พ.ศ. 2553 เพื่อสนับสนุนการออมแก่นักศึกษา แต่ยังไม่ได้รับความสนใจจากนักศึกษามากนัก ทำให้คณะผู้บริหารวิทยาลัยฯ เห็นว่า จะต้องมีการสนับสนุนให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของการออม

WISE (WISE Model for Competitive Workforce)	อาเซียนสู่โมเดลรูปใหม่
W (Work-related Competency)	สมรรถนะทางวิชาชีพ รวมถึงประสบการณ์ทักษะและการผ่านทดสอบทางวิชาชีพ
I (Information Technology)	ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
S (Social Service and Discipline)	สมรรถนะด้านคุณธรรม วินัย และการบริการ
E (English and Language Skill)	สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษ และการสื่อสาร

นอกจากการเสริมสร้างความรู้ประสบการณ์ให้นักเรียนนักศึกษาจากการให้บริการชุมชนเป็นเครื่องมือที่กล่าวถึงข้างต้น ในช่วงปี พ.ศ. 2552 วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามได้นำแนวอาเซียนสู่โมเดลรูปแบบใหม่ที่สร้างสรรคมาจากความคิดของ ดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช ผู้อำนวยการโรงเรียนเทคโนโลยีสยาม มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับโลกโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน อีกทั้งภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจและปัญหาแรงงาน ที่จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถ และมีสมรรถนะให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของตลาดวิชาชีพในยุคปัจจุบันพร้อมกับสามารถไปแข่งขันภายนอกประเทศได้ ซึ่งแนว “อาเซียนสู่โมเดลรูปแบบใหม่” “อาเซียนสายพันธุ์ใหม่” มีโมเดลอยู่ 4 สมรรถนะ ได้แก่ W I S E (WISE Model for Competitive Workforce) แบ่งเป็น W (Work-related Competency) คือ สมรรถนะทางวิชาชีพ รวมทั้งประสบการณ์ทักษะ และการผ่านทดสอบทางวิชาชีพ, I คือ Information Technology เป็นสมรรถนะสารสนเทศ รวมทั้งการค้นพบและความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ, S คือ Social Service and

Discipline เป็นสมรรถนะด้านคุณธรรมวินัย และการบริการ และ E คือ English and Language Skill เป็นสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษและการสื่อสาร โดยสามารถใช้ภาษาสากลและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
อาเซียนโมเดลหรืออาเซียนสายพันธุ์ใหม่ เกิดจากการศึกษา คัดค้น และพัฒนาโดยดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ซึ่งเป็นความร่วมมือวิจัยทางด้านการศึกษากับทางมหาวิทยาลัยสวาร์ตฟอร์ดครั้งเมื่อเรียนอยู่ที่นั่นได้นำแนวคิดนี้มาต่อยอด เพื่อที่จะพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพการพัฒนานักศึกษาในการแข่งขันสู่ระดับสากล โดยหลักสูตรจะสอนแบบบูรณาการ คือมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป ทั้งการฝึกงานนอกสถานที่ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการทดสอบสมรรถนะต่างๆ จากมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ ที่ผู้เรียนสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้ หรือจะไปเป็นผู้ประกอบการที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรก็ต้องเป็นไปตามแผน W I S E เหมือนกัน ซึ่งโมเดลจะต้องใช้ระยะเวลาที่จะผลิต

บุคลากรให้ได้ตามโมเดล W I S E ในแต่ละสาขาวิชา

ก้าวสู่งานพัฒนาอาเซียน-จิตอาสาที่ของความยั่งยืน

การให้บริการชุมชนในเขตธนบุรีมีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในช่วงสิบปีที่ผ่านมา รวมทั้งมีการทำกิจกรรมของชมรมอาสาพัฒนายานยนต์ ซึ่งการทำกิจกรรมเป็นการทำเป็นครั้งๆ ไป ยังไม่เป็นประจำมากนัก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2554 มีการประสานความร่วมมือและได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้เปลี่ยนมุมมองของการทำกิจกรรมเพื่อการบริการชุมชนที่คิดถึง ความยั่งยืน โครงการ กิจกรรม ใครก็ได้ แต่ที่มากกว่านั้นคือ จะทำอะไรแล้วให้เกิดความยั่งยืน และทำอย่างไรที่ทั้งหมดไม่ได้เกิดจากผู้บริหารหรือคณาจารย์เป็นคนทำเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจระหว่างโรงเรียน ชุมชน และนักศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

น้องๆ ก็มาคุยด้วยและบอกว่าอยากทำได้เหมือนพี่ๆ บ้างจัง ถ้าน้องไปเรียนตามที่เราเรียนเอกชนจะเสียค่าใช้จ่ายเยอะ ผมก็เลยคุยกับเพื่อนๆ ว่าใครจะมาช่วยกันสอนน้องบ้างก็มีเพื่อนๆ มาช่วยเยอะ ผมก็ประกาศผ่าน เฟซบุ๊ก ชักชวนรุ่นน้องที่สนใจมาเรียน”

นักศึกษากาการโงงโงง : “ติ๊ใจที่ได้มีโอกาสไปสอนน้องโรงเรียนเครือข่ายในการจัดดอกไม้ และแกะสลักผักผลไม้”

สร้างเครือข่ายขยายพลังอาสาสมัครจิตอาสา ร่วมกับศูนย์คุณธรรม

ตั้งที่กล่าวถึงข้างต้นว่า จากการทำโครงการอาสาสมัครจิตอาสาบริการชุมชนสู่สังคม เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องจึงมีการประสานความร่วมมือและได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม ในการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ D-Club เพื่อการพัฒนาเครือข่ายจิตอาสา และเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนคุณธรรมความดี ร่วมกับโรงเรียนในเครือข่ายจำนวน 12 โรงเรียน โดยการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมมาเป็นประธานในพิธีเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2555 ในด้านการขยายพลังอาสาสมัครจิตอาสา มีโรงเรียนเครือข่าย 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดราชบพิธ โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน โรงเรียนวัดพุทธบูชา โรงเรียนวัดอินทาราม โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม โรงเรียนกสิณธรอนุสรณ์ โรงเรียนสวนอนันต์ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ

โรงเรียนเครือข่ายที่กล่าวถึงเป็นเครือข่ายที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันมาก่อนที่จะมาขับเคลื่อนงานด้านคุณธรรม โดยวิทยาลัยสยามเทคโนโลยีได้มีการส่งอาจารย์ และนักศึกษาไปช่วยสอนวิชาชีพ

ในโรงเรียนต่างๆ เช่น การแก้เครื่องยนต์ การซ่อมเครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ การแกะสลัก หลังจากที่มีการตั้งกลุ่มอาสาสมัครจิตอาสา D-Club ยังคงมีการทำกิจกรรมและความสัมพันธ์กับเครือข่ายเดิมเชื่อมโยงกันเรื่อยมา มีระบบพี่สอนน้องให้เกิดการเรียนรู้ มีพื้นฐานทักษะอาชีพ กลุ่ม D-Club จะส่งสมาชิกในกลุ่มไปทำหน้าที่สอนตามศูนย์ฝึกอาชีพของแต่ละโรงเรียน ทำหน้าที่ให้ความรู้ นำอุปกรณ์ เครื่องมือไปฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนความรู้จากการปฏิบัติจริง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 มีการสานต่อการทำงานร่วมกันของศูนย์ D-Club ทำให้เกิดการทำโครงการต่อยอดจากโครงการศูนย์ D-Club เพื่อการพัฒนาเครือข่ายจิตอาสา มาเป็นโครงการศูนย์ D-Club เพื่อพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนสู่สังคม เป็นการขยายผลการจัดตั้งชมรม D-Club ในโรงเรียนเครือข่ายที่มีความพร้อม 6 โรงเรียน โดยการจัดโครงการทำงานอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยการทำแบบอย่างอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยฝ่ายผลิต ฝ่ายจัดหา ฝ่ายสนับสนุนการเพื่อเป็นหน่วยอาสาของนักเรียนนักศึกษาผู้มีจิตอาสาสนใจในการบริการสังคมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนเครือข่าย โดยมีภารกิจคือ การบริการตรวจสภาพกระแสไฟฟ้าภายในอาคารบ้านเรือน การซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ซ่อมจักรยานยนต์ สอนการทำบัญชีครัวเรือน การจัดดอกไม้ แกะสลัก การทำอาหารเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมในการช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นผู้ให้ ด้วยจิตสาธารณะ เกิดความภูมิใจในตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนคนรุ่นหลัง รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้สู่สังคม โดยมีกระบวนการคือ มีการอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาของโรงเรียนในเครือข่าย การจัดตั้งชมรม D-Club ในโรงเรียนเครือข่ายที่มีความพร้อม มีการเสริมสร้างคุณธรรมด้านวิชาชีพให้กับนักเรียนแกนนำจิตอาสา การออกค่ายจิต

อาสาสมัครกัน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่องค์ความรู้ของศูนย์ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายในงานสมัชชาคุณธรรมร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

อาสาสมัครจิตอาสา เพื่อพัฒนาตนเอง

การเสริมสร้างให้นักศึกษาเกิดจิตอาสาของวิทยาลัยสยามเทคโนโลยีเป็นวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย เพื่อแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์และปณิธานของการสร้างเด็กอาชีวะให้รู้จักการเป็นผู้ให้และมีคุณธรรมและควรจะเป็นเงื่อนไขในการเรียนการสอนของเด็กเพื่อฝึกและสร้างเรื่องจิตอาสาให้เกิดความตระหนักในใจและกลายเป็นวิถีปฏิบัติ เป็นแบบแผนที่ตั้งตาม อีกทั้งยังเป็นการแสดงภาพลักษณ์ที่ดีของนักศึกษาอาชีวะ

การที่นักเรียนลงพื้นที่ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามชุมชนต่างๆ สิ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือ ชุมชนให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่มาก เช่น การทำอาหารมาเลี้ยง หรือการอำนวยความสะดวกต่างๆ และเมื่อลงพื้นที่ไปอีกครั้งชุมชนก็มีความรู้สึกที่ดีกับนักศึกษามากขึ้น และนักศึกษาที่มีความรู้สึกที่ดีกับชุมชนรอบข้างด้วย ทั้งยังได้ประโยชน์เพื่อพัฒนาตนเองอีกด้วย เนื่องจากได้ลงไปเห็นปัญหาจริงในพื้นที่จริงรอบโรงเรียน สามารถเปลี่ยนความคิดของทั้งตัวนักศึกษาเอง และความคิดของชุมชนที่มีต่อนักศึกษารวมทั้งต่อโรงเรียน

นักศึกษากา : “การทำกิจกรรมนี้เป็นการดูภายนอกโรงเรียนว่าเรามีปัญหาอะไร เราช่วยอะไรได้บ้าง เป็นการเพิ่มประสบการณ์ตนเอง เช่น การซ่อมเครื่องมือต่างๆ บางกรณีไม่เคยเจอก็จะไปถามอาจารย์ว่าอาการเป็นอย่างนี้จะต้องทำอย่างไร เปลี่ยนตัวไหนบ้าง ซ่อมตัวไหนบ้างรวมทั้งการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ เวลาที่ลงพื้นที่ในชุมชนหรือโรงเรียนเครือข่าย สิ่งที่ได้จากการลงพื้นที่ คือ “ได้รอยยิ้มของชุมชน” ได้ประสบการณ์ต่างๆ จากการ

ซ่อมอุปกรณ์ ซึ่งต้องเสียสละเพราะต้องแลกกับการเสียโอกาสในการเรียนมาวิชา”

ปัญหาที่ยังแก้ไขไม่ได้

เมื่อนักศึกษาได้รับการเพาะบ่มเรื่องจิตอาสามาเป็นระยะเวลาและเมื่อได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชน และรวมทั้งโรงเรียนเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดความรับผิดชอบ มีความเป็นผู้ให้มากขึ้น และมีความต้องการที่จะลงพื้นที่ทำประโยชน์เพิ่มมากขึ้น แต่การพำนักศึกษาไปลงพื้นที่นั้นเป็นเรื่องยาก การคัดเลือกนักศึกษาที่จะไปทำกิจกรรมรวมถึงการรักษาความปลอดภัยนักเรียนเนื่องบริบทของโรงเรียนอาชีวะแคว้นพื้นที่มีชื่อเสียง ทำให้เวลาจะไปไหนมาไหนต้องระวังตัว การไปลงพื้นที่นอกโรงเรียนจำเป็นต้องจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาความปลอดภัยทั้งเด็กและครู เครื่องแบบหรือชุดนักศึกษาหรืออะไรก็ตามที่ไปบอกถึงสถาบันต้องเปลี่ยนเป็นชุดธรรมดา และไม่โปรดของโรงเรียน

สำหรับปัญหาอีกเรื่องที่เกิดขึ้นคือความเข้าใจผิดระหว่างโรงเรียนลูกข่ายและวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ในการลงพื้นที่ไปให้ความรู้ต่างๆ ในโรงเรียนที่เป็นสมาชิกเครือข่าย มีความเข้าใจว่าเป็นเรื่องของการแย่งชิงเด็กไปเรียนในโรงเรียนในระดับสูงต่อไป โรงเรียนบางแห่งหรืออาจารย์บางคนในโรงเรียนยังเข้าใจว่า สิ่งที่ทำเป็นการโฆษณา ประชาสัมพันธ์วิทยาลัยให้นักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายได้มีทางเลือกในการเรียน แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ ใช้วิธีการให้ความรู้กับเด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1,2 และ 4 เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด และไม่กระทบกับกิจกรรมหลักของโรงเรียน รวมทั้งการประสานงานระหว่างผู้ประสานงานของโรงเรียนลูกข่าย ส่วนใหญ่โรงเรียนจะมีผู้ประสานงานเพียงคนเดียว ทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ในบางครั้ง และอาจจะเกิด

ความไม่ต่อเนื่องในการทำกิจกรรมได้เช่นกัน

ความคาดหวังต่อศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) คือ เข้าไปสร้างความรู้ความเข้าใจบทบาทการเสริมหนุนเครือข่ายของศูนย์คุณธรรมให้โรงเรียนเครือข่ายของสยามเทคโนโลยีเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เนื่องจากบางโรงเรียนอาจจะสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองและมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมด้านคุณธรรมได้ด้วยตนเอง เนื่องจากสยามเทคโนโลยีอาจจะไม่สามารถไปทำงานกับแต่ละโรงเรียนตลอดไปได้

รวมทั้งเรื่องเวลาในการลงพื้นที่ทำกิจกรรมซึ่งบางครั้งตรงกับเวลาที่เป็นการเรียนการสอนปกติ ของนักเรียนบางคนบางคนก็เลือกที่จะไปทำกิจกรรมและมาหาอาจารย์เพิ่มเติมทีหลังสำหรับเด็กที่มีความตั้งใจในการทำทั้งกิจกรรมและการเรียนแต่เด็กบางคนเลือกที่จะออกไปทำกิจกรรมแล้วไม่สนใจการเรียน อย่างไรก็ตามเด็กบางคนก็ สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยการขอเลื่อนการทำกิจกรรม เช่น ขอไปร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป สำหรับการแก้ไขปัญหานี้เบื้องต้นคือ การเวียนเด็กไปทำกิจกรรมเพื่อไม่ให้เด็กต้องขาดเรียนในวิชาหลักบ่อย

นักศึกษากา : “การปลูกฝังเรื่องจิตอาสาควรทำเรื่องนี้ให้เป็นเรื่องสนุกและน่าสนใจ อาจารย์ก็เหมือนเพื่อนเหมือนพี่น้องที่จะช่วยคิดช่วยทำ ไม่ใช่ว่าฉันเป็นอาจารย์นะเธอก็มีหน้าที่ทำไป อันนี้จะไม่ใช่เป็นเรื่องจิตอาสา การทำงานถ้าทำด้วยความสนุก ทำด้วยความเต็มใจ ก็คิดว่าที่จะต้องบังคับเด็กให้ไปทำกิจกรรม เพราะจะไม่มีใครชอบ ไม่มีใครสนุก สำหรับกิจกรรมลูกเสือสามัญของโรงเรียนก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสอนให้เด็กทำกิจกรรมอย่างมีความสุขได้”

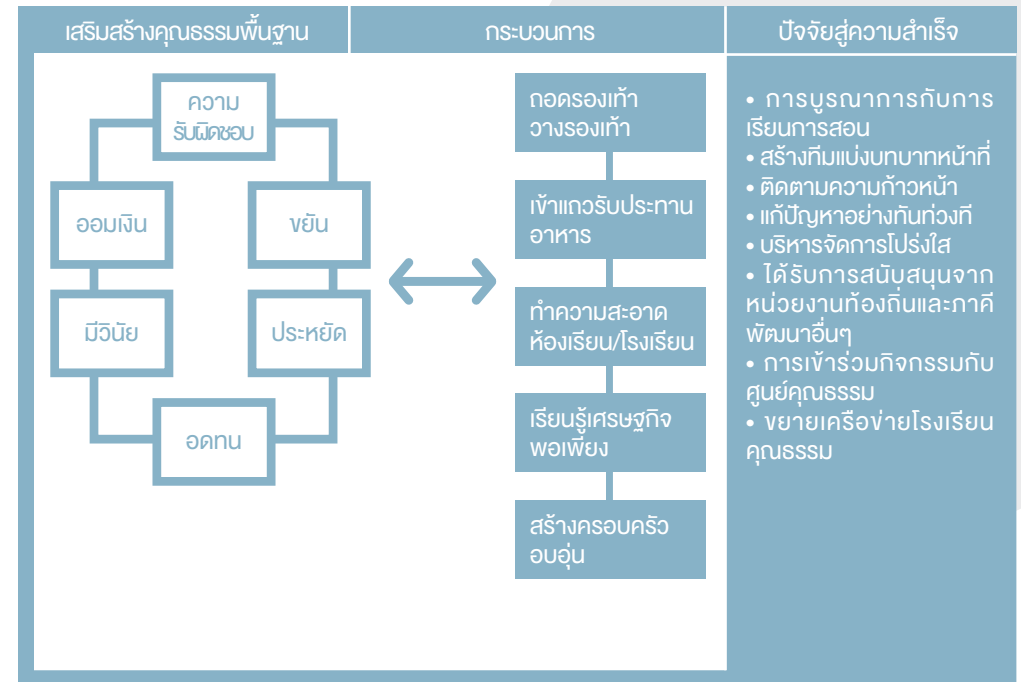
ครู : “สำหรับการทำงานกับโรงเรียนเครือข่ายนั้น สยามเทคโนโลยีมีความมุ่ง

หวังจะเห็นเด็กที่ทำกิจกรรมร่วมกันกับวิทยาลัยสามารถเป็นแกนนำในโรงเรียนของเขาได้ในเรื่องของจิตอาสา เพราะความแตกต่างของระบบการศึกษา สยามเทคโนโลยีมุ่งหวังเรื่องการสอนให้เด็กทำเป็นแต่ระบบการศึกษาแบบสามัญมุ่งเน้นไปในแต่ละรายวิชา แต่สิ่งที่ไม่ใช่คือ ครูช่างในโรงเรียนของลูกข่าย เมื่อสยามเทคโนโลยีสอนและปล่อยออกมา เด็กที่เราไปฝึกให้เป็นแกนนำไว้ขาดที่ปรึกษา และไม่ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นี่คือการปัญหาและจะเป็นปัญหาต่อเนื่องไปในอนาคต ส่วนปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จอีกเรื่องในการทำงานคือ ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้อำนวยการโรงเรียน หากผู้บริหารเห็นด้วย งานก็จะสามารถเดินไปได้อย่างราบรื่นและเกิดความสำเร็จได้ยั่งยืน”

แผนงานต่อไปในแนวทางจิตอาสา

การทำกิจกรรมที่ผ่านมา ครูคิดกิจกรรมให้เด็กเป็นหลัก เนื่องจากมีความคิดว่า เด็กควรได้รับการปลูกฝังเรื่องจิตอาสา เมื่อจบออกไปจากสถาบันเด็กก็ได้รับประสบการณ์เรื่องนี้ติดตัวออกไปด้วย เมื่อคณะครูเห็นปัญหาเรื่องนี้ จึงมีความเห็นร่วมกันว่า ควรจะให้เด็กเสนอโครงการขึ้นมาเองผ่านทางกลุ่ม D-Club โดยมีเด็กๆ ในแต่ละแผนกเป็นคนช่วยกันคิดให้เป็นโครงการใหญ่ๆ ซึ่งเกิดจากตัวของเด็กเอง เด็กน่าจะเห็นแกนนำได้แล้ว ครูก็น่าจะเป็นที่ปรึกษาเติมเต็มได้แล้ว นี่คือการที่เราอยากจะทำให้ออกมา

สำหรับการขยายความรู้จากเด็กแกนนำในโรงเรียนเครือข่ายเมื่อเราไปสอนวิชาต่างๆ แล้วนั้น จะทำอย่างไรให้เด็กนักเรียนแกนนำในโรงเรียนเครือข่ายสามารถขยายผลในโรงเรียนของตนเองได้ ซึ่งอาจจะในรูปแบบของการตั้งเป็นชมรม ถือเป็นเรื่องที่วิทยาลัยต้องคิดต่อว่าจะวางแผนเรื่องนี้อย่างไร

รูปภาพแสดงการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน “กระบวนการสร้างคุณธรรมพื้นฐานและปัจจัยสู่ความสำเร็จ”

การถอดบทเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จ.ตรัง

โรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุงเป็นโรงเรียนเล็กๆ ที่มีอายุเก่าแก่กว่า 50 ปี แต่ปีหลังหลอมชีวิตน้อยๆ กว่า 150 คน และในช่วง 6 ปีที่ผ่านมามีการขับเคลื่อนสร้างคุณธรรม จริยธรรม ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน “ก้าวทันเทคโนโลยี มีคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ความเป็นไทย และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข” การเสริมสร้างคุณธรรมของโรงเรียนต้นบากราษฎร์

บำรุงมีจังหวะก้าวของการเริ่มต้นจากการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่น ความมีวินัย จากการทำกิจกรรมการอดและวางรองเท้า การเข้าแถว การทำความสะอาดโรงเรียน หลักในการดำเนินงานคือ วินัยที่ทำได้ใจคือวินัยที่ถาวรและยั่งยืน ในจังหวะก้าวต่อๆ มา ของการปลูกฝังคุณธรรมคือการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ อาทิ การเรียนรู้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต ขยัน ประหยัด อดทน มีวินัย จากการลงมือปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ลดค่าใช้จ่าย การเรียนรู้คุณธรรมด้านการออมเงิน การทำบุญอินทรีย ชีวภาพ การเรียนรู้คุณธรรมจากการสร้างครอบครัวอบอุ่น จนกระทั่งทำให้โรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุงสามารถพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ ขยายผลองค์ความรู้ทางด้านการสร้างระเบียบวินัย ความรับผิดชอบให้กับนักเรียน โดยมีการเชื่อมโยงบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการสร้างครอบครัวอบอุ่น ดังสรุปภาพรวมดังนี้

โรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุง

โรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุง ตั้งอยู่ หมู่ 7 ตำบลนาพละ อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เดิมชื่อโรงเรียนบ้านต้นบากราษฎร์บำรุง สร้างครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2503 เริ่มจากโรงเรียนเล็กๆ เปิดสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีนักเรียน 61 คน ครู 2 คน ต่อมาในปีมีการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม ในช่วงปี พ.ศ. 2525 มีการขยายพื้นที่ของโรงเรียนเพิ่มขึ้นโดยชาวบ้านในหมู่บ้านร่วมกันซื้อที่ดินบริจาคให้โรงเรียน จำนวน 2 ไร่ 3 งาน 33 ตารางวา จากนั้นโรงเรียน ก็เริ่มขยาย มีอาคารเรียนเพิ่มเติม สร้างสนามฟุตบอล และสนามวอลเลย์บอลในบริเวณโรงเรียน ในพ.ศ. 2534 ได้รับงบประมาณ

พัฒนาจังหวัด สร้างอาคารเรียน จำนวน 4 ห้องเรียน ชั้นล่างใช้สำหรับเป็นห้องประชุม นับตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียนมา มีผู้บริหารโรงเรียนมาแล้ว 8 คน ปัจจุบันเปิดสอนนักเรียนชั้นอนุบาล 1 - ชั้นประถมศึกษา 6 มีครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 14 คน มีนักเรียนในปีการศึกษา 2555 จำนวน 149 คน เป็นผู้ชาย 73 คน หญิง 76 คน มีวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ ก้าวทันเทคโนโลยี มีคุณธรรม จริยธรรม อนุรักษ์ความเป็นไทย และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นในช่วงที่ผ่านมาโรงเรียนต้นบากราษฎร์บำรุงจึงมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อาทิ โรงเรียนวิถีพุทธ และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับ อบต. วัดชุมชน มาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีนายทวิศักดิ์ สงชู นายกอบต.นาพละ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือโรงเรียนศึกษาต้นบากราษฎร์บำรุง ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สถานที่ของโรงเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมวันเด็ก ก็จะมีกิจกรรมต่างๆ เป็นซุ้มอาหาร มีเวทีร่าวก เป็นงานที่รวมคนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ปกครองให้มาร่วมกันที่โรงเรียน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านโรงเรียน และท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีก เช่น กิจกรรมการรณรงค์เรื่องใช้เลือดออก เป็นต้น

เครือข่ายกิจกรรม : ต้นทางสู่การเสริมสร้างคุณธรรมความมีวินัย และรับผิดชอบในโรงเรียน พลิกมุมมองเกี่ยวกับวินัย จากกระเป๋ียบังคับให้ทำมาสู่วินัยที่ทำได้ด้วยใจคือวินัยที่ถาวรและยั่งยืน

พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยอาจารย์สมปอง ใจดีเฉย คณะศึกษาศาสตร์ ได้ประสานความร่วมมือกับกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำองค์กรเครือข่ายคุณธรรมด้านจิตอาสา ซึ่งมีการกำหนดพื้นที่นำร่องในการจัดทำโครงการครอบคลุมพื้นที่ 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บากราษฎร์บำรุง นำโดยอาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ เป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องจากภาคใต้ เนื่องจาก

โครงการเพชรในตมที่โรงเรียนบ้านเขาหลัก จังหวัดตรัง นักศึกษากามหาวิทยาลัยเข้ามาทำกิจกรรมกับโรงเรียนบ้านเขาหลัก หลังจากที อาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ ย้ายมาเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนต้นบากรราษฎร์บำรุง ก็ได้มีการประสานงานในโครงการ ทำให้โรงเรียนต้นบากรราษฎร์บำรุงมีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำเครือข่ายองค์กรชุมชนด้านจิตอาสา

อาจารย์ถนัดดาวัลย์ พสศิริวงศ์ โรงเรียนต้นบากรราษฎร์บำรุง กล่าวถึงสาเหตุที่อาจารย์สมปองเลือกโรงเรียนนี้ในการทำโครงการเนื่องจากผู้นำเป็นหลัก ถ้าผู้นำโรงเรียนยินดีร่วมโครงการ ก็ถือว่าสามารถไปได้ ตอนนั้นอาจารย์สมปองได้นำนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปทำกิจกรรมที่โรงเรียนบ้านเขาหลัก หลังจากนั้นท่านก็หาโรงเรียนที่จะเข้าสู่ศูนย์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มเยาวชน ท่านจึงมาเลือกโรงเรียนเรา

อีกทั้งโรงเรียนของเราก็ได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากชุมชนด้วย เนื่องจากกิจกรรมบางกิจกรรมชุมชนก็มาใช้พื้นที่โรงเรียนในการทำกิจกรรม เช่น นายกองค์ การบริหารส่วนตำบลนาพละ ซึ่งให้การสนับสนุนตลอดมาในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ซึ่งกิจกรรมที่สนับสนุน ได้แก่ การพานักเรียนไปปลูกต้นไม้ การเก็บขยะในชุมชน การรณรงค์ป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออก

จากการเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ ทำให้อาจารย์สุรพล ได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาดูงาน ณ มูลนิธิพุทธจี้ประเทศใต้หวัน การไปศึกษาดูงานในครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จุดประกายความคิดเรื่องของการสร้างควมรับผิดชอบ การมีระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา ในระหว่างที่ศึกษาดูงานทำให้เกิดคำถามว่า มูลนิธิพุทธจี้ ฝึกคนในเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร แต่เมื่อได้เข้าไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ แล้ว ทำให้ค้นพบด้วยตนเองระหว่างที่ศึกษาดูงาน ต้องถอดรองเท้าใส่ถุงผ้า และเดินถือไปยั้งที่ต่างๆ จึงคิดว่านี่คือวิธีการหนึ่งที่จะฝึกให้คนเกิดควมรับผิดชอบ อย่างน้อยก็ต่อตนเอง ที่จะต้องรับผิดชอบดูแลรองเท้าของตนเอง

ดังนั้นเมื่อกลับมาถึงเมืองไทย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้มีการจัดประชุมเพื่อสรุปผลการศึกษาดูงาน อาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ จึงนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของตนเอง หลังจากทีประชุมสรุปงานกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) อาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์จึง ได้มีการจัดประชุมกับบุคลากรครู ในโรงเรียนเพื่อถ่ายทอดความรู้ เรื่องราว ประสบการณ์ ข้อคิดจากการศึกษาดูงานมูลนิธิพุทธจี้ ทำให้คณาจารย์มีมติร่วมกันว่าจะสร้างคุณธรรมพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องควมรับผิดชอบต่อการใช้การถอดรองเท้าและการวางรองเท้า เป็นเครื่องมือในการสร้างคุณธรรมดังกล่าว มีการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนในการถอดรองเท้าและวางรองเท้าในโรงเรียน

จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบข้อแตกต่างระหว่างนักเรียนไทยและนักเรียนใต้หวัน คือที่ใต้หวันจะถอดรองเท้าแล้ววางรองเท้าให้ทางหันเท้าติดกับผนัง แต่นักเรียนไทยจะถอดรองเท้าและเดินเข้าห้องวางระเกะระกะ อีกทั้งยังเหยียบรองเท้าของเพื่อน ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ทางโรงเรียนจึงปรับพฤติกรรมนักเรียน คือ เมื่อนักเรียนถอดรองเท้าแล้ว การหยิบรองเท้าวางจะต้องให้หันรองเท้าเข้าหาผนังและวางให้เป็นระเบียบ เมื่อจะสวมรองเท้า จะต้องหยิบรองเท้าทั้งสองข้างให้เรียบร้อย รวมทั้งวางรองเท้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งวางรองเท้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งวางรองเท้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

อาจารย์สะอ้าน ศินาธิภย์ ได้อธิบายว่าที่ทางโรงเรียนเลือกให้วินัยในการวางรองเท้าเนื่องจากคิดว่าการวางรองเท้าเป็นวิถีชีวิตของนักเรียน ที่จะทำให้เกิดเป็นพฤติกรรมใหม่ได้ โดยการพัฒนาพฤติกรรมเด็กนี้มีจุดเริ่มต้นมาจากการดูงานที่มูลนิธิพุทธจี้ ประเทศใต้หวัน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมง่ายๆ ที่เด็ก

สามารถทำได้ เป็นเรื่องปกติของเด็กอยู่แล้ว แม้ว่าจะเป็นเรื่องเล็กๆ แต่ก็เป็นเรื่องที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้ เพราะการถอดรองเท้าต้องมีขั้นตอนของการถอด การหยิบไปวาง และให้หันรองเท้าหันไปหาผนัง ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากนิสัยเดิมของเด็ก แต่ก่อนอาจจะถอดติดผนังเหมือนกัน คือเอามือค้ำผนังและถอด แล้วก็ไปเลย ตรงนี้ไม่ได้เกิดวินัย จึงทำให้โรงเรียนอยากที่จะฝึกเด็ก เมื่อเราฝึกเด็กทุกวันๆ เด็กก็จะเกิดความเคยชิน เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีระเบียบวินัยมากขึ้น สำหรับเรื่องเข้าแถว เมื่อก่อนก็มีการเข้าแถวอยู่แล้วแต่มีการวางมือที่ไหล่เพื่อน จึงจัดใหม่ให้เด็กไม่ต้องวางมือ แต่จะต้องจัดให้ตรงกับเพื่อน ตรงนี้บางทีเป็นจุดเล็กๆ ที่มองไม่เห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมเด็กจนเด็กมีวินัยได้โดยที่เขาไม่รู้ตัว ปฏิบัติตามข้อตกลงเล็กๆ ที่เขาได้ให้กับเราไว้โดยที่เด็กมองไม่ออกว่าเป็นกฎกติกา มารยาท ตรงนี้คือเกร็ดความรู้หากใครจะนำไปใช้เป็นเรื่องสำคัญและต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำ ชมเด็กบ้าง

จนเกิดเป็นนิสัยที่เปลี่ยนแปลงและนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้ สำหรับระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เด็กบางคนใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่นาน เนื่องจากเป็นเด็กหัวอ่อน เชื่อง่าย แต่บางส่วนก็ยังมีที่ทางโรงเรียนต้องดูแลตักเตือน ต้องจุดพฤติกรรม แอบดูพฤติกรรมเด็ก เนื่องจากเหล่าคณาจารย์รู้อยู่แล้วว่าเด็กคนไหนที่ไม่อยากทำตาม แต่ก็ต้องค่อยๆ เตือนกันไป จนกระทั่งทำจนเป็นนิสัยใช้เวลาประมาณ 5-6 เดือน จากนั้นมีนักเรียนเข้าร่วมมากขึ้น และพฤติกรรมของเด็กก็ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังมีกรมเสริมสร้างวินัยในการรับประทานอาหาร อาจารย์สะอ้าน ศินาธิภย์ กล่าวว่า การรับประทานอาหารเป็นอีกเรื่องที่สำคัญได้ยากมาก เพราะเวลาเด็กกินข้าวเด็กจะยังติดคุยอยู่บ้างรับประทานอาหารไม่หมดจาน กินเหลือ การสร้างวินัยจากการรับประทานอาหารมีการกำหนดกติกาเอาไว้ว่า การรับประทานอาหารของนักเรียน คือ ไม่ดั่ง ไม่ทก และไม่เหลือ เวลาเข้าแถวรับประทานอาหารจะต้องไม่เสียงดังและต้องมีระเบียบ กิจกรรมนี้ต้องใช้ระยะเวลาประมาณเกือบ 1 ปี จากปี 2550 มาถึงปี 2551 พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงนั้นจะดีขึ้นในระยะเวลาหนึ่ง แต่พอมาถึงระยะเวลาหนึ่งพฤติกรรมที่ไม่ดีก็จะเกิดขึ้นมาใหม่ ดังนั้นครูจึงต้องคอยสังเกตโดยให้หัวหน้าชั้นเป็นผู้ตักเตือนโดยใช้กิจกรรมจิตอาสาที่ดูแลน้อง

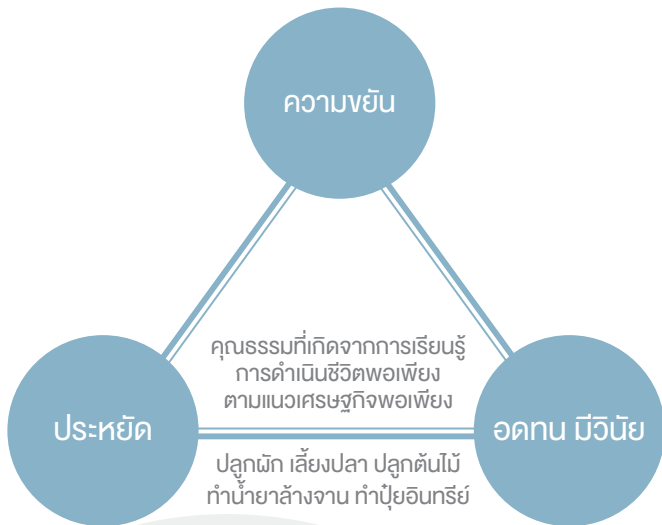
กิจกรรมที่เสริมสร้างวินัยให้เกิดขึ้นอื่นๆ อาทิ วินัยในการเรียน ความรับผิดชอบในหน้าที่ วินัยในการให้ดูแลรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณะหรือส่วนรวม การเสริมสร้างการมีวินัยในครอบครัว (พ่อแม่เป็นผู้ขับเคลื่อนดูแลวินัยในบ้าน) สร้างเสริมวินัยในบ้าน (วินัยของตนเองและสมาชิกในครอบครัว) และเมื่อมีการสร้างเสริมวินัยด้านต่างๆ แล้ว ก็มีกรเยี่ยมเยือนครอบครัวเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย เพื่อค้นหาต้นแบบครอบครัวเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย ส่งเสริมให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาหาตัววินัยในโรงเรียน โดยการทำโครงการ เสริมสร้างวินัยการออมและส่งเสริมเรื่องจิตอาสา ที่ดูแลน้อง

รูปภาพแสดงการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐาน “จังหวัดก้าวแรกสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น”

เสริมสร้างการเรียนรู้คุณธรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงจากโรงเรียนสู่ครอบครัว ความยั่งยืน ประหยัด อุดหนุน มีวินัย

ต่อมาปี พ.ศ. 2551 โรงเรียนได้ยกระดับการทำการกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบสู่การเรียนรู้การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง จากพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุน มีวินัย โดยการเชื่อมโยงการทำการกิจกรรมจากโรงเรียนสู่ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โรงเรียนจึงมีการจัดทำโครงการเดินตามรอยเท้าพ่อกินอยู่อย่างพอเพียง ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) การดำเนินงานโครงการดังกล่าวเน้นกระบวนการสร้างการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้กับแก่นนำนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัยในการดำเนินชีวิต เป็นแหล่งเรียนรู้ การลดรายจ่าย เช่น การปลูกผัก/เลี้ยงปลา เพื่อการบริโภค ปลูกฝังความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การพาเด็กนักเรียนไปดูงานเศรษฐกิจพอเพียง ณ บ้านหน้าควาย ตำบลนาท่ามเหนือ จังหวัดตรัง และกลับมาทำการกิจกรรมลงมือปฏิบัติเองเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง อาทิ การปลูกต้นไม้ ปลูกผักและทำปุ๋ย ให้ชุมชนมาเรียนรู้การทำน้ายาล้างจาน น้ายาอเนกประสงค์ ปลูกต้นไม้เคลื่อนที่มีผู้ปกครองมาเรียนรู้ที่โรงเรียนและนำไปผลิตใช้ที่ครัวเรือนตนเอง และนำผลผลิตมาจำหน่าย เช่น เครื่องดื่มสมุนไพร ซึ่งการขายผลผลิตเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้ และสร้างรายได้ นำเงินมาเป็นทุนหมุนเวียน ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการทำการกิจกรรมคือ เกิดนักเรียนแกนนำ เกิดผู้ปกครองและครอบครัวต้นแบบเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและจิตอาสา โรงเรียนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนสามารถเป็นวิทยากร และครัวเรือนสามารถผลิตของตัวเองได้

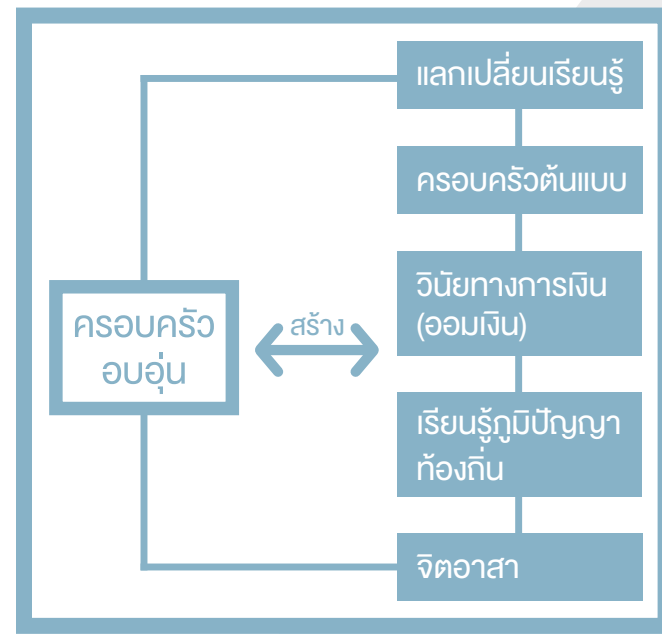

รูปภาพแสดงคุณธรรมที่เกิดจากการเรียนรู้การดำเนินชีวิตพอเพียงตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการร้อยรัดดวงใจสายใยครอบครัวอบอุ่น เรียนรู้การทำกิจกรรมพึ่งตนเองร่วมกัน พ่อแม่ลูก

ปี พ.ศ. 2552 ทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียนให้ความสำคัญของการสร้างครอบครัวอบอุ่น จึงมีการดำเนินโครงการร้อยรัดดวงใจสายใยครอบครัวอบอุ่น ซึ่งเน้นเรื่องการเสริมสร้างกิจกรรมครอบครัวอบอุ่นและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับลูกรัก โดยมีส่วนร่วมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตและสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว อันจะส่งผลให้เกิดสายใยรักครอบครัวอบอุ่น โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น บันทึกรักพฤติกรรมหน้าที่ของนักเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หน้าที่รับผิดชอบ ยกย่องครอบครัวอบอุ่น สร้างวินัยทางการเงิน พ่อแม่เป็นแบบอย่าง นักเรียนได้รู้คุณค่าของเงิน การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำผ้าบาติก การเลี้ยงปลา เลี้ยงนก การทำปุ๋ยหมัก การปลูกผักหวาน

ประสาธน์รัก พ่อแม่ลูกปลูกกระเจี๊ยบ ร่วมคิดร่วมทำน้ายาอเนกประสงค์ การเลี้ยงปลาทางนงยูงชะลอการแพร่ยุงลาย การปลูกไม้ประดับประดับบึง การปลูกผักผักสวนครัว และ จิตอาสาครอบครัวอบอุ่น นักเรียนร่วมทำการกิจกรรมอาสาพัฒนา ร่วมกับครอบครัวอื่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความสำเร็จที่เกิดจากโครงการร้อยรัดดวงใจคือ นักเรียนสามารถเป็นวิทยากรได้ในเวลาที่มีคนมาศึกษาดูงานในโรงเรียน เด็กสามารถพูดได้ทุกเรื่อง โรงเรียนได้เป็นโรงเรียนต้นแบบครอบครัวอบอุ่น ได้รับโล่จากท่านนายกรัฐมนตรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 จากการทำเด็ก ๆ สามารถปลูกผักเองได้ เด็กเกิดความรับผิดชอบในการดูแลแปลงผักของตนเอง หน่วยงานภายนอกก็เห็นถึงศักยภาพของโรงเรียนมากขึ้น

ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบด้านการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย โรงเรียนต้นบากราชบุรีบำรุง ขยายผลารเสริมสร้างพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านวินัยความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์

จากประสบการณ์การทำโครงการต่างๆ ตลอดระยะเวลาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาทำให้เกิดประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรม ดังนั้นปี พ.ศ. 2553 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2556) โรงเรียนต้นบากราชบุรี ได้พัฒนากิจกรรมทำการกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมมาสู่การจัดทำโครงการศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบด้านการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านวินัยความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ของนักเรียน เน้นการปลูกฝังวินัยความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ต่อตนเอง สร้างการมีส่วนร่วมที่บ้าน วัด โรงเรียน ขยายผลกระบวนการสร้างเสริมเด็กดีมีวินัยของโรงเรียนต้นบากราชบุรีไปสู่โรงเรียน

เครือข่าย จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองเรือและโรงเรียนบ้านหนองหม้อ โดยให้นักเรียนในเครือข่ายเข้ามาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนทำการกิจกรรมกับนักเรียนโรงเรียนต้นบากราชบุรี โรงเรียนมีนบุรี และโรงเรียนวัดป่าเพ็ญเหนือ ในช่วง ปี พ.ศ. 2554 โรงเรียนดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพ "ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบด้านการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย" เน้นการพัฒนาศักยภาพองค์ประกอบต่างๆ ของศูนย์เรียนรู้ ได้แก่ ค้นหาคอร์สอบัณฑิตต้นแบบ สร้างหลักสูตรในการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย สร้างความเข้าใจในเรื่องการเสริมสร้างวินัยที่บ้าน สร้างแหล่งเรียนรู้ให้ได้มาตรฐานสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ของนักเรียน เพิ่มองค์ความรู้แก่บุคลากรพัฒนาฐานความรู้ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผลจากการทำโครงการคือ ได้ครอบครัวต้นแบบ จำนวน

30 ครอบครัว และเกิดการพัฒนารฐานการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ฐานเศรษฐกิจพอเพียง ฐานโครงการงาน เป็นต้น

ต่อมาปี 2556 โครงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ต้นแบบด้านการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย ได้เน้นเรื่องส่งเสริมวินัยและมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นภายในบ้าน วัด และโรงเรียน ในการเสริมสร้างเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นเด็กดีมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ ทั้งที่บ้าน ในโรงเรียน และในชุมชน ใช้คุณธรรมและจริยธรรมเป็นฐาน โดยผ่านกิจกรรมรูปแบบต่างๆ โดยทางโรงเรียนมีเครือข่ายที่มาร่วมงานด้านคุณธรรมอยู่ด้วยกัน หลายโรงเรียนเช่น โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนกันตังรัชฎา โรงเรียนย่านตาขาว โรงเรียนบ้านหนองม่วง โรงเรียนบ้านหนองเจ็ดบาท โรงเรียนบ้านหนองยวน โรงเรียนบ้านหนองเรือ โรงเรียนบ้านหนองหม้อ โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 "วัดทุ่งหวัง" และอีกหลายๆ โรงเรียน ในจังหวัดตรัง การที่โรงเรียนเหล่านี้ได้เข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายทำงานคุณธรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดการเชื่อมโยง ขยายความรู้ดังต่อไปนี้

• โรงเรียนมิตรภาพที่ 31 "วัดทุ่งหวัง" : เป็นเครือข่ายของโรงเรียนต้นบากราชบุรีมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 เนื่องจากผู้อำนวยการคนปัจจุบันเคยร่วมงานกับอาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ ตั้งแต่อาจารย์สุรพล เป็นผู้อำนวยการอยู่ที่โรงเรียนบ้านเขาหลัก จึงได้ติดตามมาเยี่ยมโรงเรียนต้นบากราชบุรีบ้าง และได้เห็นการทำกิจกรรมของโรงเรียนเห็นการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนมากขึ้น จึงส่งบุคลากรในโรงเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนต้นบากราชบุรี โรงเรียนได้เข้าร่วมและนำความรู้ที่ได้มาขยายผลให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เช่น การวางรองเท้า การทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสามารถฝึกเด็กให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ อีกเรื่องคือวินัยการออมทรัพย์ วันละ 1 บาท เป็นการสร้าง

วินัย และออมเพื่อประหยัด เพื่อเก็บเงินจนกระทั่งในปี 2555 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีความเห็นว่าโรงเรียนวัดทุ่งหวังสามารที่จะดำเนินงานได้ด้วยตนเอง จึงได้ให้การสนับสนุนโครงการกับทางโรงเรียนโดยตรง เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เพื่อสร้างทักษะชีวิตและสร้างทางเลือกให้กับนักเรียนในอนาคต ปัจจุบันมีโรงเรียนใกล้เคียงสนใจและเข้ามาเรียนรู้ที่โรงเรียนมากขึ้นอีกทั้งยังสนใจเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับโรงเรียนอีกด้วย สิ่งหนึ่งที่เห็นคือ โรงเรียนเครือข่ายมีความเติบโต ได้รับการพัฒนาจากทั้งโรงเรียนแม่ข่ายและศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

• โรงเรียนบ้านหนองยวน : เริ่มรู้จักศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และโรงเรียนต้นบวกรา มหลายปี เนื่องจากเป็นทีมทำงานเดียวกับอาจารย์สุรพล ในช่วงที่อยู่โรงเรียนเขาหลัก และเมื่ออาจารย์สุรพล ย้ายไปเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนก็ได้้นำเรื่องราวดีๆ มาเล่าให้ฟัง ทำให้ทางโรงเรียนบ้านหนองยวนรับทราบข้อมูลความเคลื่อนไหว และเข้าร่วมเป็นเครือข่ายของโรงเรียนต้นบวกรา โดยมิวัตุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา เรื่องการพูดที่ไม่ไพเราะ เรื่องระเบียบวินัย การเดินแถวไม่เป็นระเบียบ การวางรองเท้า ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ โดยพาเด็ก ๆ มาดูงานที่โรงเรียนต้นบวกรา และวางแผนนำความรู้ที่ได้จากโรงเรียนต้นบวกรา ไปปรับใช้ในโรงเรียน

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับนักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน

ระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมาของการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานในการใช้ชีวิตของนักเรียนโรงเรียนต้นบวกราษฎร์บำรุงดำเนินการฝึกนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมคือ นักเรียนของโรงเรียน

ต้นบวกราษฎร์บำรุงมีวินัยในการถอดรองเท้า มีความรับผิดชอบต่อรองเท้าของตนเอง และรองเท้าของผู้อื่นที่วางอยู่ก่อนจนกลายเป็นการปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมปกติที่มีวินัยในชีวิตประจำวัน ซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนนั้นไม่ใช่เพียงแค่การถอดรองเท้า แต่รวมไปถึงการเข้าแถวในการรับประทานอาหารเช้า กิจกรรมอื่นๆ เช่น เรื่องการปลูกฝังเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การประหยัด อดออม

โรงเรียนต้นบวกราษฎร์บำรุงดำเนินโครงการกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มาอย่างต่อเนื่องและมีจุดยืนเน้นเรื่องของการสร้างความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความพอเพียงให้กับเด็กอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงกิจกรรมไปในรูปแบบใดก็ตามแต่เมื่อดำเนินกิจกรรมแล้วก็จะมีการสรุปพร้อมทั้งสอนให้เด็กรู้จักกิจกรรมที่ตนเองได้ทำนั้นสร้างเสริมคุณธรรมเรื่องการสร้างวินัย ความรับผิดชอบและความพอเพียงได้อย่างไร เมื่อทำไปแล้วเกิดผลดีหรือผลเสียต่อตนเองอย่างไร และสามารถนำไปปรับใช้ในอนาคตข้างหน้าได้อย่างไร อีกทั้งยังสามารถยกระดับโรงเรียนให้เป็นต้นแบบการเรียนรู้ด้านวินัย ความรับผิดชอบ และความพอเพียงสามารถเป็นต้นแบบที่ย้ายผลไปสู่โรงเรียนเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ภาคใต้ ที่มีความสนใจในการขับเคลื่อนเรื่องคุณธรรมไปด้วยกัน

นางอารี จันทร์แก้ว ผู้ปกครองนักเรียน ได้เล่าว่า ลูกนำเรื่องการจัดรองเท้าไปทำที่บ้าน และลูกพูดเพราะมากขึ้น มีความกตัญญูมากขึ้น สามารถดูแลคนเฒ่าคนแก่ที่บ้านตนเองได้ และมีใจรักการออมมากขึ้น

ผู้ปกครองนักเรียน ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น มีวินัยมากขึ้น มีความเปลี่ยนแปลงเยอะ ช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ ซึ่งคาดว่าน่าจะเป็นจากครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นผลจากโรงเรียนที่สอนลูกให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง

อาจารย์สะอ้าน ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำโรงเรียนได้กล่าวว่า จากเสียงสะท้อนของผู้ปกครองที่ว่าลูกมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นนั้นเนื่องจากโรงเรียนได้ปลูกฝังและฝึกให้เกิดการทำบ่อยๆ คอยดูแลตักเตือนการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้เด็กได้ซึมซับเรื่องดีๆ และสามารถนำไปใช้ที่บ้านได้ ฟังเสียงสะท้อนของผู้ปกครองทุกๆ หลังจกที่เริ่มทำโครงการ ตัวอาจารย์สะอ้านก็แอบปลื้มอยู่ เพราะที่ครูทุกคนช่วยกันนั้นเกิดผลชิ้นที่ตัวเด็กในทางที่ดีขึ้น

น้องจ๊ะจ๋า : นักเรียนของทางโรงเรียนได้เล่าว่า จากการทำกิจกรรมที่ผ่านมา สิ่งที่ไม่ได้เล่าให้ฟังเป็นเรื่องจริงน้องจ๊ะจ๋าได้ปฏิบัติตามคำที่ครูครูสอนเมื่อกลับไปบ้าน พ่อแม่ก็ได้สั่งสอนเช่นเดียวกันว่า ถ้าอยู่บ้านต้องช่วยทำกับข้าวช่วยทำอาหาร สิ่งนี้น้องจ๊ะจ๋าชอบมากที่สุดซึ่งครูได้สอนคือ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงปลาดุก ทำน้ำมันมะพร้าวจากนั้นนำไปขายในตลาดและโรงเรียนทำให้ออนนี้น้องจ๊ะจ๋าสามารถเก็บเงินออมได้ 12,000 บาทแล้ว รวมทั้งชอบเรื่องการสร้างวินัยวางรองเท้าด้วย

น้องวิศวี สขุ ก็เป็นนักเรียนอีกคนหนึ่งที่ได้ทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงปลูกต้นไม้ 1 คน 1 ต้น 1 กระถาง น้องวิศวีได้เล่าว่า ตนเองชอบเรื่องการวางรองเท้า เพราะทำให้ดูมีวินัย มีระเบียบ และมีความเรียบร้อย และยังได้บอกอีกว่า คุณครูได้สอนเรื่องการพูดจาสุภาพไพเราะ สอนให้ช่วยเหลืองานบ้านและงานโรงเรียน

ผู้ใหญ่บ้าน เป็นอีกหนึ่งคนที่มีบทบาทสำคัญได้กล่าวชมเชยว่าโรงเรียนต้นบวกรา มีนักเรียนที่มีสัมมาคารวะ ไม่ว่าจะเป็นเจตที่ไหนก็จะยกมือไหว้ เรื่องของความมีวินัยก็มีความเคร่งครัด เด็กส่วนใหญ่มีความซื่อสัตย์และเป็นเด็กดี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

การที่โรงเรียนต้นบวกราษฎร์บำรุงสามารถสร้างกระบวนการเสริมสร้างและการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนตลอดระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมาเนื่องจากครูในโรงเรียนมีความเป็นหนึ่งเดียวเป็นทีมงานที่เข้มแข็ง มีความสามัคคี ถึงแม้บางครั้งมีการดำเนินโครงการต่างๆ จะมีกิจกรรมที่หลากหลาย แต่ครูและบุคลากรในโรงเรียนไม่ได้รู้สึกว่าเป็นภาระหรือเป็นงานที่เพิ่มเข้ามา เนื่องจากส่วนหนึ่งเป็นการบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอน และสามารถนำเอาผลงานไปต่อยอดประกั้นคุณภาพการศึกษา การทำกิจกรรมต่างๆ เป็นการทำงานที่สอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอน โดยจะต้องมีการสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ บูรณาการกับวิชาปกติ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ สอนการปลูกต้นไม้ ก็จะมีการให้แสง ให้ปุ๋ย นำสองกระถางมาเปรียบเทียบกัน และสอดแทรกเรื่องคุณธรรมไปด้วย อีกทั้งยังมีเพื่อดูแลกัน เรียนรู้ เรื่องต่างๆ ร่วมกัน เช่น การทำผ้าบาติก รวมไปถึงมีการให้นักเรียนไปเยี่ยมบ้านกันเองและดูแลกันเอง เช่น พี่สอนน้อง โดยมีครูคอยดูแลอีกชั้นหนึ่งด้วย เพื่อที่จะส่งสอนให้นักเรียนยังอยู่ในกรอบของคุณธรรมที่ต้องการให้เรียนรู้ ผลพลอยได้จากการเยี่ยมบ้านอีกเรื่องคือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัวต้นแบบ และการสอนสอดแทรกเรื่องการบริหารที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการเยี่ยมบ้านคือการนำมาเขียนเรียงความ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างทีมงานและการแบ่งบทบาทหน้าที่การบริหารจัดการ และวิธีการทำงานของโรงเรียน ต้นบวกราษฎร์บำรุงนั้น อาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรแต่ละคนในโรงเรียนดูแลกิจกรรมต่างๆ ในโครงการและแต่ละปีก็จะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

กันเป็นผู้ประสานงานโครงการสลับเปลี่ยนกันไปเพื่อสร้างการเรียนรู้ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยการสร้างความเข้าใจ พูดคุย หาวิธีการแก้ไขปัญหา มีข้อตกลง มีกติการ่วมกัน ดึงผู้ปกครองเข้ามาร่วมด้วย โดยนัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อชี้แจงการทำกิจกรรม ชี้แจงบทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของโรงเรียน บทบาทของเด็กที่มีต่อการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในเด็กให้เป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น

2. การติดตามการดำเนินงานสม่ำเสมอ โดยจัดประชุมสรุปงานร่วมกัน เป็นการทำงานที่สอดแทรกอยู่ในการเรียนการสอน โดยจะต้องมีการสอดแทรกเรื่องของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ บูรณาการกับวิชาปกติ เช่น วิชาวิทยาศาสตร์ สอนการปลูกต้นไม้ ก็จะมีการให้แสง ให้ปุ๋ย นำสองกระถางมาเปรียบเทียบกัน และสอดแทรกเรื่องคุณธรรมไปด้วย อีกทั้งยังมีเพื่อดูแลกัน เรียนรู้ เรื่องต่างๆ ร่วมกัน เช่น การทำผ้าบาติก รวมไปถึงมีการให้นักเรียนไปเยี่ยมบ้านกันเองและดูแลกันเอง เช่น พี่สอนน้อง โดยมีครูคอยดูแลอีกชั้นหนึ่งด้วย เพื่อที่จะส่งสอนให้นักเรียนยังอยู่ในกรอบของคุณธรรมที่ต้องการให้เรียนรู้ ผลพลอยได้จากการเยี่ยมบ้านอีกเรื่องคือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัวต้นแบบ และการสอนสอดแทรกเรื่องการบริหารที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการเยี่ยมบ้านคือการนำมาเขียนเรียงความ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

3. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและนอกชุมชน การทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะมีมีส่วนร่วมของทั้งหน่วยงานท้องถิ่น เช่น นายองค์การบริหารส่วนตำบลนาพละ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

โรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี ถนนจรัญสนิทวงศ์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ปรัชญาหลักในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี คือ พัฒนากุณมีปัญญา บนพื้นฐานของคุณธรรม "Intellectual Development on the Basis of Morality" จากหลักปรัชญาดังกล่าวได้นำ ไปสู่การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถนำความรู้มาใช้ในการคิดและการ วิเคราะห์แก้ไขปัญหา ประเมินทางเลือก และเลือกปฏิบัติในทางที่ถูกต้องโดยยึด หลักคุณธรรม จริยธรรม กริยามารยาท สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับความเป็นไทย เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการคือ มุ่งสร้างเด็กและ เยาวชนที่มีคุณภาพ โดยการบูรณาการ คุณธรรมและจริยธรรมในระบบการเรียน การสอนปกติ และมีการเข้าร่วมโครงการ พัฒนาคูณธรรม จริยธรรม กับศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและ พัฒนาการองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เพื่อ ให้เกิดการพัฒนาคูณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการปลูกฝัง คุณธรรมนั้นจะทำได้โดยการผ่านกระบวน การปฏิบัติกิจกรรมสู่การเรียนรู้จริงจัง และสร้างแบบอย่างที่ดีปรากฏให้เห็น บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า "ตัวอย่างที่ดีมีค่า กว่าคำสอน"

ก้าวอย่าง 40 ปีโรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี
โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี เป็น โรงเรียนเอกชน ที่สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เปิดทำการสอนระดับการศึกษาปฐมวัย

ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 การก่อตั้งโรงเรียนมี เป้าหมายเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติตาม ความเชื่อของคริสตศาสนา กายโรมัน คาทอลิก โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี เกิดขึ้น ครั้งแรกในชื่อว่า นฤมลทิน ซึ่งมาจาก พระนามของแม่พระองค์อุปถัมภ์ทางศาสนา คริสต์ มีความหมายว่า ผู้ปราศจากมลทิน ในภาษาอังกฤษใช้คำเต็มว่า Our Lady of Immaculate ผู้ก่อตั้งโรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี (พ.ศ. 2473-2544) คือ นายมสาร วงศ์ภักดี ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี Bachelor of Commerce จาก University of Ottawa ประเทศแคนาดา พ.ศ. 2494

เดิมโรงเรียนตั้งอยู่ฝั่งพระนคร ซอยมิตตคาม ถนนสามเสนใน เขตดุสิต บน พื้นที่ 200 ตารางวา จัดการเรียนการสอน ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม 7 เปิดสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2506 มีครูทั้งหมด 14 คน นักเรียน 450 คน โดยตลอดเวลา 40 ปีที่ผ่านมา โรงเรียนได้พัฒนาคูณภาพการเรียนการสอนจนทำให้เป็นที่รู้จัก และไว้วางใจของ คนทั่วไปเป็นอย่างดี ต่อมาได้ขยายกิจการ ให้ใหญ่ขึ้นเพื่อรองรับและเพิ่มระดับการ ศึกษาขึ้นไปถึงชั้นมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2512 มีก่อสร้างโรงเรียนนฤมลทิน แห่งที่ 2 ขึ้นในเขตพื้นที่ฝั่งธนบุรี ถือเป็นต้นกำเนิด ของโรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี บนเนื้อที่ 3 ไร่ 1 งาน 17 ตารางวา จัดการศึกษาตั้งแต่ ชั้นอนุบาลปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 มี นักเรียนประมาณ 475 คน ครู 21 คน อาคารเรียนที่เปิดใช้ในสมัยนั้นเป็นอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ชั้น 1 หลัง และโรง อาหาร อีก 1 หลัง รองรับนักเรียน 990 คน บริหารงานโดยมีนายมสาร วงศ์ภักดี

เป็นผู้รับใบอนุญาต และนางวันทนา วงศ์ภักดี เป็นผู้จัดการและครูใหญ่ พ.ศ. 2524 ได้มีการปรับปรุงขยายพื้นที่อาคาร เรียนห้อง-เรียนให้มากขึ้น สามารถรองรับ นักเรียนได้เพิ่มเป็น 1,395 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2532 ได้ทำการก่อสร้างอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็ก 5 ชั้น แทนอาคารครั้ง ดึกครั้งไม้ของอนุบาลเดิม และได้ปรับ ขยายอัตราความจุการรับนักเรียนเป็น 1,975 คน ในปี 2556 ปัจจุบันมีอาจารย์ มาณวิกา สงวนวงศ์ เป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี

ระดับอนุบาลเน้นการเรียนรู้โดยผ่าน กระบวนการเล่นอย่างสร้างสรรค์ สอดแทรกวิชาการโดยอาศัยนวัตกรรมที่หลากหลาย เช่น HI/Scope, Cooperative Art, Project Approach เป็นต้น ส่วนในระดับ ประถมศึกษา ได้มีการจัดการเรียนการ สอนแบบบูรณาการ เน้นการลงมือปฏิบัติ วางพื้นฐานที่เทียบพร้อมในด้านการเรียนรู้ และทักษะชีวิตที่สำคัญเพื่อก้าวสู่การศึกษา ต่อในชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรที่หลากหลายตามความต้องการของชุมชน ได้แก่ หลักสูตรสามัญ (Standard Programme) และหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Programme) หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า หลักสูตรสองภาษา (Bilingual Programme) นอกจากนี้โรงเรียนยังได้จัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรสำหรับนักเรียนทุกคน เช่น คอมพิวเตอร์ ว่ายน้ำ เทควันโด คีโยบอร์ด บัลเลต นาฏศิลป์ ศิลปะ เป็นต้น ผลผลิตที่ คาดหวังจากการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรดังกล่าวข้างต้นคือ การผลิต

นักเรียนที่เรียนดี มีระเบียบ เพียบพร้อมคุณธรรม ตามคติพจน์ที่โรงเรียนยึดถือเป็นแนวทางสำคัญนอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมุ่งผลิตนักเรียนให้เป็นนักคณิตศาสตร์ที่สามารถใช้ภาษาและเทคโนโลยี เพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ตลอดจนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม โดยทางโรงเรียนมีการบูรณาการในระบบการเรียนการสอนปกติเรื่อยมา อีกทั้งยังเน้นกริยามารยาทที่เรียบร้อยเหมาะสมกับความเป็นไทย เชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีบุคลิกภาพที่ดี รักการออกกำลังกาย รวมถึงมีสุขภาพอนามัยและสุขนิสัยที่ดี

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โรงเรียนนวมินทราชินียุวกษัตริย์ ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมกับศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ทั้งนี้เกิดจากการชักชวนของอาจารย์มนัส ซึ่งเป็นนักศึกษาศึกษาปริญญาโทของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำให้รู้จักกับ ดร.สุวิมล ซึ่งทำงานวิจัยชื่อ “เร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีในเยาวชนไทย” โรงเรียน

เยาวชนไทย ในชื่อโครงการ “เด็กดีศรีนฤๅ” มีการทำกิจกรรมบิณฑบาต เพื่อแก้ไขปัญหาลูกหลานไม่มีทางเลือก ดิถาคารคุณบุญปัน ดิถินแห่งเกาหลี โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ครูในโรงเรียนจึงได้ร่วมกันคิดกิจกรรมให้นักเรียนตั้งเป็นชมรม เด็กจะต้องรับผิดชอบตัวเอง โดยให้เด็กเลือกครูเป็นที่ปรึกษา สำหรับกิจกรรมที่ทำ เด็กๆ ก็จะช่วยกันคิด เช่น การเขียนบัตรคำ ซึ่งเป็นคำที่ไพเราะ ทำเป็นที่คั่นหนังสือให้เด็กเดินแจกเด็กด้วยกัน หรือการทำละครเชิงคุณธรรมมานำเสนอในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน

จากการเข้าร่วมโครงการกับศูนย์คุณธรรม ทำให้โรงเรียนได้รู้จักกับคำว่า สัมมา และ ปฎิญา เกิดการเล็งเห็นความสำคัญของคำว่าคนดีมากกว่าคนเก่ง ในช่วงแรกของการทำโครงการทางโรงเรียนจะมีการติดตามประเมินผล และมีการสนับสนุนให้มีพี่เลี้ยง ทำให้พบว่าโรงเรียนสามารถทำงานร่วมกันได้ทั้งโรงเรียน มีผู้ปกครองเป็นส่วนร่วม และได้รับการยกย่องให้เป็น 1 ใน 5 ของตัวอย่างที่ดี ในด้านการพัฒนาบุคลากรโรงเรียน และได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ให้ครูในโรงเรียนเป็นตัวแทนเพื่อไปเรียนรู้ดูงานศึกษาแนวทางต่างๆ ที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน จำนวน 2 คน ทำให้ทางโรงเรียนได้ทราบว่าแนวทางต่างๆ นั้น ไม่ต่างกันกับหลักคำสอนของคณาธิการจึงสามารถนำเรื่องที่ไปเรียนรู้มาปรับใช้ได้หลายเรื่อง และได้จัดให้เรียนรู้การถอดองค์ความรู้ และได้เป็นเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมกับโรงเรียนประชาเนิวตัน

หลังจากนั้นทางโรงเรียนได้ดำเนินโครงการนวมินทราชินียุวกษัตริย์ เกิดให้องค์ราชัน

น้อมนำคุณธรรมสู่ชีวิตที่พอเพียง และโครงการนวมินทราชินียุวกษัตริย์ ฝึกตั้งคุณผู้รักสามัคคี สุวิถีไทย มีการดำเนินกิจกรรมที่ภาคภูมิใจที่สุดคือ “ข้าวมรดจานหนูทำได้” มีวิธีการคือ ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนที่มีจิตอาสาจัดทำโครงการรณรงค์ให้นักเรียนในโรงเรียนรับประทานอาหารเช้าให้หมดจานเป็นการสร้างวินัยในการรับประทานอาหารเช้าให้พอดี มีการใช้สัญลักษณ์การยกนิ้วมือ นิ้วโป้งหมายถึงมาก ถ้าชูสองนิ้ว นิ้วโป้งกับนิ้วชี้แสดงว่าต้องการข้าวปานกลาง และถ้าชูนิ้วก้อยแสดงว่าต้องการข้าวให้น้อย และเมื่อนักเรียนเลือกว่าต้องการข้าวเท่าใดแล้ว ครูก็จะสอนว่า เมื่อเลือกแล้วต้องรับประทานสิ่งที่ตนเองเลือกให้ได้ คือต้องรับประทานอาหารเช้าให้หมดจานเพื่อไม่ให้เหลือเศษอาหารทิ้ง ในกิจกรรมนี้ได้มีการบูรณาการกับเนื้อหาหลักสูตรในวิชาคณิตศาสตร์ มีการจดบันทึกสถิติจำนวนปริมาณเศษอาหารที่เหลือทุกวัน และมีการทำแบบสอบถามว่าเหตุใดจึงรับประทานอาหารเช้าไม่หมด รวมถึงมีการให้รางวัลแก่นักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าหมด ซึ่งถือว่า

เป็นการทำความดี มีการนำเศษอาหารมาทำเป็นปุ๋ย ผลที่เกิดขึ้นคือ เด็กสามารถรับผิดชอบการรับประทานอาหารเช้าของตนเองได้ ไม่เหลือเป็นเศษอาหาร เด็กทานอาหารได้เยอะขึ้น และมีความสุขในการรับประทานอาหารเช้า เป็นการสร้างความรับผิดชอบ ความมีวินัยต่อตนเอง และเป็นการคิดถึงผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นการลดจำนวนปริมาณเศษอาหารจากวันละประมาณ 100 กิโลกรัม เหลือเพียง 20-30 กิโลกรัม

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในตัวผู้เรียนให้มีจิตอ่อนโยนพร้อมแบ่งปันน้ำใจสู่บุคคลผู้ด้อยโอกาสกว่าในสังคม กิจกรรมจิตอาสาถือเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนนวมินทราชินียุวกษัตริย์ มีกิจกรรมที่สำคัญ อาทิ การบำเพ็ญประโยชน์ทั้งในและนอกโรงเรียน โดยให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีจิตอาสา ดูแลทำความสะอาดบริเวณที่ตนเองรับผิดชอบตลอดปีการศึกษา ทำให้สถานที่ในโรงเรียนสะอาดน่าอยู่ และสวยงาม นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 มีการออกไปพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดบางเสาะง โดยจัดเก็บกวาด

ทำความสะอาดบริเวณเขื่อนริมแม่น้ำหน้าวัด ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ออกไปพัฒนาพื้นที่บริเวณลานวัดบางเสาะง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมสร้างชุมชนน่าอยู่

การยกระดับการทำกิจกรรมในลำดับต่อมาคือ การทำโครงการนวมินทราชินียุวกษัตริย์รักครอบครัวอบอุ่นตามแนวคิดวิถีไทย และโครงการนวมินทราชินียุวกษัตริย์พอเพียงเพื่อพ่อ “บ่มเพาะคุณธรรมสู่สังคมไทย”

จากอุปสรรคของการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ทำให้โรงเรียนได้รับใบเชิดชูเกียรติระดับดีเยี่ยม “รางวัลเกียรติคุณ สัญญา ธรรมศักดิ์” ในโครงการเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่สร้างคนดีให้สังคม ด้วยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดีเด่นปี 2552 ของมูลนิธิธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลสถานศึกษาด้านแบบศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวอบอุ่นปี 2552 ของศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ครูในโรงเรียนยังได้รับการอบรมและพัฒนาในด้านต่างๆ จากการทำงานกับ

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เช่น การทำเอกสารรายงานและการจัดการการเงินในโครงการ การบริหารจัดการโครงการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในส่วนของทำกิจกรรมและการเงินต่างๆ มีกระบวนการ วิธีการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และสามารถต่อยอดไปในชั้นเรียนต่อไปได้ เกิดกลยุธยามีตรเพิ่มขึ้น มีเครือข่ายโรงเรียนเพิ่มขึ้น

จากคุณธรรมพื้นฐานสู่การพัฒนากระบวนทัศน์พัฒนาทักษะชีวิต “Life Skills in 21st Century”

จากการเสริมสร้างคุณธรรมพื้นฐานเริ่มจากการคิดดี พูดดี และมีความรับผิดชอบ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนเป็นเด็กรักดี หรือรักที่จะเป็นคนดีและมีความภาคภูมิใจให้แก่นักเรียน “เก่ง ดี มีความสุข” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ร่วมกับกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เมื่อเกิดอุปสรรคความสำเร็จให้เห็นจากจากการได้รับรางวัลซึ่งเป็นกำลังใจให้ทางโรงเรียน ในช่วงปี พ.ศ. 2556 โรงเรียนจึงเกิดแนวคิดการพัฒนายกระดับ ต่อยอดการทำกิจกรรมร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า “พัฒนาทักษะชีวิตเพื่อสร้างศิษย์สู่ศตวรรษที่ 21” (Life Skills in 21st Century) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างการเรียนรู้ทักษะชีวิต และวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง รักและรับใช้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างเครือข่ายพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงบูรณาการ Life Skills in 21st Century เป็นโดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้หรือการปมเพาะคุณธรรมจากความแก่นแท้ของความเข้าใจ (Head) เพื่อให้เกิดการยอมรับ (Heart) และนำไปสู่

การปฏิบัติโดยเน้นกระบวนการสอนแบบ Inductive Method ที่เริ่มจากการนำเสนอแบบ เพื่อให้เด็กเรียนค้นหาตนเอง และการผลิตความรู้รอบยอดในรูปแบบต่างๆ ในการดำเนินโครงการพัฒนาทักษะชีวิตที่ใช้ด้วยคำว่า “LVR”

L : การพัฒนาองค์รวมเพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมแห่งปัญญา

V : การปมเพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ พอเพียง รักและรับใช้

R : การสร้างทักษะในด้าน การไตร่ตรอง (Reflection)

องค์ความรู้ที่สำคัญในการสร้างทักษะชีวิตประกอบด้วย ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา ทักษะการจัดการกับอารมณ์ ทักษะการจัดการกับความเครียด และทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การดำเนินโครงการดังกล่าวมีรูปแบบกระบวนการหลักๆ 3 ส่วนประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูในโรงเรียน ทั้งการด้านการพัฒนาทักษะเดิมเติมความรู้ การพัฒนาแผนการสอนแบบองค์รวม และการค้นหาครูต้นแบบ “Smart Teachers” 2) การพัฒนานักเรียน เน้นการจัดค่ายกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึก และมีการยกย่องส่งเสริมนักเรียนต้นแบบ “Smart Kids” 3) การขยายเครือข่ายสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงบูรณาการ “ทักษะชีวิต” เพื่อทำให้เกิดการเติมเต็มความรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สู่งานสมัชชาคุณธรรมในลำดับต่อไป

จากกระบวนการต่างๆ ที่ปรับเปลี่ยนจนสามารถกลายเป็นวิถีของ

โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ อนุบาล เช่น กิจกรรมกินข้าวหมกจวน ยัมโห้วพุดจาอ่อนหวาน ไพเราะ หรือการทำกิจกรรมสร้างเสริมทักษะชีวิตที่บูรณาการกับหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการพัฒนาเด็กของโรงเรียนมีหลากหลาย ประกอบกับโรงเรียนมีเครือข่ายโรงเรียนเอกชนที่เข้มแข็ง ดังนั้นจึงมีการชักชวนให้โรงเรียนเครือข่าย จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลนิรัตน์ โรงเรียนเศรษฐบุตรอุปถัมภ์ โรงเรียนสมาคมสตรีไทย โรงเรียนอุดมวิทยา โรงเรียนรุจีเสรี โรงเรียนจินดารัตน์ และโรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ธานี ใช้เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนในส่วนของการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและจากการลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้ของเด็ก

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของแหล่งเรียนรู้บูรณาการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม เพื่อปลูกฝัง คนดี เก่ง และมีความสุข

ปัจจัยความสำเร็จที่แท้จริงคือ เด็กและผู้ปกครอง ทั้งคุณภาพในตัวเด็ก สิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก วิธีการคิดและวิธีการปฏิบัติของเด็ก ทั้งหมดนี้มีความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะ สมศ. มาประเมินภายใน หรือ สทศ. มาประเมินภายนอกก็กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า เด็กมีความกล้าที่จะตอบคำถาม กล้าที่จะคิด กล้าแสดงความคิดเห็น อย่างเหมาะสมตามวัย มีระบบมีระเบียบมากขึ้น คิดเป็น และสามารถบริหารจัดการได้มากขึ้น รู้จักที่จะออกมาหน้าห้องและเป็นตัวแทนแสดงความคิดเห็นของห้องตนเอง สำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ มีการเปิดรับความคิดเห็นของคนอื่น และยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานมากขึ้น เนื่องจาก

ผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกัน มองเห็นสิ่งดีๆ ความคิดดีๆ ของเด็กว่ามีความหลากหลาย และมีความแตกต่างบางครั้งที่ดีกว่าความคิดของครูอีกด้วย สำหรับผู้บริหาร หลังจากที่ทำโครงการแล้วก็มีเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นและคิดค้นวิธีการทำงานมากขึ้นแล้ว จึงวางบทบาทจากผู้ดำเนินโครงการมาเป็นที่ปรึกษาแทน หลังจากที่ได้ให้นโยบายการทำงานไปแล้ว คนทำงานก็มีมีความสุข เพราะยอมรับฟังความคิดเห็นของคนทำงาน ท่านอื่นๆ คุยกันแบบพี่น้องๆ ซึ่งก่อนหน้าที่จะมาทำโครงการร่วมกับศูนย์คุณธรรม ครูที่โรงเรียนนั้นยังไม่มี ความกล้าแสดงออกเท่ากับปัจจุบันนี้ กิจกรรมที่ทำโรงเรียนภาคภูมิใจที่สุดคือการสร้างวินัยในการรับประทานอาหารให้พอดี โดยใช้สัญลักษณ์การยกนิ้วมือถึงความหมายที่กล่าวไปข้างต้น และเมื่อนักเรียนเลือกว่าต้องการข้าวเท่าใดแล้ว ครูก็จะสอนว่า เมื่อเลือกแล้วต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือกให้ได้ ผลที่เกิดขึ้นคือเด็กสามารถรับผิดชอบการรับประทานอาหารของตนเองได้ ไม่เหลือเป็นเศษอาหาร รับประทานอาหารได้เอะอะขึ้น และ

มีความสุขในการรับประทานทานอาหาร ค่าแนะนำของทางโรงเรียนที่ต้องการบอกให้พื้นที่อื่นๆ ทำงานให้เกิดความสำเร็จเหมือนกัน คือ อันดับแรกต้องทำให้บุคลากรเกิดความเป็นหนึ่งเดียว มองเห็นเป้าหมายเดียวกัน คุุบริบทของตนเอง ดูพื้นฐานของตนเองว่าเป็นอย่างไร ต้องการแก้ปัญหาด้านไหน มีวิธีการที่จะดำเนินการอย่างไร จากนั้นจึงร่วมกันลงมือทำงาน สรุปผล และปรับปรุงพัฒนางานไปเรื่อยๆ

ครู : “การดำเนินโครงการต่างๆ ผู้อำนวยการจะเป็นคนให้หัวข้อในการทำกิจกรรม แต่ละกลุ่มกิจกรรมก็จะร่วมกันคิดว่า จะทำอย่างไร เช่น การพุดจาไม่สุภาพ ก็ช่วยกันคิดว่าทำไหนที่ไม่สุภาพและเปลี่ยนเป็นคำสุภาพว่าอย่างไร และร่วมกันณรงค์การใช้คำสุภาพในโรงเรียน พอนคนที่ทำคนเดียว ก็จะมีคนช่วยกันคิดเอง กิจกรรมที่ทำก็จะราบรื่น แต่ถ้าหากผู้บริหารบังคับก็จะไม่สะดวก เพราะคนทำงานจะต้องรอคำสั่งต่อ การให้ใจหายและไปคิดวิธีการเองก็จะสามารถทำงานได้สบายใจ”

ครู : “ความสำเร็จที่เห็นได้ชัดจากการทำงานอย่างต่อเนื่องกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) คือ ผู้ปกครองนักเรียน

เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เนื่องจากมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้โรงเรียนและผู้ปกครองเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น โรงเรียนเปิดกว้างรับผู้ปกครองมาเข้าร่วมทำกิจกรรมในโรงเรียนมากขึ้น กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดที่ทำมาคือ กิจกรรมครอบครัวอบอุ่น”

ความภูมิใจจากใจผู้ปกครอง

นายจุมพต วัฒนธรรพ : ผมเป็นผู้ปกครองของ ด.ญ.มณิธา วินยพรพล น้องมน และนางสาวเมลานี วินยพรพล ซึ่งทั้ง 2 คนเป็นศิษย์เก่าของที่นี่ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่ที่ลูกสาวทั้ง 2 คนของ ผมได้รับการศึกษาที่โรงเรียนแห่งนี้ ผมต้องขอขอบพระคุณทางคณะผู้บริหาร คุณครู และบุคลากรทุกท่านที่ดูแลเอาใจใส่ให้ความรู้ อบรมบ่มนิสัยให้ลูกสาวทั้งสองเป็นคนดี มีความรู้ คู่คุณธรรมสมกับกับเจตนารมณ์ของทางโรงเรียนลูกๆ ได้รับความอบอุ่นจากสังคมในโรงเรียนร้วฟ้า-ขาวได้รับการดูแลจากทางโรงเรียนเสมือนครอบครัวเดียวกัน เป็นครอบครัวที่ใหญ่และอบอุ่นมากๆ นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้วางรากฐานทางการศึกษาที่มีความ

มันคงมากให้กับลูกสาวทั้ง 2 ของผม ทำให้ลูก ๆ ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนชั้นนำของประเทศ สุดท้ายนี้ผมและครอบครัวขอขอบพระคุณทางโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ คณะผู้บริหาร คุณครู และบุคลากรทุกท่านอีกครั้ง แม้ว่าลูกสาวทั้ง 2 คนจะสำเร็จการศึกษาจากที่นี้ไปแล้วก็ตาม แต่ผมและครอบครัวก็จะจดจำโรงเรียนนี้ตลอดไป เนื่องจากเป็นความประทับใจซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่วันแรกที่ได้เข้ามา ถึงตลอดจนวันสุดท้ายที่ลูก ๆ เรียนจบ สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะคงอยู่ในความทรงจำของครอบครัววันยาวตลอดไป"

คุณแม่เด็กหญิงพิมพ์ศร แสดงนิ : "ก่อนที่จะตัดสินใจให้ลูกได้เรียนที่โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ ดิฉันและครอบครัวได้ยินชื่อเสียงของโรงเรียนมานานจากคำบอกเล่าของคนรอบข้าง รวมทั้งได้รับคำแนะนำจากคุณอาจิวซึ่งเป็นท่านอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนอนุบาลบ้านสวนว่า "โรงเรียนแห่งนี้มีความเอาใจใส่ในด้านวิชาการควบคู่กับคุณธรรม" ถึงแม้ว่าจะเป็นโรงเรียนศาสนาคริสต์ แต่ทางโรงเรียนให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางพุทธศาสนาด้วย ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ดิฉันตัดสินใจเลือกโรงเรียนนี้เป็นสถานศึกษาของลูกตลอดระยะเวลาที่น้องพิมพ์เรียนอยู่ที่โรงเรียนแห่งนี้ น้องพิมพ์มีความรู้ความสามารถ และมีความรับผิดชอบในการเรียน รวมทั้งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากที่บ้าน กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้นโดยเฉพาะกิจกรรมบูรณาการ สามารถทำให้เด็ก ๆ นำความรู้ไปใช้กับสังคมปัจจุบันได้ดี อีกทั้งคณะผู้บริหาร และครูทุกท่านก็คอยดูแลเอาใจใส่ให้คำปรึกษา และมีความเป็นกันเอง ดิฉันคิดว่าผู้ปกครองท่านอื่นก็มีความประทับใจเช่นเดียวกัน ถึงแม้ครูบางท่านอาจเข้มงวด

แต่นั่นก็เพื่อหวังให้นักเรียนทุกคนมีระเบียบและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ขอชมเชยเจ้าหน้าที่ที่คอยให้บริการทางจรรยา มีความตั้งใจในการทำงานมากค่ะ ยิ้มแย้มตลอดเวลาแม้ว่าจะเหนื่อยสักแค่ไหน สุดท้ายต้องขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทุกท่านที่คอยดูแลนักเรียนทุกคน ดิฉันหวังว่าทางโรงเรียนนวมราชานุสรณ์ จะยังคงมุ่งมั่นรักษาคุณภาพทางการศึกษาเพื่อผลิตนักเรียนที่ดีสู่สังคมตลอดไป"

ร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรคฺุณรรบ

การบริหารจัดการ และวิธีการทำงาน จะให้กระบวนการมีส่วนร่วม มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการประชุมทำความเข้าใจกับคณะครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน ก่อนที่จะมีการทำกิจกรรมต่างๆ ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรม โครงการต่างๆ เกิดความสำเร็จ เนื่องจากได้มีการปรับความคิดให้ตรงกัน มีเป้าหมายเป้าเดียวกันและเดินไปพร้อมๆ กัน มีการประเมินการทำงานกันเป็นระยะในระหว่างคนทำงานด้วยตนเอง เพื่อหาปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข

โรงเรียนดีมีคุณธรรมนำหน่วยงานประสานใจ

ทางโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย อาทิ เครือข่ายสนับสนุนและร่วมมือพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตบางกอกน้อย กองทัพอากาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) คณะครูศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาคมสภาการศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย มูลนิธิธรร

น้ำใจ สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย สภาการศึกษาภาคทอโลกแห่งประเทศไทย ฝ่ายการศึกษาอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ สมาคมโรงเรียนเอกชนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลเจ้าพระยา

ปัญหาอุปสรรคที่มักมาเยือน

ระหว่างทางในการทำงานที่ผ่านมาปัญหาต่างๆ ย่อมเกิดขึ้น โดยปัญหาใหญ่คือ เรื่องของการไม่เคยทำ ไม่เคยรู้ ลองผิดลองถูกกัน แต่ก็สามารถแก้ปัญหาคได้ โดยผู้บริหารได้นำวิทยากรมาให้ความรู้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เพิ่มพูนความรู้และมาช่วยสร้างแรงบันดาลใจ สำหรับปัญหาอีกเรื่องที่เกิดขึ้นในช่วงแรกคือ ผู้ปกครองรู้สึกว่าการเขียนรายงานมีบ่อยเกินไป แต่มาในระยะหลังก็เริ่มรู้สึกว่านี่เป็นเรื่องที่ดีและได้เรียนรู้ร่วมกันกับลูก ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็สามารถผ่านพ้นไปได้จากการแก้ไขด้านเอกสารหรือภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นคือ ข้อมูลเชิงสถิติต่างๆ ที่เก็บจากการทำกิจกรรมของนักเรียน มีเพิ่มมากขึ้นตามระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรม ดังนั้นจึงได้มีการแก้ปัญหาโดยสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่สำคัญสำหรับครูและนักเรียนไว้ตามช่วงเวลาทำงาน ทั้งเชิงสถิติ และเอกสารสำคัญต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการค้นหา

ความภูมิใจและก้าวต่อไปของอนุบาล

การทำงานด้านคุณธรรมจะต้องทำต่อเนื่องและต่อยอดเด็กอยู่ตลอดเวลา โดยที่กิจกรรมที่ทำสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและไม่เป็นภาระงานที่

เกินกำลังของครูผู้สอน ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาคือการพัฒนาการกิจกรรมไปในแผนการสอนและแผนกิจกรรมหลักสูตรที่ต้องทำ เป็นการสร้างและพัฒนาทักษะให้เด็กเกิดทั้งความเก่งและความดี กระบวนการบูรณาการกิจกรรมเข้าสู่การเรียนการสอนถือว่าโรงเรียนสามารถทำได้ และประสบความสำเร็จ การต่อยอดความสำคัญจะนำปัญหาที่พบมาร่วมกันหาทางแก้ไข และประเมินวิธีการแก้ไขว่าสามารถแก้ไขได้จริงหรือไม่ เด็กก็เป็นสิ่งที่โรงเรียนภูมิใจมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการทำ

กิจกรรมภายใน หรือกิจกรรมภายนอก เช่น การเขียนเรียงความหรือบทความสั้นๆ ของเด็ก ซึ่งสังเกตได้ว่าเด็กมีพัฒนาการใช้ภาษาเขียนของตนเอง แผนการทำงานต่อไปคือ การพัฒนากิจกรรมให้มีกระบวนการที่สั้นและง่ายมากขึ้น เด็กสามารถจัดระบบและจัดกระบวนการทางความคิดได้ ความภูมิใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือ คำถามจากผู้ที่มาดูงานที่โรงเรียน ที่ถามว่า "ครูที่นี่ทำไม super จึง สามารถทำอะไรต่อมิอะไรได้เยอะแยะ" ซึ่งคำตอบของทางโรงเรียนคือ ครูมีใจในการทำงาน เนื่องจากเห็น

ความสำเร็จจากเด็ก การเพาะบ่มคุณธรรมที่เด่นชัดของโรงเรียน คือเรื่องวินัย ทั้งของครูและนักเรียน โดยครูมีทั้งความรับผิดชอบและมีวินัย วิถีคิดของครูได้ถูกถ่ายทอดลงสู่เด็กเด็กๆ ทำให้เกิดกิจกรรมดีๆ ที่สามารถพัฒนาเด็กได้ ซึ่งโรงเรียนก็จะยังคงดำเนินการ และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียนน้อยทางโรงเรียน ก็จะปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมต่อไป

ว.ศ.2549	ว.ศ.2550	ว.ศ.2551	ว.ศ.2552	ว.ศ.2553	ว.ศ.2554	ว.ศ.2555	ว.ศ.2556	ว.ศ.2557
เด็กดีศรีนวม	เด็กดีศรีนวม	นกุลสกิน เกิดใจรักษ์ บ่อน้ำคุณธรรม สุวิจิตพอเพียง	นกุลสกิน ร้อยดวงใจ ใฝ่กตัญญู รักรักรักษ์วิถีไทย	นกุลสกิน สามสัปดาห์ สายใยรักครอบครัว อบอุ่นตามแนวคิดวิถีไทย	นกุลสกิน พอเพียง เพื่อพ่อ คุณธรรมสู่สังคมไทย	นกุลสกิน แหล่งเรียนรู้วิถีพอเพียง	นกุลสกิน แหล่งเรียนรู้เชิงบูรณาการ	นกุลสกิน แหล่งเรียนรู้เชิงบูรณาการ
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
"ปีวาจา" การพูดด้วยความไพเราะ อบอุ่น พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยามก้าวร้าว พูดในสิ่งที่จริง	เด็กที่ประพฤติปฏิบัติตนตาม "สมบัติผู้ดี"	ปลูกฝังให้เยาวชนรู้จัก รักผู้อื่น รักสิ่งแวดล้อม ตามแนวพระราชดำรัส "วิถีชีวิตแห่งการดำรงที่สมบูรณ์ ยึดทางสายกลาง"	"ความกตัญญู กตเวทิต์ คือ เครื่องหมายของคนดี" สร้างความตระหนักด้านความกตัญญู ต่อผู้มีคุณความดี ผู้อุปการคุณ และกตัญญู ต่อส่วนรวม	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและ ผู้ปกครอง สัมพันธ์ในโรงเรียน ทำให้เด็กเกิดความคิดที่ดี กระตือรือร้นต่อการเรียนมากขึ้น	อบรมเน้นเป้าหมายให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอย่างสมดุล สืบสานสังฆวัฒนธรรม และวัฒนธรรมบ้านคุณครู	นักเรียนพัฒนากระบวนการคิดและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และครูสามารถสอดแทรกแนวคิดไปในระหว่างการเรียนการสอน	ให้ความรู้และแนวทางพัฒนา "ทักษะชีวิตกับการเรียนรู้นวัตกรรม 21" ผ่านกิจกรรมและสอดคล้องคุณธรรมที่ได้รับเน้นกิจกรรม	พัฒนาแผนการสอน สร้างสรรค์ต้นแบบ นักเรียน กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมและขยายกิจกรรมต้นแบบสู่โรงเรียนเครือข่าย
กิจกรรม เปิดกรรณิการ์	กิจกรรม หนึ่งเหรียญเพื่อโลกสวย	กิจกรรม การทำ SPA	กิจกรรม Family Project และ กิจกรรมสัปดาห์ต้นแบบเป็นรัก	กิจกรรมเสริมสนับสนุนเชิงบูรณาการสู่คุณธรรม	กิจกรรม จัดอาสาสมัคร สังกศนภายนอก	บูรณาการ คุณธรรม ใฝ่แผนการเรียนการสอน	ขยายสู่เครือข่าย 7 โรงเรียน	
กิจกรรม แสงธรรมนำชีวิต	กิจกรรม หนึ่งมือน้อย สร้างโลกสดใส	กิจกรรม สายใยรัก	กิจกรรม Parents as Teachers และ กิจกรรม Classroom Visit	กิจกรรมครอบครัว สืบสานวัฒนธรรมไทย และกิจกรรมเทวาศรีวิชัย				

แผนภาพแสดงกระบวนการสร้างการเด็กดีศรีนวม

ต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง หมู่ที่ 4 ตำบลวังนาย อำเภอท่าม่วง จ.กาญจนบุรี

ผอ.วิจิตร วรรณศิริ : “การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้เด็กทำได้หลายวิธี แต่เราเลือกใช้วิธีจิตอาสา เพราะต้องการสอนให้เด็กรู้จักการให้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เมื่อเขาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เขาสามารถซึมซับได้เอง ทำให้จิตใจดี มีเมตตา เอื้อเฟื้อ กิจกรรมจิตอาสาสร้างความเป็นมนุษย์ที่อ่อนโยน เอื้อเฟื้อต่อสรรพสิ่งด้วยใจที่เมตตา กรุณา การเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยการสัมผัสจริง ส่งผลให้เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองตาบ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผิดกระทำความผิด

กิจกรรมต่างๆ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กได้ฝึกปฏิบัติ สิ่งนี้จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดียิ่งให้กับตัวเองตลอดไป ไม่ดำรงชีวิตแบบขาดสติ รู้จักคิด รู้จักให้ ซึ่งจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขต่อไป” ยิ่งให้...ยิ่งได้...ยิ่งเพิ่มพลัง...สร้างการให้อย่างยั่งยืน

การสร้างจิตสำนึกปลูกฝังคุณธรรม เพื่อให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ทางโรงเรียนได้ใช้ “จิตอาสาเพื่อสังคม” เป็นเครื่องมือในการลงมือปฏิบัติ โดย

ประสาน 4 พลังสร้างสรรค์จิตอาสาเข้าด้วยกัน คือ บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน โดยให้เด็กนักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ทำอย่างสม่ำเสมอ เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยไม่ต้องมีการบังคับ กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสาจึงประกอบด้วย ครูจิตอาสา ยุวชนจิตอาสา และชุมชนจิตอาสา เพื่อทำให้เมล็ดพันธุ์แห่งความดีเจริญงอกงาม เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีจิตอาสา งามตามวัย เป็นสังคมแห่งความดูแลช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง...โรงเรียนเล็กๆ แต่งดงาม

โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลวังนาย อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนแห่งนี้ได้สอนนักเรียนบ้านหนองตาบ่งและหมู่บ้านใกล้เคียงมานานกว่า 75 ปี ตั้งแต่วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2481 เป็นต้นมา ช่วงแรกของการก่อตั้งโรงเรียนอาศัยที่ดินบริจาคของผู้ใหญ่หลวง ธรรมชาติ บนพื้นที่ 90 ไร่ มีนายชา บุญชู เป็นครูใหญ่คนแรก ต่อมาถูกเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างทางรถไฟ และขุดคลองส่งน้ำตามโครงการของเขื่อนแม่กลอง ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ของโรงเรียนเหลือประมาณ 27 ไร่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนประมาณ 117 คน ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 7 คน นักการภารโรง 1 คน คำขวัญประจำโรงเรียนคือ “รู้เวลา รู้หน้าที่ มีความสามัคคี” ปัจจุบันมีนายวิวัฒน์ วรรณศิริ เป็นผู้อำนวยการทำหน้าที่บริหารโรงเรียนมาตั้งแต่ปี 2543 ปัจจุบันโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาคีพัฒนาภายนอก

ศิษย์เก่าเชื่อมโยงพลังกายอาสาพัฒนาโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง

ปี พ.ศ. 2544 ศิษย์เก่าโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง ได้เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเรียนวิชาการพัฒนาสังคมกับอาจารย์สมปอง ใจดีเลย อาจารย์ประจำภาควิชาศึกษาศาสตร์ ของทางมหาวิทยาลัยขณะเดียวกันอาจารย์สมปอง ใจดีเลย ก็ได้ทำงานร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และมีกิจกรรมเกี่ยวกับค่ายอาสา โดยมีเงื่อนไขว่านักศึกษาที่เรียนจบมัธยมจากที่เห็นให้ไปจัดค่ายอาสา ต่อมาถูกเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างทางรถไฟ และขุดคลองส่งน้ำตามโครงการของเขื่อนแม่กลอง ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ของโรงเรียนเหลือประมาณ 27 ไร่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนประมาณ 117 คน ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 7 คน นักการภารโรง 1 คน คำขวัญประจำโรงเรียนคือ “รู้เวลา รู้หน้าที่ มีความสามัคคี” ปัจจุบันมีนายวิวัฒน์ วรรณศิริ เป็นผู้อำนวยการทำหน้าที่บริหารโรงเรียนมาตั้งแต่ปี 2543 ปัจจุบันโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานภาคีพัฒนาภายนอก

หลังจากนั้นก็ยังมีนักศึกษาเข้ามาจัดค่ายเฉลี่ยปีละ 3-4 ครั้ง ในการจัดค่ายแต่ละครั้งชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ทำกิจกรรมกับนักศึกษาทุกครั้ง เนื่องจากเห็นประโยชน์ที่โรงเรียนและนักเรียนได้รับจากการเข้าค่าย ดังนั้นทุกครั้งที่โรงเรียนมีกิจกรรมต่างๆ คนในชุมชนจะให้ความร่วมมือร่วมใจ และให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้ เช่น ร่วมกันทำอาหารเลี้ยงนักศึกษาที่มาเข้าค่าย และร่วมทำกิจกรรมกับนักศึกษา

การที่โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งมีนักศึกษามาจัดค่ายบ่อยครั้ง ส่งผลให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ ค่ายวิทยาศาสตร์ ค่ายภาษาอังกฤษ มีกิจกรรมหลักคือ กิจกรรมค่ายอาสาของมหาวิทยาลัยต่างๆ แต่เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนจำนวนไม่มาก จึงได้ชักชวนโรงเรียนเครือข่ายเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วย เมื่อมีกิจกรรมมากขึ้น โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งก็เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น

เส้นทางสู่การพัฒนาจิตอาสาเพื่อสังคม

ในปี พ.ศ. 2549 โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งได้มีการจัดกิจกรรมวันเด็ก มีอาจารย์สมปอง ใจดีเลย และผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในสมัย

นั้นอย่าง นางสาววราทิพย์ พุ่มทรัพย์ มาเข้าร่วมงาน ทำให้เห็นภาพการทำงาน ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่ชัดเจน ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งได้รับการคัดเลือกให้ไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน รุ่นที่ 2 ตามหลักสูตรของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) โดยได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมศึกษาดูงานจำนวน 2 คน ความประทับใจในความ เป็นพุทธของมูลนิธิพุทธฉือจี้ ที่แม้กระทั่ง โรงพยาบาลก็ยังมีความเป็นพุทธ รวมไปถึงกระบวนการการศึกษาที่มีการบ่มเพาะ เรื่องของจิตอาสา มาตั้งแต่ระดับประถม จนถึงระดับมหาวิทยาลัย ได้เห็นว่าอาสาสมัครทั้งความเป็นกันเองให้เกียรติผู้อื่น ยกย่องผู้อื่นเสมอ

หลังจากที่ตัวแทนโรงเรียนกลับมา จากศึกษาดูงาน ก็ได้นำเอาความรู้มา ถ่ายทอดให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยมีการจัดเวทีประชุมผู้ปกครอง เล่าเรื่อง รวาวดี ๆ ที่ได้รับจากการไปศึกษาดูงาน และให้ดู VTR ของมูลนิธิพุทธฉือจี้ ให้เห็น ถึงความเป็นพุทธที่แท้จริง เน้นการพัฒนา จิตใจจากการปฏิบัติและการทำงาน โรงเรียนจึงเริ่มคิดแผนงานโครงการเกี่ยวกับ

การสร้างคุณธรรมให้แก่เด็กนักเรียนผ่าน กิจกรรมต่าง ๆ โดยที่ศูนย์คุณธรรม ได้สนับสนุนงบประมาณผ่าน ทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้เป็นผู้บริหาร จัดการ โดยมีอาจารย์สมปองเป็นผู้ ประสานงานโครงการ เริ่มจากการพัฒนา โรงเรียนทั้ง 4 ภาค ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ 4 แห่ง ประกอบด้วย ภาคใต้ : โรงเรียน ต้นบากราษฎร์บำรุง (ตรัง) ภาคเหนือ : โรงเรียนห้วยไผ่ (แม่ฮ่องสอน) ภาคตะวันออก : โรงเรียนอนุบาลตราด (ตราด) และ ภาคตะวันตก : โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง (กาญจนบุรี) ทั้งหมด 4 โรงเรียน

พอ.วิธธรรณธรรม : “จับเป็นที่ น้อยกันหลาย เดินพร้อมกัน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ให้เขียนแผนงาน โครงการ เรายังเขียนโครงการประมาณจัด ค่ายพุทธศาสนา เมื่อถึงเวลาพัฒนา โครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็นกิจกรรมก็ สั่งให้หยุดเลย ให้กลับไปบ้านใหม่ เพราะ คิดได้ไม่พอทางเราก็เก็บโครงการมาคิด ใหม่”

ก้าวแรกเริ่มต้นต่อยอดจากทุนเดิม สร้างพลังครูอาสา

การเริ่มต้นเป็นการต่อยอดจากทุน เดิมที่ทางโรงเรียนมีอยู่คือ ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 ก่อนที่จะได้เดินทางไปศึกษาดู งานที่ประเทศไต้หวัน โรงเรียนมีกิจกรรม ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือตอนเย็น เพื่อแก้ปัญหาเด็กติดเกม ที่ไปเล่นร้านเกม ในตลาด มีวิธีการสร้างแรงจูงใจกิจกรรม คือ หากใครอ่านหนังสือก็ได้รับประทานขนม มีน้ำหวานให้ดื่ม ไม่อ่านก็จะไม่ได้ดั่งนั้น เด็กอยากอ่านก็มาอ่านหนังสือ นอกจากนี่ยังมีการส่งเสริมให้เกิด กิจกรรมครูอาสา โดยจัดกลุ่มครูที่มีความถนัดในแต่ละเรื่องไปสอนเด็กๆ เช่น ครูที่มีความสามารถในการวาดภาพ จัดดอกไม้สด ร้อยมาลัย ทำดอกไม้แห้ง ประดิษฐ์ต้นเงิน ต้นทอง สอนทำอาหารเป็นต้น และในช่วง เวลาเดียวกันนี้ โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งได้ เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตาม นโยบายของสำนักคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (สพฐ.) กาญจนบุรี เขต 1 และทำกิจกรรม ต่าง ๆ ในโรงเรียนตามแนวทางวิถีพุทธ เดียวเช่นเดียวกัน

ครูทุกคนในโรงเรียนจะร่วมกันเป็น ครูจิตอาสา ทำกิจกรรมทุกเย็น ตั้งแต่ 16.30-17.30 น. โดยจัดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เพื่อสอนนักเรียน เช่น สอนวาดภาพ ทำดอกไม้ประดิษฐ์ ดอกไม้สด สอนทำ อาหาร สอนการบ้าน สอนภาษาอังกฤษ แต่ละกลุ่มก็จะมีนักเรียนที่สนใจประมาณ กลุ่มละ 15-20 คน บางครั้งนักเรียนทำ เสร็จไม่ทันแล้วมีผู้ปกครองมารับ ผู้ปกครอง ก็จะมาช่วยทำ เป็นการสร้างความอบอุ่น ในครอบครัว นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับครอบครัวได้ด้วย เช่น วันแม่ก็จะมีการให้เด็ก ๆ ร้อยมะลิและ ใช้ไหว้แม่ ซึ่งปัจจุบันก็มีครูจิตอาสาทำ กิจกรรมเหล่านี้้อย่างต่อเนื่อง

อาจารย์บุณ : “การทำงานของเรา

ก็เป็นครูอาสา ครูส่วนใหญ่เป็นครูในท้องถิ่น ผมเองก็อยู่บ้านพัก สามารถทำงาน หลังเวลาเลิกเรียนได้ เราทำกันไม่มีค่าตอบแทน ทำด้วยใจ บางทีเด็กหิวโห้ดิมนเราก็คิดว่าเงินซื้อให้กิน มีเด็กคนหนึ่งชื่อแอน ยังจำได้เลย นั่งอยู่ที่สนามเด็กเล่น เรายังถาม ว่าแอนอยากกินอะไร? เด็กบอกว่าไม่มีเงิน เรายังบอกว่า อยากกินอะไรหยิบเอา เขาก็ไปหยิบอันละ 25 บาท เขาก็ให้กินนะเพราะเด็กก็อยากกิน ครูก็เสียเงินให้ทุกวันแหละ” (หัวเราะอย่างมีความสุข)

ก้าวที่สองเสริมสร้างยุวชนจิตอาสา : จิตอาสาจากการปฏิบัติจริง

การส่งต่อพลังจิตอาสาจากครูสู่ ลูกศิษย์ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งการจัดดอกไม้ การวาดภาพ การเรียนรู้ทักษะการอ่าน เพื่อให้เกิดการขยายผลจิตอาสาเพื่อสังคมที่เน้นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรม จากการทำปฏิบัติ คณะครูจึงมีการปรึกษาหารือกันว่า เมื่อครูมีการทำกิจกรรมจิตอาสา ดังนั้นนักเรียนก็ควรได้รับการปลูกฝังเรื่องจิตอาสา กลับไปยังชุมชนเช่นเดียวกัน โดยทำกิจกรรมง่ายๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน เช่น การเก็บขยะในชุมชน และตามทางรถไฟ การบำเพ็ญประโยชน์ วัดต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ วัดทุ่งทอง วัดวังขนาย วัดห้วยนาคราช และวัดมโนธรรมาราม (วัดนางโน) สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือ ขยะในชุมชนลดลง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น อีกทั้งขยะที่เก็บมาก็นำมาขาย เพื่อเป็นการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการทำธุรกิจเพื่อสังคม นอกจากนี้ยังมีการทำอาหารเลี้ยงผู้สูงอายุ เด็ก ๆ จะได้ป้อนอาหารให้กับผู้ป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต โดยกิจกรรมนี้จะมีงานให้นักเรียนได้สอบถามพูดคุยกับผู้ป่วย ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลช่วยเหลือผู้อื่น สร้างความตระหนักในเรื่อง

ความตัญญูตเวที และการสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับผู้สูงอายุ ยุวชนจิตอาสา คือนักเรียนที่ทำกิจกรรมเก็บขยะในชุมชน ซึ่งผลของกรทำกิจกรรมนี้ทำให้ปริมาณขยะในชุมชน และริมทางรถไฟลดลงอย่างเห็นได้ชัด ชาวบ้านเกิดความละอายมากขึ้นที่เด็กจะต้องมาช่วยเก็บขยะที่ตนเองทิ้ง และช่วยทำ ชาวบ้านเกิดความละอายมากขึ้นที่เด็กจะต้องมาช่วยเก็บขยะที่ตนเองทิ้ง และช่วยทำ กิจกรรมพัฒนาวัดต่างๆ ส่งผลให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชน เด็ก และวัด กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ไปช่วยงานวัด คือ ช่วงที่วัดมีงานกรฐิน ฝ่าป่า เด็กก็จะไปช่วยกันทำความสะอาด เสริฟน้ำให้แขกที่มา

ร่วมงานในวัด โดยการเดินทางไปวัดจะมีลุงเปี้ยก (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ซึ่งเป็นชาวบ้านที่มีใจอาสาสามารถช่วยอำนวยความสะดวก จัดหาและขับรถพาเด็กๆ ไปทำกิจกรรมที่วัด ส่วนผู้ปกครองช่วยกันทำกับข้าวให้เด็กไปกินระหว่างการทำกิจกรรม นักเรียนที่ผ่านโครงการจิตอาสา มาแล้วเป็นเวลาประมาณ 3-4 ปี ทางโรงเรียนพบว่า เด็กมีพฤติกรรมไม่ในทางที่ดีขึ้น เช่น ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตัวเองมากขึ้น กล้าแสดงออก รู้จักการแบ่งปัน เสียสละ แต่หากออกจากโรงเรียนไปแล้ว 1-2 ปี

เด็กก็อาจจะปรับพฤติกรรมไปตามสภาพแวดล้อม ซึ่งทางโรงเรียนก็ไม่สามารถควบคุมได้นี่คือสิ่งที่น่าเป็นห่วง

เสียงจากน้องๆ

น้องเบม : “หนูไปช่วยกวาดลานวัด ไปช่วยเลี้ยงอาหารผู้ป่วยค่ะ”

น้องออม : “ไปถึงวัดหนูชอบกวาดพื้นลานวัด กวาดถนน เช็ดตุ๊กตาทองน้ำ ทำความสะอาดวัดและชอบทำบุญค่ะ”

น้องแอน : “หนูชอบไปให้กำลังใจผู้ดูแลคนป่วย และไปแสดงลำตัดให้คนป่วยดูค่ะ”

การมีกิจกรรมต่างๆ ด้านจิตอาสา ให้เด็กได้ปฏิบัติเช่นนี้ ทำให้เด็กซึมซับเรื่องคุณธรรม ความกตัญญู โดยอัตโนมัติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถสอนได้ที่โรงเรียน เด็กต้องได้สัมผัสกับของจริงด้วยตัวเอง ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด บางคนชวนพ่อแม่ไปเยี่ยมผู้ป่วยเอง อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย เพราะรู้ว่าสาเหตุหนึ่งของการเจ็บป่วย คือไม่ออกกำลังกาย อย่างไรก็ตามนอกจากฝึกให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่นแล้ว ยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลให้กับภาครัฐได้อีกทางหนึ่งด้วย

ก้าวที่สามพลังชุมชนจิตอาสา : พ่อแม่อุปถัมภ์ดูแลเด็กนักเรียน เติบโตความรัก ความอบอุ่น

ปี พ.ศ. 2552 โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งทำโครงการร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ภายใต้ประเด็นครอบครัวอบอุ่น โดยการสนับสนุนให้ส่งตัวแทนครูในโรงเรียนไปศึกษาดูงานที่ประเทศนิวซีแลนด์ หลังจากกลับมาจากการศึกษาดูงาน ทีมงานครูจึงเริ่มพัฒนาโครงการกิจกรรม ขยายผลการส่งเสริมจิตอาสาเพื่อ

สังคม การสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมของโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง มีการขยายจากครูจิตอาสาสู่เยาวชนจิตอาสา และจากเยาวชนจิตอาสาสู่ชุมชนอาสา และพลังชุมชนอาสา กลับคืนมาสู่โรงเรียน อีกทั้งยังทำโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ ซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากการศึกษาดูงานเรื่องครอบครัวอบอุ่นที่ประเทศนิวซีแลนด์ โดยเริ่มทำโครงการพลังจิตอาสาพาครอบครัวอบอุ่น ครั้งนั้นมีการใช้กระบวนการทำประชาคม เชิญผู้ปกครองมาร่วมกันพูดคุยสร้างความเข้าใจ มีผู้ปกครองเข้าร่วมเวทีประมาณ 500 คน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล ผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการดำเนินโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ หลังจากที่มีการปรึกษาหารือกันแล้ว จึงได้มีการเปิดรับสมัครพ่อแม่อุปถัมภ์ คัดกรองเด็กที่มีปัญหาครอบครัว จับคู่กันกับพ่อแม่อุปถัมภ์ โดยดูความถนัดว่าพ่อแม่อุปถัมภ์คนไหนถนัดเรื่องอะไร ก็จะให้ลูกที่ถนัดด้านนั้นๆ ไปอยู่ด้วย

วิธีการชักชวนคนที่มาเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ ใช้เวทีชุมชนในการทำความเข้าใจ เปิดรับสมัครและพูดคุยกันเป็นการส่วนตัว มีการกำหนดเกณฑ์หลักๆ คือ ต้องเป็นคนมีเมตตา มีความพร้อม ต้องการช่วยเหลือสังคม กิจกรรมนี้ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้จัดทำสารคดี 3 นาที เพื่อเผยแพร่ความดีความงามของโครงการ หลังจากสารคดีเผยแพร่ออกไป คนที่ได้ดูสารคดีโทรมาที่โรงเรียน และต้องการจะมาสมัครเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ก็โดยช่วยสนับสนุนเงิน แต่ทางโรงเรียนได้ชี้แจงว่าพ่อแม่อุปถัมภ์นี้คือการช่วยเหลือโดยการให้ความรักและเวลาที่จะเข้ามาช่วยดูแลเด็ก พูดคุยให้กำลังใจเด็ก และคนคอยแนะนำสิ่งที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตให้กับเด็ก มี

ผู้ปกครองหลายคนมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามคุณสมบัติที่ดีของพ่อแม่อุปถัมภ์ มาช่วยเหลือโรงเรียนและช่วยเหลือเด็ก เป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะแบ่งปันทั้งความรัก เงินทอง และความอบอุ่น แต่ปัญหาของการทำโครงการพ่อแม่อุปถัมภ์ส่วนใหญ่ ครอบครัวที่แท้จริงของเด็กจะไม่เปิดใจกับ จึงเน้นเด็กที่ไม่มีพ่อแม่ สำหรับในครอบครัวของผู้ที่จะมาเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ ทางโรงเรียนจะมีการสร้างความเข้าใจให้กับภายในครอบครัวก่อนที่จะไปรับเด็กมาเป็นลูกอุปถัมภ์

การจัดคู่เด็กกับพ่อแม่อุปถัมภ์ ทางโรงเรียนจะดูความถนัดของเด็กกับพ่อแม่อุปถัมภ์ตั้งที่กล่าวมาข้างต้น โดยจะยกตัวอย่างให้เห็นได้ชัดชัดเจนคือ เด็กคนไหนเล่นฟุตบอลเก่ง พ่อแม่อุปถัมภ์ก็จะเป็นคนถนัดในเรื่องของกีฬา คนที่มีลูกผู้ชายก็ให้มีลูกอุปถัมภ์ผู้หญิงเพื่อให้พ่อแม่อุปถัมภ์ได้มีลูกเพิ่มเข้ามา ทั้งหมดนี้คือการดูลักษณะเด่นของเด็กและพ่อแม่อุปถัมภ์แล้วมาจับคู่กัน โรงเรียนจะมีการสำรวจข้อมูลเด็กที่จะเข้าโครงการเบื้องต้น โดยครูประจำชั้นจะดูว่าเด็กคนไหนเป็นอย่างไร ขาดส่วนไหนต้องเติมส่วนไหน เด็กคนไหนชอบกีฬา เด็กคนไหนชอบวาดภาพ และจับคู่กับพ่อแม่อุปถัมภ์ให้ตรงกัน เมื่อจับคู่แล้วก็จะมีการพบปะเจอกันเดือนละ 1 ครั้งที่โรงเรียน ในวันที่ 8 ของทุกเดือน ต่อมาปรับเป็นวันที่ 6 ของทุกเดือนเพราะเป็นวันฝากสังฆะออมทรัพย์ ซึ่งมีพ่อแม่อุปถัมภ์ที่จะมาทำงานในสำนักงานของกลุ่มออมทรัพย์อยู่ที่โรงเรียนด้วย หรืออาจจะมาวันอื่นๆ ที่ตนเองสะดวกก็ได้ ซึ่งจุดเด่นอีกเรื่องหนึ่งคือผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นคนที่มิจิตอาสา มีใจที่จะช่วยงาน ทำงานเพื่อส่วนรวม เช่นเป็นคณะกรรมการของกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

หมู่บ้าน (อสม.) เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการชุดอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นคนเดียวกันที่สมัครใจมาเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์

พ่อแม่อุปถัมภ์บ้านหนองตาบ่ง เริ่มดำเนินการรุ่นแรก ในปี พ.ศ. 2552 มีผู้ปกครองสนใจและเข้าร่วมเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์กว่า 30 คน เช่น ป้าต๋น กุ้ง พี่เหนาะ เป็น 3 คนในอีกหลายๆ คนที่รับสมัครเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ โดยโครงการมีสัดส่วนการดูแลแบบ พ่อแม่ 1 : นักเรียน 2 คน การดูแลเด็กจะดูแลพบปะกันที่โรงเรียน มาคุยเพื่อรับฟังปัญหาของเด็กแทนพ่อแม่ที่แท้จริง ซึ่งบางเรื่องเขาติดต่อพูดคุย ปรึกษากับพ่อแม่ผู้ปกครองที่แท้จริงไม่ได้ ทางโครงการมีพ่อแม่อุปถัมภ์ประมาณ 10 กว่าคน รับผิดชอบดูแลเด็ก

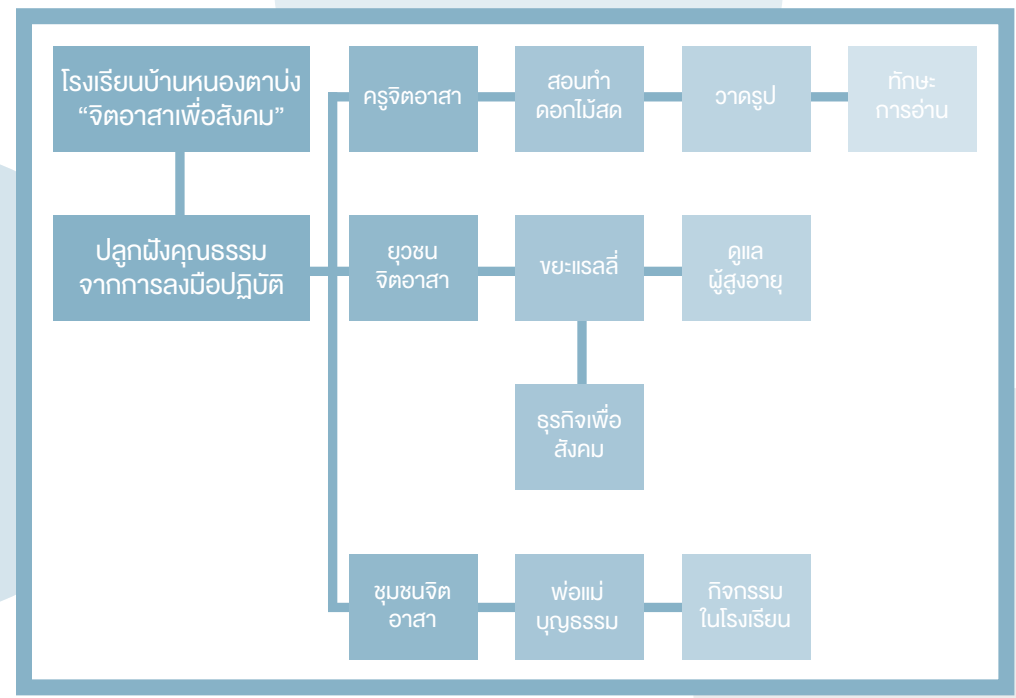
ประมาณ 20 กว่าคน การดูแลก็จะดูแลกันไปจนเด็กจบการศึกษา และต่อเนื่องกันไปแล้วแต่ความประสงค์ของพ่อแม่อุปถัมภ์ตัวเด็กเอง และผู้ปกครองที่แท้จริง ปัจจุบันจำนวนพ่อแม่อุปถัมภ์ลดลงเนื่องจากปัญหาปากท้อง เวลาการทำงานที่ต้องเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน

พี่เหนาะ : “กิจกรรมพ่อแม่อุปถัมภ์ดีนะ เพราะว่าเด็กบางคนขาด อดเปรี้ยวบางอย่างเราสามารถไปเติมให้เขาได้ เช่นขาดพ่อแม่ ขาดความอบอุ่น”

พี่กุ้ง : “เด็กเหล่านี้มีปัญหาครอบครัว หากเราสามารถเติมให้เขาได้ เช่นความรักที่เราสามารถให้เขาได้ เวลาเด็กเจอเราก็อยากกอด อยากพูดคุย กับคนที่เลี้ยงเขาเขาไม่กล้า การที่เราเอาขนมมา

ฝากเขาเขาก็แทรกเรื่องการแบ่งปัน ว่าจะเอาไปฝากน้องที่บ้านด้วย ให้แบ่งกับเพื่อนในห้อง แต่เด็กบางคนก็ต้องการแค่อุด”

ป้าต๋น : “บางที่เราก็ไปดูเขาที่บ้านบ้าง ครอบครัวที่ป่าดูล พ่อเขาไม่มีแฟนใหม่ แม่เป็นมะเร็งเสียชีวิต บางครั้งเราก็ช่วยเรื่องเงินแต่เขาไม่ค่อยจะยอมรับหรอก ก็คอยถามข่าวคราวความเป็นอยู่เรื่อยๆ เด็กที่ดูแลอยู่ก็คนอื่นน้องก็บ๊อบ แม่มารับไปแล้ว อีกคนหนึ่งผู้ชายชื่อน้องไอซ์ ยังบวชเนนอยู่ การเลี้ยงลูกเราก็เลี้ยงเหมือนกับเลี้ยงลูกของเรา สั่งสอนเรื่องราวดี ๆ ให้กับเด็ก”

ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านหนองตาบั้ง : ค่ายเพื่อการเรียนรู้ปลูกฝังคุณธรรม

การปลูกฝังให้เกิดจิตอาสาเยาวชนจิตอาสา และชุมชนจิตอาสาเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้เกิด “จิตอาสาเพื่อสังคม” จากการศึกษาปฏิบัติที่มีการส่งเสริมประสบการณ์ ทำให้โรงเรียนบ้านหนองตาบั้งเป็นตัวอย่างของโรงเรียนเล็กๆ ที่ตั้งตามในด้านการปลูกฝังคุณธรรมด้านจิตอาสา มีการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งสามารถเป็นตัวอย่างที่ดี มีโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ มาศึกษาดูงาน และมีการพัฒนายกระดับให้เป็นศูนย์การเรียนรู้และเป็นสถานที่จัดค่ายกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนานักเรียน เช่น ค่ายเด็กดีสร้างได้ 2 ครั้ง ค่ายกองทุนการศึกษา 3 ครั้ง เป็นการจัดค่ายในระดับประถม และค่ายอื่นๆ อีกกว่า 10 ครั้ง เป็นแหล่งศึกษาดูงานเกี่ยวกับเยาวชนผู้นำจิตอาสา และเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับหน่วยงานต่างๆ ด้านจิตอาสา ในระยะเวลาต่อเนื่องประมาณ 5 ปี โดยเฉลี่ยมีคณะต่างๆ มาศึกษาดูงานประมาณปีละ 20 กว่าคณะ เช่น โรงเรียนบางมูลนากฯ การไฟฟ้า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) และโรงเรียนอีกหลายๆ แห่ง รูปแบบของการจัดสถานที่ในการศึกษาดูงานคือ จัดเป็นฐานการเรียนรู้ จำนวน 3 ฐาน ได้แก่ พ่อแม่อุปถัมภ์ ยุวชนจิตอาสา ครูอาสา และกิจกรรมเข้าค่ายอบรม 4 ฐาน ได้แก่ ความดีที่หนูสามารถทำได้ การให้พลังรักที่ยิ่งใหญ่ การเป็นเด็กดีมีจิตอาสา และจิตอาสาเพื่อสังคม ฐานเหล่านี้ได้แนวคิดจากคุณแมตตา (อาสาสมัครจากมูลนิธิพุทธวิเศษใจประเทศไทย) เป็นการจัดทำโดยมีฐานคิดให้มองความจริงที่ใกล้ตัว ง่าย และสามารถทำได้จริง เช่น การทำความสะอาดสถานที่ กวาดบ้าน ถูบ้าน พับผ้าล้างจาน

การขอเข้าศึกษาดูงานแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อผ่านโทรศัพท์

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ คณะที่มาดูงานก็จะใส่ซองเพื่อช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร อาหารว่าง แต่โรงเรียนบ้านหนองตาบั้งไม่ได้ติดตามการขยายผลว่าแต่ละแห่งที่มาศึกษาดูงานมีการนำแนวทางการทำกิจกรรมใดไปใช้บ้าง เพียงแต่ได้พูดคุยกัน เช่น ที่ภูเก็ต ได้พูดคุยถึงความดีบนหน้าอกอาจารย์ที่มาดูงาน แล้วได้แนวคิดที่จะไปทำต่อ โดยให้ออบต. ภูเก็ตไปดูงานที่ไต้หวัน ทางอำเภอบ้านไร่ จังหวัดเพชรบุรี เขต 2 ก็เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่มาศึกษาดูงานและนำแนวทางที่ได้ไปทำเรื่องจิตอาสาต่อ เสนอไปยังพื้นที่เขตการศึกษาจนพื้นที่เขตการศึกษาต้องจัดหลักสูตรศึกษาดูงานที่โรงเรียนบ้านหนองตาบั้งอีกครั้ง

ในด้านการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ได้มีการประสานงาน และทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผอ.วิวรรณ วีรณศิริ ได้ปรึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและครูในโรงเรียน เรื่องการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการจัดค่าย หรือการเตรียมการก่อนที่จะมีหน่วยงานอื่นๆ มาศึกษาดูงาน และยกระดับโรงเรียนขึ้นเป็น “ศูนย์โรงเรียนต้นแบบจิตอาสา” มีโครงสร้างและแบ่งบทบาทหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ ประธานศูนย์กรรมการที่ปรึกษา ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายปฐมวัย ฝ่ายประถม และฝ่ายประเมิณผล โดยมีทีมงานในแต่ละฝ่ายประมาณทีมละ 3-6 คน แล้วแต่ความถนัดและความสำคัญของงาน และจะมีโครงสร้างอีกส่วนในการจัดการงานต่างๆ ของโรงเรียน ได้แก่ วันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันเด็ก วันสงกรานต์ เป็นต้น เริ่มมีการจัดโครงสร้างเป็นระยะเวลากว่า 3 ปี เมื่อมีคนช่วยกันทำงาน ทำให้งานสำเร็จไปอย่างรวดเร็ว ไม่มีการเกี่ยงกันทำงานหรือยึดติดในโครงสร้างที่ได้แต่งตั้งขึ้น เนื่องจากการจัดโครงสร้างถูกออกแบบขึ้นเพื่อให้เกิดแกนหลักในการดำเนินการแต่ละฝ่ายและมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน

ศูนย์รวมจิตใจ : บ้าน วัด โรงเรียน

เมื่อครั้งที่ ผอ.วิวรรณ วีรณศิริ มาเป็นอาจารย์ใหญ่ เมื่อโรงเรียนถึงช่วงจัดวันเด็ก อาจารย์บุญกุล อาจารย์ในโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาจะช่วยเรียกรั้วเงินตามบ้านผู้ปกครอง แต่ละครั้งจะได้เงินประมาณ 1,000-2,000 บาท เพื่อมาเลี้ยงเด็ก ชื่อของให้เด็กบ้าง สำหรับวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา คนในชุมชนก็จะมาช่วยสถานที่ของโรงเรียนแทนศาลาวัด ในการทำกิจกรรมทางศาสนา โดยนิมนต์พระจากหมู่บ้านอื่นมาเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมวันสงกรานต์ก็จะเชิญผู้สูงอายุมารดน้ำคำทำ วันแม่ วันพ่อ จัดงานเชิญพ่อแม่มาร่วมงาน มอบพวงมาลัย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะถูกจัดขึ้นที่โรงเรียน สืบต่อกันเรื่อยมาเป็นระยะเวลายาวนาน

โรงเรียนบ้านหนองตาบั้ง มีทุนทางสังคมที่ต่างจากโรงเรียนอื่นๆ เนื่องจากในหมู่ 4 ตำบลวังนาย ไม่มีวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน และไม่มีศาลาอเนกประสงค์ในหมู่บ้านซึ่งใช้ทำกิจกรรม ดังนั้นจึงมาใช้พื้นที่ของโรงเรียนในการทำกิจกรรม เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชุมชน เช่น ใช้เป็นที่ทำการของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น การทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค่าย หรือกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง ครู และนักเรียนจะเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมสูง ทำให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจทุกครั้ง

สร้างเครือข่ายขยายจิตอาสา

โรงเรียนเครือข่ายของโรงเรียนบ้านหนองตาบั้งที่สนใจเรื่องการบ่มเพาะจิตอาสาให้กับเด็กในโรงเรียนมีโรงเรียนบ้านหนองหวาย เป็นโรงเรียนประถมขนาดเล็ก มีนักเรียนประมาณ 90 คน ครู 4 คน ตั้งอยู่ที่ อ.เลาขวัญ จ.กาญจนบุรี เดิมเด็กในโรงเรียนมีปัญหาเรื่องกริยามารยาท ที่ค่อนข้างแข็งกระด้าง ผู้อำนวยการโรงเรียนท่านเดิม (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) เห็นว่าควรจะมี

การแก้ไขปัญหานี้ อีกทั้งได้รับการชักชวนจากผอ.วิวรรณ วีรณศิริ ซึ่งเป็นพี่ชายให้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายปลูกต้นกล้าจิตอาสาเพื่อขยายผลเรื่องจิตอาสาและสร้างแกนนำให้กับโรงเรียนเครือข่ายนำไปขยายผลนั้น มีการดำเนินการร่วมกันมาประมาณ 1 ปี กิจกรรมที่โรงเรียนเครือข่ายดำเนินการ ได้แก่ การทำความสะอาดวัดและเยี่ยมบ้าน การนวด บิอนข้าว กวาดพื้นบ้าน-ลานบ้านให้ผู้สูงอายุในหมู่บ้านของตนเอง โดยใช้เวลาในวันเสาร์ ซึ่งผู้สูงอายุจะไปช่วยดูแล นั้นเป็นคนที่ไม่มีญาติพี่น้องดูแล นักเรียนจะนำของจากบ้านตนเองไปเยี่ยม โดยมีครูพาไป แบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 กว่าคน สาเหตุที่เลือกกิจกรรมผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ สำหรับครูอาสาที่มีช่วงเวลาสอนนักเรียน ในส่วนของชุมชนก็ไปทำความสะอาดชุมชน จึงเพิ่มเติมเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ โดยตกลงกันระหว่างครูและเด็ก

ครูพวงมา : “หลังจากที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่าเด็กเขาเกิดนะ เพราะว่ามีอีกกลับมา คนก็จะพูดกันว่า เนี่ยจิตอาสาฯ มีนักเรียนจิตอาสาในโรงเรียนประมาณ 34 คน มาเข้าค่ายกับโรงเรียนบ้านหนองตาบั้งได้รับความสนุกสนาน ได้เพื่อนใหม่ เมื่อกลับไปก็ไปทำกิจกรรมโดยการไปเยี่ยมผู้สูงอายุ สิ่งที่ได้จากการไปบำเพ็ญประโยชน์คือนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ เขาอยู่บ้านเขาไม่มีใครนวดให้ พอมีเดินนักเรียนไปนวดให้เขาเขาก็ดีใจ ตอนไปเยี่ยมที่บ้านเขาก็ดีใจที่มีเด็กนักเรียนไปเยี่ยม เราได้ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่ต้องให้ใครมาบอกทำเองได้เลย ทำให้คนอื่นโดยที่ไม่หวังสิ่งตอบแทน”

ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการทำกิจกรรมคือ การพาเด็กออกนอกโรงเรียน เพราะต้องรับผิดชอบเรื่องความปลอดภัย ผลกระทบจากการที่เด็กเข้าร่วมโครงการหรือการได้รับการหล่อหลอมให้เป็นแกนนำจิตอาสาในโรงเรียนบ้านหนองตาบั้งนั้น นอกจากจะไม่กระทบกับการเรียนการสอนแล้ว นักเรียนยังมีผลการ

เรียนที่ดีขึ้น จากที่ผลการเรียนไม่ดีนัก กลัลดขึ้นเรื่อยๆ ผลการสอบ O-Net ก็สูงขึ้น และสามารถเป็นวิทยากรให้ข้อมูลแก่ผู้ที่มาดูงานได้อีกด้วย โรงเรียนทำงานมา 5 ปี นักเรียนก็ดีขึ้น พูดกันรู้เรื่องมากขึ้น แม้ปัญหาเรื่องเด็กทะเลาะกันได้ ใช้หนังสือเพิ่มขึ้น มีจิตอาสาเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาจิตใจได้เป็นอย่างดี

ด้านชุมชนมีการประยุกต์เอาความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากทุกคนมาช่วยกันพัฒนาชุมชน โรงเรียน สามารถนำเอาคุณธรรมความดีมาใช้ในระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของชุมชนเพิ่มเติมด้วย สำหรับผลที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนคือ สามารถเป็นวิทยากรกระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานได้ สามารถแนะนำบอกเล่าในประเด็นพ่อแม่อุปถัมภ์ว่า ทางโรงเรียนและตนเองทำอะไรบ้าง รวมทั้งมี VTR ให้ดู และแนะนำวิธีการรายละเอียดต่างๆ ได้

ร่วมด้วยช่วยกัน พลังภาคี สร้างคน พัฒนาโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองตาบั้งเป็นโรงเรียนเล็กๆ มักจะได้สิ่งของมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่มีการทำกิจกรรมเพื่อสังคม (CSR) เช่น การสร้างห้องน้ำ การบริจาคคอมพิวเตอร์ และเมื่อโรงเรียนได้รับสิ่งของเหล่านี้คุณครูก็จะบอกเล่าเรื่องราวการได้มาของของแต่ละชิ้น แต่ละอย่าง ให้นักเรียนได้ทราบและให้เห็นถึงความสำคัญและความยากลำบากของการได้มา เช่น ปี 2553 บริษัท ทีบีโก้ มาสำรวจและจัดสร้างห้องน้ำหลังใหม่ให้โรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรีสนับสนุนระบบน้ำประปาของโรงเรียน ทุนอาหารกลางวันนมโรงเรียน ปี 2554 บริษัท ทริบอนด์ มาช่วยสร้างโครงหลังคาเหล็กกันความร้อน ทาสีโรงอาหาร ทาสีบนหลังคา และสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษาที่ 1 กาญจนบุรี ที่สนับสนุนงบประมาณทำโครงการต่อเนื่องทุกปีตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน

คุณธรรมชั้นนำ โรงเรียนสีขาว (เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด) โครงการกิจกรรมการแข่งขันกีฬากลุ่มเครือข่ายชาววัง (กีฬาสามัคคี) โครงการกิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นำโดยอาจารย์สมปอง ใจดีเฉย รวมทั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกิจกรรมต่างๆ ต่อเนื่องจนเกิดความสำเร็จในปัจจุบัน โดยโรงเรียนทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 5 ปี จนกลายเป็นต้นแบบด้านจิตอาสาที่สำคัญ

ก้าวต่อไปของศูนย์โรงเรียนต้นแบบจิตอาสา

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญ ปัจจัยแรกที่ทำให้โรงเรียนบ้านหนองตาบั้งได้รับการยอมรับจากที่ต่างๆ และสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านจิตอาสาทั้งหมดนี้เกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่างๆ มีการประชุมร่วมกันเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการสื่อสารสองทาง มีการประกาศเสียงตามสาย ถือได้ว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน เป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งนักเรียนที่ได้เข้าร่วมเป็นแกนนำจิตอาสาสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ จากการทำกิจกรรมทั้งหลาย และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น ความเสียสละ มีน้ำใจ การแบ่งปันให้เพื่อน ฉะนั้นการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรมต้องปลูกฝังที่เด็ก และต้องปลูกฝังอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณธรรมความดีสืบต่อไป สำหรับเรื่องกิจกรรมนั้นทางโรงเรียนได้จัดทำเป็นปกติจนกระทั่งกลายเป็นวิถีสำหรับสิ่งทีทางโรงเรียนต้องการอยากจะทำพัฒนาต่อหรือเข้ามาช่วยเหลือคือ ด้านวิชาการหรือ องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ และอาจจะพัฒนาหลักสูตรการจัดค่ายจิตอาสาให้มีความเข้มข้นมากขึ้นต่อไป เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านจิตอาสาที่เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา ตำบลบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร

ย้อนรอยความเป็นมาโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอที่เก่าแก่ เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาแห่งที่ 3 ของจังหวัดพิจิตร เดิมชื่อโรงเรียนประจำ อำเภอบางมูลนาก ตั้งขึ้นราว พ.ศ.2464 โดยตั้งอยู่ ณ ศาลาการเปรียญ (เก่า) ของวัดบางมูลนาก เป็นโรงเรียนแบบสหศึกษา เปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 รวม 6 ห้องเรียน มีนักเรียนแรกตั้ง 80 คน มีนายแก้ว อิมวิทยา เป็นครูใหญ่คนแรก ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2466 ย้ายมาทำการสอนที่ห้องแถวในตลาด ต่อมาย้ายไปทำการสอนที่

บ่อนเก่าซึ่งเป็นอาคารของแผนกสุขาภิบาล ห้องแถวเชิงสะพานสุทธิรักษ์สโมสร ที่พักของข้าราชการที่จะไปมาจังหวัดเพชรบูรณ์ และที่ตลาดสดของแผนกสุขาภิบาล บางมูลนากตามลำดับ โดยเปิดสอนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการต่อเติมสร้างอาคารเรียนหลังใหม่เพิ่มเติม เมื่อพ.ศ. 2476 ด้วยเงินรายได้จากการแสดงละครเงินเรียไร่ เงินบริจาคและเงินงบประมาณ เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-4 ในช่วงแรกของการเปิดสอนระดับมัธยมเปิดรับเฉพาะนักเรียนชาย ในปี พ.ศ. 2494 จึงเปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนสตรีเข้ามาเรียนในระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2496

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2497 นายเขียนโพธิสุวรรณ นายอำเภอบางมูลนาก ดำริที่จะสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ ณ ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่าน บริเวณที่ตั้งอำเภอเก่า (สถานที่ตั้งโรงเรียนปัจจุบัน) เพราะที่ตั้งเดิมมีพื้นที่จำกัดไม่สามารถขยายโรงเรียนได้ จึงมีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการโดยมีการเรียไร่ รับบริจาคเงิน เพื่อร่วมกันสร้างโรงเรียน ได้เงินทั้งสิ้น 400,000 บาท ทำการก่อสร้างอาคารเรียนเรือนไม้ 2 ชั้น 12 ห้องเรียน และได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล 1,000,000 บาท สมทบสร้าง จึงได้ต่อเติมอาคารเรียน บ้านพักครู บ้านพักภารโรง และห้องน้ำ เปิดใช้เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2499 เป็นต้นมา

ปัจจุบันโรงเรียนมีพื้นที่ขนาด 32 ไร่ เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีจำนวนนักเรียน 2,132 คน จำนวนห้องเรียน 54 ห้อง มีครูรวมทั้งหมด 96 คน มีวิสัยทัศน์ของทางโรงเรียนคือ “ระบบดี มีคุณธรรม นำความรู้ มุ่งพัฒนาการศึกษาสู่มาตรฐานสากล” ผู้อำนวยการคนปัจจุบันคือ นายมานพ เกตุเมฆ

เส้นทางสู่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล)

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอที่เปิดสอนมา

ยาวนานนับ 9 ทศวรรษ โดยมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาให้นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณภาพทางด้านวิชาการให้อยู่ในระดับสูง ซึ่งพบว่าผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนที่เรียนจบสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและสายอาชีพ ได้ในระดับที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตาม พบว่าในปัจจุบันนักเรียนมีการแสดงออกพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม และจริยธรรมไม่เหมาะสม จากการประชุมหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า นักเรียน มีความเห็นตรงกันว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งนักเรียนได้แสดงออกนั้นมีอยู่หลายประการ เช่น การพูดจาไม่สุภาพ สูบบุหรี่ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ทะเลาะวิวาท ลอกการบ้าน ทูจริตในการสอบ ไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่เข้าแถวซื้ออาหาร มาโรงเรียนสาย แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีจิตอาสา ไม่ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2553 โรงเรียนบางมูลนากฯ ได้รับการหนุนเสริมจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการดำเนินโครงการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปเป็นต้นแบบในการขยายผล ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการการศึกษา ครู และศิษย์เก่าต่างได้เล็งเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นจุดเริ่มต้น

ที่ทำให้ครูในโรงเรียนเกิดการพูดคุยหารือถึงสภาพปัญหาและการแก้ไขปัญหา ทำให้แนวทางแก้ไขดังกล่าว โดยมีฐานคิดในการแก้ปัญหาคือ “การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ให้นักเรียนมีหลักชีวิตที่มั่นคงในจิตใจ ทั้งตนเอง จิตอาสา ช่วยเหลือสังคม” กำหนดเป้าหมายในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมหลักที่จะเกิดขึ้นกับครูและนักเรียน 3 ประการคือ และจริยธรรมไม่เหมาะสม จากการประชุมหารือร่วมกันระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า นักเรียน มีความเห็นตรงกันว่า พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งนักเรียนได้แสดงออกนั้นมีอยู่หลายประการ เช่น การพูดจาไม่สุภาพ สูบบุหรี่ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ทะเลาะวิวาท ลอกการบ้าน ทูจริตในการสอบ ไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่เข้าแถวซื้ออาหาร มาโรงเรียนสาย แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีจิตอาสา ไม่ดูแลรักษาทรัพย์สินส่วนรวม ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น

ทำเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อม รวมถึงได้มีการกำหนดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เพื่อให้เกิดการสร้างรูปธรรมของการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การเสริมสร้างระเบียบวินัย การเสริมสร้างความคิด การเสริมสร้างความภาคภูมิใจต่อตนเอง การพัฒนาจิตอาสา การส่งเสริมจิตอาสา การพัฒนาโรงเรียนสีเขียว โดยภาพรวมเรียกว่า “ยุทธศาสตร์ 3-6-3”

แผนภาพแสดงบางมูลนากโมเดล

ภาพแสดงกลไกการขับเคลื่อนบางมูลนากโมเดล
กระบวนการสร้างคุณธรรม จริยธรรม บางมูลนากโมเดล

พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของครู “พัฒนาครู ครูร่วมคิดร่วมทำ น้อมนำความสำเร็จ นึกคิดติดตามผล” ตัวชีวิต “ครูต้นแบบ”			พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตัวชีวิต “นักรียนต้นแบบ”			สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม “อัตลักษณ์สภาพแวดล้อมภายในและนอก โรงเรียน โดยมีส่วนร่วมชุมชน”
ความ ซื่อสัตย์	ความ รับผิดชอบ	พอเพียง	ความ ซื่อสัตย์	ความ รับผิดชอบ	ความ รับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> ภายในโรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบ เรียบร้อยและสวยงาม มีหลังเรียนรู้อีกหลากหลายและพอเพียง มีความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
<ul style="list-style-type: none"> ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากโรงเรียนและนักเรียน ไม่โกหกและมีสัจจะ ไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ 	<ul style="list-style-type: none"> ตรงต่อเวลา แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและทางราชการ จิตอาสา รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยิ้ม โห่ ทั่วกาย 	<ul style="list-style-type: none"> ประหยัด ทรัพยากรของโรงเรียน เสียสละ แบ่งปัน ต่อ นักรียนและเพื่อนร่วมงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ไม่พูดคำหยาบ วาจาสุภาพ ห่างไกลยาเสพติด ไม่ทะเลาะวิวาท รักษาวล สงวนตัว ไม่เล่นการพนัน ไม่ลักขโมย ไม่รังแกใคร 	<ul style="list-style-type: none"> การเดินแถว/เข้าแถว การวางรองเท้า กิจกรรมหน้าเสาธง ระเบียบของโรงเรียน ยิ้ม โห่ ทั่วกาย มีสัมมาคารวะ (อ่อนน้อมถ่อมตน) ช่วยเหลือผู้ปกครอง ตอบแทนผู้มีพระคุณ เชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครอง ขยัน อดทน เอาใจใส่การเรียน แต่งกายถูกระเบียบ 	<ul style="list-style-type: none"> มีน้ำใจ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความพอเพียง ประหยัด ประหยัด ทรัพยากรของโรงเรียน 	
กลไกการดำเนินงาน ครู นักวิชาการ คณะกรรมการการศึกษา เครือข่าย ผู้ปกครองจิตอาสา ทีวีประชา สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)			กลไกการดำเนินงาน นักเรียนปฏิบัติผ่านกระบวนการเรียนการสอนจัดทำโครงการคุณธรรม การบูรณาการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ งานวินัยนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม			กลไกการดำเนินงาน ครู นักเรียน และเครือข่าย ผู้ปกครองจิตอาสา
กระบวนการ กระบวนการอบรม/ประชุมสัมมนาและการศึกษาคุณงาน กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการกิจกรรมที่ชัดเจน การนึกคิดทำกับติดตามและเสริมแรงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการร่วมวิจัยปฏิบัติการและให้คำแนะนำปรึกษา และติดตามประเมินผลการดำเนินงาน			กระบวนการ ใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และใช้ “โครงการคุณธรรม” เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อน โดยนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ สนับสนุนให้ครูสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น บูรณาการในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชีวิตประจำวัน			กระบวนการ ปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและนอกโรงเรียน การมีส่วนร่วม จากหน่วยงานภายนอก เช่น เครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา

ก้าวแรกกระตุ้นคิด กระตุ้นจิต
วิญญาณความเป็นครู : แม่พิมพ์
สร้างคุณธรรม จริยธรรมสู่นักเรียน

การขับเคลื่อนเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของบางมูลนากโมเดล ให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ นับตั้งแต่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนักวิชาการให้คำปรึกษา รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและครู จากรายงานการสังเคราะห์

องค์ความรู้ กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบทางด้านของคุณธรรม จริยธรรม บางมูลนากโมเดล กล่าวได้ว่า ก้าวแรกของการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวคือการกระตุ้นจิตวิญญาณของความเป็นครู “พัฒนาครู ครูร่วมคิดร่วมทำ น้อมนำความสำเร็จ นึกคิดติดตามผล” เพื่อให้เกิดครูต้นแบบ โดยการสื่อสารกับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนร่วมกันของทุกฝ่าย และพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบ คิดเพื่อแก้ไขปัญหา คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารเชิงลึกในองค์กร และเปิดโลกทัศน์ เติมเต็ม

ความรู้ ประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยการศึกษาดูงานตัวอย่างที่ดี เพื่อให้ครูเป็นกลไกสำคัญ ทำหน้าที่เพาะบ่มต้นกล้าเยาวชนคนคุณธรรม จริยธรรม ให้เติบโตงอกงาม แข็งแรงพร้อมกับภูมิคุ้มกัน ผู้ที่มีบทบาทในการกระตุ้นคิด และกระตุ้นจิตวิญญาณความเป็นครูคือ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนักวิชาการโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้กระบวนการให้คำปรึกษาและการจัด

กระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงความรู้ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ จากภายนอกให้ครูของโรงเรียนบางมูลนาก เกิดการเรียนรู้กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบ การร่วมกันสร้างเป้าหมาย อัตลักษณ์ (ตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินโครงการ) ขั้นตอนวิธีการดำเนินการ ติดตามสรุปรูปแบบเรียน เพื่อพัฒนาปรับปรุง การดำเนินงาน

ด้านกระบวนการในการดำเนินโครงการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม ในการสังเคราะห์ครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 3 ระยะได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การลงมือปฏิบัติ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม 3) การติดตามประเมินผลและการสังเคราะห์องค์ความรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 1 เตรียมความพร้อม “ครู และเครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา” โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ครูเป็นต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม และเป็นกลไกในการขับเคลื่อน

โดยเฉพาะการเติมเต็มความรู้โดยใช้หลักสูตรการเรียนรู้ออกแบบโดยคุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้แก่ หลักสูตร Managing SR School หลักสูตรผู้นำเยาวชนจิตอาสา หลักสูตรส่งเสริมคุณธรรมความดี

หลักสูตรโครงการคุณธรรม การพัฒนาการเรียนรู้ออกแบบโดยคุณธรรม และสื่อสารเชิงลึก รวมทั้งสร้างพลังร่วม และการพาผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานไปศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม การสื่อสารเชิงลึกภายในองค์กร และการเสริมสร้างความเข้าใจแก่คณะครูและนักเรียนทั้งแบบกลุ่มย่อยและรายบุคคล

กระบวนการเตรียมคน เป็นการเตรียมความพร้อมของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจะเข้าสู่ขั้นตอนการเตรียมงาน โดยสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดอัตลักษณ์ หรือตัวชี้วัดความสำเร็จ การพัฒนาครู นักเรียน

และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน กำหนดยุทธศาสตร์ และกิจกรรมเพื่อบรรลุสู่เป้าหมาย เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ 3-6-3” (รายละเอียดตามตาราง)

• อัตลักษณ์ครูและผู้บริหาร : ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตอาสา และประหยัดทรัพยากรของโรงเรียน

• อัตลักษณ์ของนักเรียน : ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีจิตอาสา และจิตสำนึกสาธารณะ

• สภาพแวดล้อมโรงเรียน สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน

วันที่ 2 ลงมือปฏิบัติการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตามอัตลักษณ์ของนักเรียน คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และพอเพียง มีกระบวนการดังต่อไปนี้

• การจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ระดับผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียน หัวหน้าระดับ ครูประจำชั้น และครูทุกคนในโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา เพื่อเป็นกลไกในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

• การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามบางมูลนากโมเดลนั้นมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การศึกษาดูงาน ผู้ปกครองมาเยี่ยมรับนักเรียนเข้าโรงเรียนในตอนเช้า มารับไหว้เด็กนักเรียน “ยิ้ม โห่ ทักทาย” เป็นการเรียนรู้เรื่องมารยาทไทย การแสดงความอ่อนน้อม อ่อนน้อมถ่อมตน หลังจากนั้นเครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสาจะเดินตรวจความเรียบร้อยภายในโรงเรียน รวมทั้งการ

ประชุมสรุปบทเรียนร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาและทีมงานครูในโรงเรียน เป็นกำลังในการเสริมสร้างคุณธรรมในโรงเรียน และในครอบครัวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

• การบูรณาการงานโครงการกับภารกิจหลักและงานประจำ โดยการบูรณาการกับกระบวนการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ การปรับปรุงงานวินัยนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม งานประกันคุณภาพ

กิจกรรมพิเศษของโรงเรียน และการพัฒนาหลักสูตรโครงการคุณธรรม คือ การส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นมีการจัดทำโครงการคุณธรรม งานวินัยนักเรียน และกิจกรรมจิตอาสา โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตัวเองอย่างเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบค้นปัญหา สาเหตุ และหาแนวทางในการแก้ไข ทั้งในรูปปัญหาที่อยากแก้ไข

พัฒนาปรับปรุง และความดีที่อยากทำ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการจัดทำโครงการคุณธรรมในทุกระดับชั้น อย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำ ความดีอย่างมีความสุข โครงการคุณธรรมของบางมูลนากโมเดล มีจำนวนมากถึง 108 โครงการ (เฉลี่ย 2 โครงการ/ห้อง) ดังตัวอย่างแยกรายละเอียดดังต่อไปนี้

• โครงการด้านการเสริมสร้างระเบียบวินัย ได้แก่ โครงการไหว้สวยยิ้มใส และโครงการความดีนั้นทำได้ วินัยนั้นมันคง

• โครงการด้านการใส่ใจเสริมสร้างความดี ได้แก่ โครงการร่วมด้วยช่วยกันทำความดี โครงการบ้านเด็กดี โครงการวาดมือสื่อใจ และโครงการกระปุกออมบุญ

• โครงการด้านความกตัญญู ได้แก่ โครงการนมารยาทที่ดีศรีภูมิ และโครงการทว.นี้ดีเพราะมีความกตัญญู

• โครงการด้านความพร้อม มีจริยธรรม ได้แก่ โครงการ Morality ทำดี 6 กิจกรรม

• โครงการด้านการน้อมนำจิตอาสา ได้แก่ โครงการปันรัก ปันน้ำใจ โครงการแบ่งปันรอยยิ้มให้น้อง โครงการร้อยด้วยรัก ถักด้วยใจ มอบให้น้อง และโครงการจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์

• โครงการด้านการพัฒนาโรงเรียน
 สืบสาว ได้แก่ โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน
 โครงการ Non-Smoking School และ
 โครงการหลังจิวรัชชีโลก

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการกำกับการทำกิจกรรมของชมรมต่างๆ การจัดการเรียนรู้อายุลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมปฐมเทศน์นักเรียนใหม่ การจัดค่ายเรียนรู้คุณธรรม

• การพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและพอเพียง มีความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้คือ หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาตินักเรียนจะมีการแบ่งเวรกันทำความสะอาดบริเวณรอบๆ โรงเรียน เก็บขยะ กระจาย นารีลดุมาริไซเคิล และมาทำบุญอินทรีย ชิวภาพ ปุ๋ยที่ได้จะนำไปใช้รดผักที่ปลูกไว้เป็นอาหารกลางวันในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียน เช่น การวางกระเป๋ารองเท้า ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยก่อนเข้าชั้นเรียน และการเดินแถวเพื่อขึ้นชั้นเรียน ทำให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องการสร้างความมีระเบียบวินัยในชีวิตประจำวัน

• การนิเทศ ติดตาม สรุปรบทเรียน การสร้างขวัญและกำลังใจ เสริมหนุน แก้ว พัฒนาเชื่อมโยงประสานอย่างต่อเนื่องโดยนักวิชาการ

• การประชาสัมพันธ์เผยแพร่กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) สู่อำเภอ เช่น การเข้าร่วมสัมมนาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 5 โดยมีการนำเสนอกระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม บางมูลนากโมเดล นอกจากนี้ยังมีการผลิตสื่อวีดิทัศน์ดอกไม้บานสื่อสารความดี รวมทั้งเอกสารการจัดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างโรงเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้และการขยายผลสู่โรงเรียนใกล้เคียง

ขั้นที่ 3 สรุปรบทเรียน ติดตาม ประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้

การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของบางมูลนากโมเดล เป็นการดำเนินงานควบคู่กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สังเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยทีมนักวิชาการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการดำเนินงานในครั้งนี้จึงมีนักวิชาการทำหน้าที่ในการพัฒนาให้คำปรึกษา การสังเคราะห์องค์ความรู้จากการดำเนินงาน โดยการนำคณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไปสัมมนา เชิงปฏิบัติการเพื่อนำเสนอความก้าวหน้าและการสรุปบทเรียนของการดำเนินโครงการร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ร่วมกันคิดแก้ไข ปัญหาและวิธีการที่จะนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ การนิเทศ กำกับ

และติดตามอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการจัดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) ออกสู่สาธารณะ อย่างต่อเนื่อง

ตารางแสดงบทบาทของส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนบางมูลนากโมเดล

บทบาทของส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	ปฏิบัติการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม บางมูลนากโมเดล
โรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> งานวิจัยนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียน/นักเรียนแกนนำ สอดคล้องแผนการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/ชมรม/ค่ายลูกเสือ ครูที่ปรึกษา/ครูอำนวยการ/ส.ค.บ.ส.ค.บ. ผู้บริหาร/ผู้รับผิดชอบโครงการ/ครูทุกคน กรรมการสถานศึกษา/ผู้ปกครอง/ชุมชน การจัดกิจกรรม/การเสริมสร้างกำลังใจ การติดตาม/ประเมินผล/เก็บ/พัฒนา/เชื่อมประสานอย่างต่อเนื่องโดยนักวิชาการ
นักวิชาการ	<ul style="list-style-type: none"> การอบรมพัฒนาศักยภาพครู การอบรมพัฒนาศักยภาพนักเรียน การประชุมสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง การจัดค่ายคุณธรรมเด็กสร้างได้ การจัดกิจกรรมเสริมทั้งทางตรงและทางอ้อม การสร้างแกนนำ/เครือข่าย/ทีมเวิร์กเพิ่มเติม การพัฒนาการคิดเชิงระบบ การพัฒนาการสื่อสารภายในองค์กร การให้คำปรึกษาช่วยเหลือแก่ปัญหา การนิเทศ กำกับ ติดตาม สร้างขวัญ/กำลังใจ
ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)	<ul style="list-style-type: none"> หลักสูตร Managing SR School หลักสูตรผู้นำเยาวชนจิตอาสา หลักสูตรส่งเสริมคุณธรรมศรัทธา หลักสูตรโครงการคุณธรรม การศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสัมมนาเพื่อประเมินตนเองและสื่อสารเชิงลึก รวมทั้งสร้างพลังร่วม

คุณธรรมและจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ “บางมูลนากโมเดล”

ความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง เป็นอัตลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการ สร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) ผลจากการดำเนินโครงการพบว่า ภายหลังการดำเนินโครงการ ทั้งครู นักเรียน และสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับก่อนการดำเนินโครงการดังต่อไปนี้

• เกิดพลังความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินโครงการ ทำให้เกิดความรัก สามัคคีของครู นักเรียน เครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา และเกิดการเรียนรู้ เติบโตเต็มความรู้ใหม่ๆ ให้กับครูในโรงเรียน และเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีภายนอก เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนักวิชาการที่ให้คำแนะนำปรึกษา

• เกิดครูต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนทั้งในด้านของความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการดำเนินโครงการ อีกทั้งเป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมของความรับผิดชอบต่อซึ่งกันและกันของนักเรียนว่าครูเข้าสอนตรงเวลา มาทำงานตรงเวลา ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ มีจิตอาสาทำกิจกรรมกับนักเรียน ประหยัดการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน เป็นต้น

• นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ การมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตน ยิ้ม ไหว้ ทักทาย มีสัมมาคารวะโดยมีอุปสรรคคุณธรรมด้านต่างๆ อาทิ ความมีระเบียบวินัย ได้แก่ การเข้าแถวหน้าเสาธง การเข้าแถวซื้ออาหาร การเดินแถวเข้าโรงเรียนและกลับบ้าน การเดินแถวขณะเปลี่ยนชั้นเรียน การจัดวางรองเท้าให้เป็นระเบียบ มารยาทและกาลเทศะ คุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ ช่วยพ่อแม่

ผู้ปกครองทำงานบ้าน การทำโครงการคุณธรรม คุณธรรมด้านความซื่อสัตย์นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกันจากการลอกการบ้านมาเป็นการช่วยเหลือกันทำให้ความรู้ เพื่อนสอนเพื่อน พี่สอนน้อง ทำให้เกิดความรักและความสามัคคีกันในหมู่คณะ อันนำไปสู่การเกิดสัมพันธภาพของนักเรียนในโรงเรียนที่ดีขึ้น ปัญหาการทะเลาะวิวาทลดลง นักเรียนมีจิตอาสา/จิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

• สภาพแวดล้อมของโรงเรียนร่มรื่นและน่าอยู่ เกิดจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนในด้านต่างๆ อาทิ นักเรียนมีการจัดเวรรักษาความสะอาดห้องเรียน และบริเวณรอบๆ โรงเรียน การเก็บขยะ เก็บใบไม้ไม่นำมาทำปุ๋ยชีวภาพ และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสาในการรักษาความสะอาดบริเวณรอบๆ โรงเรียน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) เกิดจากปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

• มีกระบวนการพัฒนาและเตรียมความพร้อม “ติดอาวุธทางปัญญา” ให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยมีหน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนักวิชาการให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมทำกิจกรรมและนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยมีกรหนุนเสริมความรู้ เปิดโลกทัศน์ ประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับครูและนักเรียน และงบประมาณในการเอื้ออำนวยความสะดวก

• มีการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือให้เกิดการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนการสร้างโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล)

• พลังความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครู ผู้ปกครองนักเรียน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดยการมีส่วนร่วมในลักษณะการรับฟังความเห็นจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) จากผู้ปฏิบัติสู่ผู้บริหาร และเด็กร่วมคิดร่วมทำ ร่วมนำเสนอ และร่วมรับผิดชอบต่อความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ โดยมีครูเป็นผู้เสริมหนุน อำนวยความสะดวก และเชื่อมประสาน

• มีการบูรณาการการดำเนินงานของโครงการกับภารกิจหลักของโรงเรียน อาทิ บูรณาการกับกระบวนการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ การทำกิจกรรมชมรม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานวินัยนักเรียน กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ โครงการคุณธรรม และงานประกันคุณภาพ

• มีผู้นำและครูที่ดีทั้งในด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความเสียสละและการมีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยแท้ การพัฒนาปรับปรุงตนเองและวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง

• มีระบบการนิเทศกำกับ และติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่นักเรียนส่วนมากก็มีทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาที่ดี กล่าวคือ มีความมุ่งมั่นมานะพยายามที่จะร่วมเป็นพันธมิตร/เครือข่ายในการขับเคลื่อนโครงการนี้ ถึงแม้จะมีปัญหาอุปสรรคในระหว่างการทำงาน กิจกรรมและโครงการคุณธรรมของนักเรียนมีความหลากหลายและสร้างสรรค์ สร้างกระแสการทำความดีได้ทั้งในโรงเรียนและชุมชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกิจกรรมด้านจิตอาสาและสาธารณประโยชน์ จนกระทั่งเกิดการขยายผลความร่วมมือไปยังชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้มแข็งอีกด้วย

• เครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสาและพ่อแม่ผู้ปกครองในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการสื่อสารเชิงลึก นิเทศติดตามให้กำลังใจ เป็นที่ปรึกษา ช่วยแก้ไขปัญห

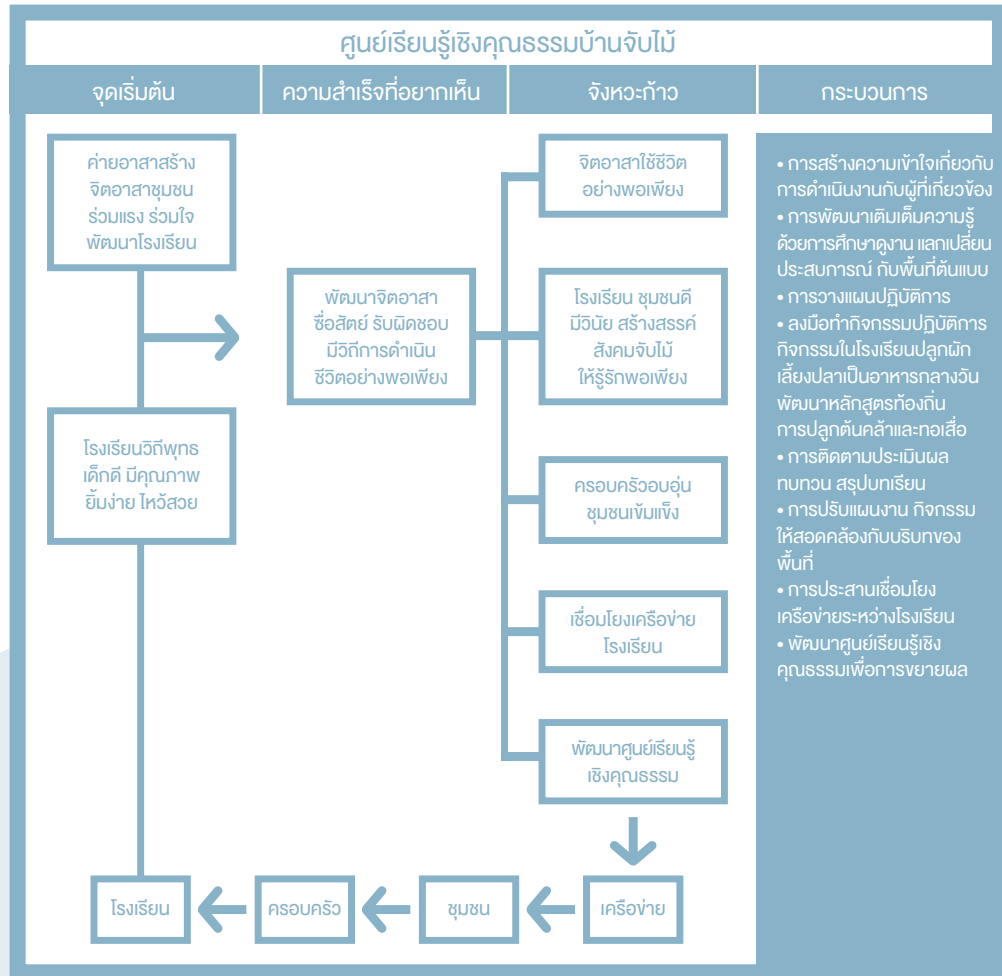
ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้ ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย

“ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้มีทุนเดิมคือ มีชุมชนเป็นพลังจิตอาสาที่สำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานร่วมกับโรงเรียนมายาวนานเกือบ 50 ปี และเป็นโรงเรียนวิถีพุทธที่เน้นการพัฒนาให้นักเรียนเป็น เด็กดีมีคุณภาพ ยิ้มง่าย ใจดีใจสวย ซึ่งเป็นที่ยอมรับจากชุมชนใกล้เคียง การเข้าสู่เส้นทางพัฒนาด้านคุณธรรม ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการบูรณาการจิตอาสาและความ

พอเพียงร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) นั้นเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เป้าหมายที่สำคัญก็เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ และหล่อหลอมตนเองให้เป็นผู้ที่มีจิตอาสา รู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงในชีวิตประจำวัน โดยการใช้กระบวนการเชื่อมโยงให้เกิดการทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการจัดสวนกระถิบ

ข้าวเหนียวและการทอเสื่อ เป็นเครื่องมือให้เกิดการสร้างการคุณธรรมพื้นฐานให้กับเยาวชนด้วยการเรียนรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ความพอเพียง ทั้งตนเอง ระหว่างลูกหลานเยาวชนคนรุ่นใหม่ กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านจับไม้ คือ ชื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง”

แผนภาพเส้นทางสู่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

ศูนย์คุณธรรมสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ การสื่อสารเผยแพร่สู่ประจักษ์ความสำเร็จ

ค่ายอาสาสร้างพลังจิตอาสาชุมชน : ก่อเกิดโรงเรียนบ้านจับไม้

ประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนบ้านจับไม้อพยพมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้การนำของหลวงปู่คำดี มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลเฝ้าไร่ อำเภอเฝ้าไร่ จ.หนองคาย มีหลวงปู่คำดีเป็นศูนย์รวมจิตใจของทุกคนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องด้วยท่านเป็นพระที่ศักดิ์สิทธิ์มาก และเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเคารพนับถือกันสืบต่อมาโรงเรียนบ้านจับไม้เป็นโรงเรียนเก่าแก่มียาวเกือบ 6 ทศวรรษ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดบุปผาราม ซึ่งเปิดทำการสอนระดับประถมศึกษาตอนต้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2497 มีนักเรียน 29 คน นายประเสริฐ มงคลสวัสดิ์ เป็นครูใหญ่คนแรก ที่ตั้งของโรงเรียนได้รับบริจาคที่ดินจากชาวบ้าน จำนวน 6 ไร่ และชาวบ้านช่วยกันบริจาควัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณเพื่อสร้างอาคารเรียนหลังแรกให้กับลูกหลานในชุมชนได้เรียนเล่าเรียนหาความรู้ฝึกฝนตนเอง ต่อมาชาวบ้านร่วมกันซื้อที่ดินเพิ่มเพื่อขยายพื้นที่อีก 3 ไร่

ต่อมาปี พ.ศ. 2519 โรงเรียนได้รับงบประมาณจากทางราชการ จึงปรับปรุง

โรงเรียนโดยการกันฝารอบนอกและในตัวอาคารเรียน สร้างบ้านพักครู ก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม และสร้างอาคารอเนกประสงค์ เวลานั้นมีนักเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับ ทำให้ขาดแคลนห้องเรียน โรงเรียนได้รับความอนุเคราะห์งบประมาณจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ต่อเติมชั้นล่างของอาคารเรียน การพัฒนาปรับปรุงต่อเติมโรงเรียน มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลเฝ้าไร่ ทั้งอาคารเรียนและการก่อสร้างสนามกีฬาฟาวอลเลย์บอลและสนามตะกร้อ ในการดำเนินงานก่อสร้างอาคารและสนามกีฬาของโรงเรียนจะมีชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นแรงงานหลักในการทำงานโดยตลอด

ในอดีตสภาพของโรงเรียนบ้านจับไม้ที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เก่าแก่ และมีปัญหาขาดแคลนห้องเรียน วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ขาดแคลนอุปกรณ์กีฬา จากสภาพดังกล่าวทำให้โรงเรียนบ้านจับไม้มักจะได้รับภาระและแนะนำจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้กับมหาวิทยาลัย ต่างๆ ที่ต้องการจัดค่ายอาสา มีการทำ

กิจกรรมค่ายร่วมกับโรงเรียนหลายค่ายด้วยกัน เช่น ชุมชนอาสาพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อสร้างอาคารธรรมประชาชนุสรณ์ใช้เป็นห้องสมุดในโรงเรียน ชุมชนอีสาน มหาวิทยาลัยมหิดล และชุมชนวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครสร้างอาคารประกอบ (อาคารมหิดลเทคโนโลยีมหานคร-อาคารรวมน้ำใจ)

ใช้อาคารทำเป็นโรงอาหารและได้รับความร่วมมือจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนในจังหวัดหนองคายร่วมสมทบทุน การก่อสร้าง มีการสร้างห้องน้ำเด็กอนุบาล ร่วมสร้างเตาเผาขยะใช้จัดการขยะในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีมูลนิธิกลุ่มแสงเทียนได้เข้ามาจัดค่ายอาสาพัฒนาชนบท ก่อสร้างห้องน้ำ ถมปรับพื้นที่ ก่อสร้างห้องน้ำ จัดทำสนามเด็กเล่น มอบพระพุทธรูป 2 องค์ใหญ่ พร้อมแท่นเครื่องบิมน้ำให้กับโรงเรียน การพัฒนาโรงเรียนในช่วง 10 ที่ผ่านมานี้ โรงเรียนบ้านจับไม้ ได้ก่อสร้างอาคาร ปรับปรุง ซ่อมแซม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น น่าเรียน

นอกจากการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแล้ว ยังมีการเข้าค่ายอาสาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ มีนักศึกษาเข้ามาทำงานจิตอาสาประกอบด้วยนักศึกษาแพทย์ พยาบาล และตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ มาช่วยก่อสร้างอาคาร ถือเป็นจุดเริ่มต้นทำให้มีชาวบ้านมาช่วยกันทำงานเพิ่มมากขึ้น การจัดค่ายอาสาแต่ละครั้งชาวบ้านก็จะมาช่วยกันลงแรง เตรียมสถานที่เพื่อรองรับนักศึกษาที่มาร่วมจัดค่าย ช่วยดูแลอำนวยความสะดวกให้กับนักศึกษาด้วยความยินดี และเต็มใจ การทำงานค่ายอาสาแต่ละครั้งจะทำงานร่วมกันอย่างน้อย 15 วัน ชุมชนและนักศึกษาช่วยกันทำงานผลัดเปลี่ยนกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักศึกษาและชาวบ้าน

เกิดความผูกพันกันปัจจุบันบางคนยังติดต่อกัน เสมือนเป็นญาติพี่น้อง การทำค่ายอาสาจึงเป็นเหมือนสะพานทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียน และชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ช่วยทำกิจกรรมต่างๆ ทุกครั้งที่โรงเรียนมีงานชาวบ้านก็จะมาช่วยกันแบ่งหน้าที่ในการดูแลต้อนรับ และร่วมทำงานเรื่อยมาตลอดจนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2552 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สนับสนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมก่อสร้างอาคารห้องสมุดจิตอาสาหนึ่งเดียวกันโดยอาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับงบประมาณจากสพฐ. ปรับปรุงอาคารเรียนและประปาโรงเรียนต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้รับงบประมาณจัดซื้อสื่อศูนย์การเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กจากสพฐ. และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากบริษัท เทพผดุงพระมะพร้าว จำกัด และบริษัท อ่าพลฟู๊ด จำกัด จำนวน 200,000 บาท ในการก่อสร้างรั้วโรงเรียนและปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ปัจจุบันโรงเรียนบ้านจันไม้ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การพัฒนาโรงเรียนบ้านจันไม้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านคุณภาพการศึกษาเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อให้เติบโตเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ

โรงเรียนวิถีพุทธ...จุดเริ่มต้นของการสร้างคุณธรรมให้กับครูและนักเรียน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบ้านจันไม้มีต้นตอตั้งปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตโดยมีคุณธรรมชี้นำทางชีวิตให้กับนักเรียน จากการทำโครงการตามนโยบายโรงเรียนนำร่องของสพฐ. ตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนที่สนใจ จึงได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและได้รับคำแนะนำจากคุณอนุชิต บัวพุด ซึ่งเป็นศึกษานิเทศก์

ชำนาญการพิเศษของสพป.หนองคาย เขต 2 จังหวัดหนองคาย หลักการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ คือ การนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ เน้นกรอบการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอน ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดี พึ่ง” ซึ่ง การทำกิจกรรมของโรงเรียนวิถีพุทธรวมถึงมีการจัดสภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยด้านกายภาพคือ อาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม ด้านกิจกรรม ปรับพื้นฐานวิถีชีวิต เช่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมนักเรียน ด้านการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการ

เรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือครูกับครู และด้านการบริหารจัดการตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขาได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โรงเรียนวิถีพุทธบ้านจันไม้ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นเด็กดี มีคุณภาพ อิ่มง่าย ใฝ่สวย มีการออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องของระเบียบวินัยและแนวทางวิถีพุทธโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม อีกทั้งยังมีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่นับถือหลวงปู่คำดี ที่สังฆศาลอนที่ดี เช่น นื่องไหวพี้ การจัดเขตบริการกิจกรรมประจำวันเพื่อทำความสะอาดดูแลพื้นที่รับผิดชอบให้เกิดความเรียบร้อย ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ควบคู่ไปร่วมงานประเพณีในชุมชน ไปด้วยกัน ไปให้บริการต่างๆ ในงาน รวมถึงการพานักเรียนไปทำบุญไหว้พระทุกวันพระ รวมทั้งจัดให้มีประธานกรรมการสถานศึกษาที่ร่วมกับโรงเรียนพาเด็กไปวัด ทั้งหมดนี้เป็นกิจกรรม

คือให้เด็กเข้าใจหลักของการปฏิบัติตามแนวทางของศาสนาพุทธ

คุณอนุชิต บัวพุด : “ในฐานะที่เคยดูแลระดับมัธยม บอกได้เลยว่าเด็กของโรงเรียนบ้านจันไม้ทุกคนที่ออกไปจากโรงเรียนไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นนั้นดีทุกคน สามารถไปเป็นแกนนำในเรื่องต่างๆ เช่น ช่วยเหลือครู ทักทาย นำพาเพื่อนทำกิจกรรมต่างๆ ได้”

ครูโรงเรียนบ้านจันไม้ : “เด็กของโรงเรียนเรามีจุดเด่นที่ต่างจากโรงเรียนอื่น ๆ คือ มีความแตกต่างด้านกิจกรรมการยก ผู้ปกครองบ้านอื่นก็บอกว่า เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านจันไม้เป็นเด็กที่มีมารยาทดี”

การสอนให้นักเรียนเห็นความสำคัญในเรื่องการทำบุญไหว้พระของคนในชุมชนบ้านจันไม้ที่จะต้องละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตในวันพระ ทุกวันพระ ลูกหลานของชุมชนก็ต้องปฏิบัติตาม กลายเป็นจารีตของชุมชนที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาชื่อเสียงของโรงเรียนด้านวิถีพุทธส่งผลให้พระอาจารย์ชิต สุริยชัย ชักนำให้โรงเรียนบ้านจันไม้ทำความรู้จักกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เนื่องจากท่านมาจัดค่ายที่โรงเรียนบ้านหนองหลวง ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการทำงานกับศูนย์คุณธรรมอยู่ก่อนหน้า จึงได้ชักชวนและได้รับคัดเลือกให้เข้าโครงการทำงานเป็นเครือข่ายกับศูนย์คุณธรรม เริ่มจากเข้าร่วมอบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ว่าด้วยแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำคุณธรรมมาเชื่อมโยง ณ โรงเรียนผู้นำ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี 2549 จึงเป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ก็ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน

ปี พ.ศ. 2550 เริ่มทำโครงการกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เรื่องศูนย์การเรียนรู้บูรณาการจิตอาสาและความพอเพียงร่วมกัน มีทั้งหมด 8 โรงเรียน ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ภาค

กิจกรรม คือ วาที่ธรรมส่องนำชีวิตจิตอาสาพลังแห่งคุณธรรม เป็นการนำเรื่องจิตอาสาสามารถปรับใช้ในโรงเรียน หนุนนำโลกด้วยการจัดการขยะ ทำเพื่อสาธารณะด้วยการออม หนุนนำชีวิตสู่ความพอเพียงโดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ปฏิบัติในโรงเรียน 5 เรื่องนี้ ผู้บริหารของทั้ง 8 โรงเรียนร่วมกำหนดหัวข้อด้วยกัน โดยใช้แนวคิดจากการไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ วัตถุประสงค์ของทั้ง 5 เรื่องนี้มีเป้าหมายคือ เด็กต้องมีจิตอาสา สามารถนำหลักปรัชญาด้านความพอเพียงมาใช้ได้ (เรื่องการจัดกรขยะ) ช่วยเหลือสังคมโดยการออมทรัพย์และนำเงินที่ได้ไปซื้อสิ่งของให้ผู้สูงอายุ คนป่วยในชุมชน การทำงานช่วงแรกการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่มากนักเนื่องจากเน้นการทำกิจกรรมในโรงเรียนและให้เด็กนักเรียนเป็นหลัก

ร่วพลังชุมชน โรงเรียน : พัฒนาจิตอาสาวิถีพอเพียงด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

เส้นทางเข้าสู่การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กในโรงเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองหลวง ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการทำงานกับศูนย์คุณธรรมอยู่ก่อนหน้า จึงได้ชักชวนและได้รับคัดเลือกให้เข้าโครงการทำงานเป็นเครือข่ายกับศูนย์คุณธรรม เริ่มจากเข้าร่วมอบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ว่าด้วยแนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำคุณธรรมมาเชื่อมโยง ณ โรงเรียนผู้นำ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี 2549 จึงเป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ก็ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน

ปี พ.ศ. 2550 เริ่มทำโครงการกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เรื่องศูนย์การเรียนรู้บูรณาการจิตอาสาและความพอเพียงร่วมกัน มีทั้งหมด 8 โรงเรียน ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โรงเรียน ภาค

มทahan) โดยผู้นำชุมชนร่วมกันสมทบค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน

การเรียนรู้รู้อบรมความพอเพียงในครั้งนั้นชุมชนมีการแบ่งงานกันเพื่อเก็บข้อมูล มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นับเป็นการสร้างแรงบันดาลใจอย่างดีให้กับผู้นำชุมชน หลังจากกลับมาจากการศึกษาดูงาน ผู้นำชุมชนในชุมชนตื่นตัวและอยากลงมือทำสิ่งที่ตนเองไปดูงาน

คุณครูฉิม : “กลับมาก็ได้ลงมือทำเรื่องของปุ๋ยชีวภาพนำมาใช้รดผักในโรงเรียน มีกิจกรรมในโรงเรียนสอนให้นักเรียนปลูกเห็ด ปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา รวมทั้งเกิดกลุ่มจักสานและกลุ่มทอเสื่อ”

ผู้ปกครองนักเรียน : “ได้ความรู้ที่แปลกใหม่ เรื่องของการจักสานในรูปแบบที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เช่น ได้รู้จักการทำปุ๋ยชีวภาพ และการพึ่งตนเองบนวิถีความพอเพียง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว”

ในช่วงปีแรกของการสร้างคุณธรรมความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตพอเพียงของโรงเรียนบ้านจันไม้ เริ่มต้นจากการพึ่งตนเองในการทำอาหารกลางวัน ให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบช่วยกันปลูกพืชผักปลอดสารพิษเลี้ยงปลา เพื่อนำมาปรุงอาหารกลางวันให้นักเรียนในโรงเรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาดและปลอดภัย นอกจากปลูกผักในโรงเรียนแล้ว ทางโรงเรียนยังได้สนับสนุนให้นักเรียนขยายผลสู่ครอบครัวด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ในบ้านของตนเอง

หลังจากที่มีการทำกิจกรรมการสร้างเสริมวิถีพอเพียงได้หนึ่งปีต่อมาในปี พ.ศ. 2551 จึงได้สรุปบทเรียนว่าการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมา เป็นการทำงานของโรงเรียนและทำภายในโรงเรียนเป็นหลัก จึงคิดไปถึงการต่อยอดกิจกรรมเดิมที่เป็นการทำงานเชิงรุกเข้าสู่ชุมชนให้มากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 โรงเรียนบ้านจับไม้ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้เรียนรู้ ตามองค์ประกอบของแหล่งเรียนรู้ 8 ข้อ คือ ต้องมีสถานที่มองเห็นความรู้ที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ต้องมีผู้ดูแลศูนย์ มีครูภูมิปัญญา มีผู้ที่จะมาเรียนรู้ มีคนมาศึกษาดูงาน มีเครือข่ายความดีความงามที่เกิดขึ้น และมีการเผยแพร่ผลงานระดับอำเภอเป็นตัวแทนของเขต ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทางโรงเรียนบ้านจับไม้ได้รับหน้าที่ไม่เป็นศูนย์การอบรมโครงการคุณธรรม โดยครูพิสมัย ได้รับงบประมาณจากสพฐ. โดยบุคลากรของทางโรงเรียนบ้านจับไม้ นั้น เป็นวิทยากรอบรมครูเรื่องการทำจิตอาสาที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งจะต่อไปเป็นวิทยากรปีละประมาณ 10 ครั้ง และยังเป็นทีมที่ให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสพม. อีกด้วย

ปี พ.ศ.2555 มีการขยายทำโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายไปยังโรงเรียนบ้านหนองยางและโรงเรียนบ้านหนองวัวซุม โดยการชักชวนมาทำกิจกรรมร่วมกัน ทางโรงเรียนลูกข่ายจึงมีการไปหารือกับชุมชนว่าจะทำกิจกรรมคล้ายกับโรงเรียนบ้านจับไม้หรือไม่เมื่อทางชุมชนเห็นด้วยจึงเริ่มดำเนินการดูกัน ตอนนั้นโรงเรียนบ้านจับไม้ซึ่งเป็นแม่ข่ายได้ช่วยสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้เกิดการทำงานโรงเรียนละ 27,400 บาท โดยงบประมาณที่สนับสนุนให้เป็นค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ ชื่อเครื่องมือที่จะมาใช้ในการทำกิจกรรมทอเสื่อ สานกระดาษ

โรงเรียนบ้านหนองวัวซุม ทำกิจกรรมเดียวกันเป็นการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายโดยใช้หลักสูตรเดียวกันกับโรงเรียนบ้านจับไม้ในการปลูกต้นกกต้นกล้า เพื่อเป็นการเรียนรู้ในการทอเสื่อและจักสาน มีครูภูมิปัญญาในชุมชนมาช่วยสอนการทอเสื่อ ซึ่งครูภูมิปัญญานั้นเป็นทุนเดิมที่มีในพื้นที่อยู่แล้ว กระบวนการคือให้ครูภูมิปัญญาได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูภูมิปัญญาที่โรงเรียนบ้านจับไม้

ซึ่งทางโรงเรียนบ้านหนองวัวซุมมีอยู่ประมาณ 30 คน เข้าร่วมกันจัดเวิร์กช็อป ทาหน้าที่เป็นครูภูมิปัญญาจิตอาสาถ่ายทอดความรู้ด้านการจักสานให้กับนักเรียนในโรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม เห็นคุณค่าสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัยให้กับนักเรียนในโรงเรียน

โรงเรียนบ้านหนองยาง กิจกรรมประจำวันที่มีการทำอยู่แล้ว ได้แก่ การทำความสะอาดเขตรับผิดชอบ การทำการเกษตรในโรงเรียน ปลูกผักเลี้ยงไก่พื้นเมือง แต่ยังไม่ได้ร่วมโครงการกับโครงการคุณธรรม เมื่อได้มีโอกาสเข้าร่วมอีกทั้งในชุมชนบ้านหนองยางมีทุนด้านการทอเสื่อ กออยู่แล้ว จึงมีกลุ่มแม่บ้านเป็นวิทยากรประมาณ 30 คน เริ่มโดยการปลูกต้นกล้าในโรงเรียน และแบ่งให้เด็กดูแลแปลงของตนเอง พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยให้ครูภูมิปัญญาในชุมชนมาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความภูมิใจหนึ่งของบ้านหนองยางคือ สามารถดึงครูภูมิปัญญาเข้ามาช่วยงานได้โดยไม่มีค่าจ้างไม่มีค่าตอบแทน บางคนไม่มีบุตรหลานก็มาช่วย การเริ่มต้นสร้างการเรียนรู้คือ การสร้างเสริมให้เด็กนักเรียน และครูภูมิปัญญาชุมชนมาเข้าค่ายเพื่อเรียนรู้ร่วมกันจากโรงเรียนบ้านจับไม้ เพื่อนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้

โครงการปี 2556 จะต้องยกระดับ โดยเปิดห้องเรียนในชุมชน จัดกลุ่มนักเรียนไปเรียนกับครูภูมิปัญญาที่บ้าน พอเรียนแล้วได้จัดให้มีกิจกรรมต่อยอด โดยให้นักเรียนได้เรียนกับครูภูมิปัญญาคนเดิมไปจนกระทั่งจบหลักสูตร หลังจากนั้นให้เด็กมีการประกวดแข่งขัน เพื่อฝึกเด็กให้เกิดความรับผิดชอบและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และในระหว่างนั้น ครูภูมิปัญญาได้มานั่งในเวทีและคุยกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเรียนด้วยกัน ครูภูมิปัญญาจะเป็นผู้ประเมินเด็ก โรงเรียนสร้างเครื่องมือให้ครูประจำชั้นไปประเมินผล และได้ผลพลอยได้คือ ครูกับผู้ปกครองได้รู้จักกันมากขึ้น อีกทั้งยังได้มีการจัดให้

ครูภูมิปัญญาเปิดเวลาสอนในเวลาที่ไม่ตรงกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนได้เพิ่มขึ้น

เบื้องหลังความสำเร็จต้นแบบคุณธรรม

โรงเรียนบ้านจับไม้มีการดำเนินงานในเส้นทางสายคุณธรรมมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมีการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้ ภายในศูนย์มีการแบ่งบทบาทหน้าที่เป็นการบริหารจัดการด้วยโครงสร้างที่จัดการร่วมกัน โดยมีส่วนผลของคณะกรรมการอื่นประกอบด้วย คณะที่ปรึกษา ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา ศึกษาในเทศก์ นายอำเภอเฝ้าไร่และเทศมนตรีตำบลเฝ้าไร่ และคณะกรรมการบริหารศูนย์ได้แก่ ผอ.โรงเรียนบ้านจับไม้ ครูโรงเรียนบ้านจับไม้ทุกคน ครูภูมิปัญญา ด้านการจักสาน/ทอเสื่อ และคณะกรรมการสถานศึกษา

ปัจจัยความสำเร็จ ที่เป็นทุนเดิมก่อนที่จะดำเนินการจนถึงทุกวันนี้คือชุมชนที่เข้มแข็ง มีความเสียสละ มีจิตอาสา เด็กนักเรียนที่ดี ทุนครูภูมิปัญญา แต่สิ่งที่ยังขาดอยู่คือ วัตถุประสงค์ของการค้า แต่ในส่วนของการเรียนรู้ถือว่าไม่ขาดแคลน และถึงแม้งบประมาณในการทำงานยังขาดอยู่บ้าง แต่ก็ยังมีทุนจากแหล่งทุนอื่น เช่น SML อย่างไรก็ดีตามแม้วิถีชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันจะเปลี่ยนไป เริ่มมีการปลูกพืชเศรษฐกิจตัวใหม่คือยางพารา แต่ทางชุมชนก็ยังไม่มีวิถีชีวิตเดิมที่มีการทอเสื่อสานกระดาษ เนื่องจากยังมีการสั่งซื้อกระดาษเหนียวจากบ้านจับไม้

โครงสร้างศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

คณะที่ปรึกษา	
ชุดเดิม	ชุดใหม่
ผู้บริหารศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม	ผู้บริหารศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)
ผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา / รองผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา	ผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา / รองผู้อำนวยการสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษา
ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบด้านคุณธรรม	ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบด้านคุณธรรม
นายอำเภอเฝ้าไร่	นายอำเภอเฝ้าไร่
นายกเทศมนตรีตำบลเฝ้าไร่	นายกเทศมนตรีตำบลเฝ้าไร่
คณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้	
ชุดเดิม	ชุดใหม่
ผู้บริหารโรงเรียนบ้านจับไม้ นายโกรส พิมพ์ประชา	ผู้บริหารโรงเรียนบ้านจับไม้ นายโกรส พิมพ์ประชา
ครูโรงเรียนบ้านจับไม้ทุกคน	ครูโรงเรียนบ้านจับไม้ทุกคน
ครูภูมิปัญญาด้านการจักสาน นายคน การณ, นายสายทอง พิมพ์พันธ์ นางสร้อยสว่าง พิมพ์พันธ์, นางเย็น การณ นายพรม ปัทภย, นางทองใบ พิมพ์พันธ์	ครูภูมิปัญญาด้านการจักสาน นายคน การณ, นายสายทอง พิมพ์พันธ์ นางสร้อยสว่าง พิมพ์พันธ์, นางเย็น การณ นายพรม ปัทภย, นางทองใบ พิมพ์พันธ์
ครูภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อ นายชาติร์ พิมพ์พันธ์, นายมงคลเกียรติ พิมพ์พันธ์ นางวีลา ชนบทกุล, นางรักธินา บุญอินทร์ นางรัชมี พิมพ์พันธ์, นางสาววี สัมพันธ์ นางสาวสมเพ็ญ ประสมพิช	ครูภูมิปัญญาด้านการทอเสื่อ นายชาติร์ พิมพ์พันธ์, นายมงคลเกียรติ พิมพ์พันธ์ นางวีลา ชนบทกุล, นางรักธินา บุญอินทร์ นางรัชมี พิมพ์พันธ์, นางสาววี สัมพันธ์ นางสาวสมเพ็ญ ประสมพิช
คณะกรรมการสถานศึกษา นายบัญชา ชนบทกุล นายคน การณ นายสสิวพ พิมพ์พันธ์ นายเบ็ด พิมพ์พันธ์	คณะกรรมการสถานศึกษา นายบัญชา ชนบทกุล นายคน การณ นายสสิวพ พิมพ์พันธ์ นายเบ็ด พิมพ์พันธ์

สนับสนุนด้วยนโยบายสร้างสายใยกับภาคี

- โครงการน้ำใสใจดีน้ำพระทัยพระราชินี : เป็นโครงการที่จัดการด้านสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำห้วยคำมิต สายน้ำหลักของบ้านจับไม้และดูแลรักษาความสะอาดหนองผ่าบาท พื้นที่สาธารณะที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ.
- โครงการโรงเรียนวิถีพุทธเน้นจิตอาสา : เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ. นำกระบวนการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคคลให้มีความตระหนักร่วมกันที่จะสร้างคุณลักษณะความเสียสละมีจิตอาสาให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและชุมชน
- โครงการพัฒนาคุณธรรมสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน : เป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณจากสพฐ. มีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ ศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนาสว่างจิตอาสา ชุมชน กิจกรรมโครงการคุณธรรมสำนึกดี

และกิจกรรมค่ายพระ ครู ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- โครงการโรงเรียนแบบอย่างสถานศึกษาพอเพียง : เป็นโรงเรียนที่ขับเคลื่อนคุณธรรมผ่านกิจกรรมด้วยหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 ท่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ : ของทางหน่วยงานสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ก้าวต่อไปสร้างเครือข่ายคุณธรรม

การทำงานของโรงเรียนบ้านจับไม้มีความต่อเนื่องยาวนาน ลองผิดลองถูกเรื่อยมา แต่ไม่ได้โดดเดี่ยว เพราะมีทั้งชุมชน นักเรียน ครู ภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่พร้อมจะก้าวและพัฒนาไปด้วยกัน เปิดเป็นต้นแบบเพื่อให้พื้นที่อื่นๆ ได้สามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เติบโตด้วยกันได้ อีกทั้งยังมีการสร้างเครือข่ายคุณธรรมความดีไปยังโรงเรียนอื่นๆ เพื่อให้เกิดการขยายผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

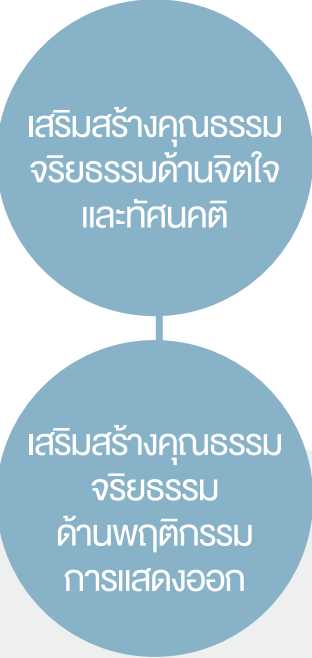
ในโรงเรียนเครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองวัวซุม โรงเรียนบ้านหนองยาง และมีการจัดทำโครงการพัฒนาขยายผลศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมบ้านจับไม้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการดำเนินโรงเรียนเครือข่ายในด้านองค์ความรู้แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีกระบวนการคือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนเป็นหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม รวมถึงจัดหลักสูตรการจักสานและการทอเสื่อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนตามวิถีโรงเรียนและวิถีชุมชน นอกจากนี้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย โดยมีการทำกิจกรรมเพื่อให้อาจารย์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการพัฒนาศักยภาพครู ผู้นำชุมชน และนักเรียนแกนนำเพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรม และการติดตามเยี่ยมเยือนโรงเรียนในเครือข่าย จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการเปิดบ้านคนดี แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันคนกล้า เพื่อเป็นการนำเสนอองค์ความรู้และการให้กำลังใจแก่ผู้สร้างคุณธรรมและความดี "ข้อสัถย์ รับผิดชอบต่อ มีวิถีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง"

1. การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชน

1.1 ตัวชี้วัด คุณลักษณะ-ของคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาทบทวนเอกสารการถอดองค์ความรู้ของต้นแบบศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้ ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม (บางมูลนากโมเดล) ศูนย์เรียนรู้โรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนนฤมลทินธนบุรี ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านหนองตาบง ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนต้นบากราชภัฏ บำรุงพบว่า การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนเป็นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชน กลุ่มเป้าหมายหลักในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม คือกลุ่มเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษามัธยมศึกษา และระดับปวช. ปวส. โดยมีเป้าหมายของการเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนคือ "คนดี เก่ง และมีความสุข" คุณลักษณะหรือตัวชี้วัดที่จะให้เกิดขึ้นในแต่ละระดับ ได้แก่

- การเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมด้านจิตใจและทัศนคติของนักเรียน ตัวชี้วัดคือ เกิดจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละเพื่อส่วนรวม ความสามัคคี ทำงานร่วมกันเป็นทีม ให้อภัย ความอดทน ความกตัญญู
- การเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรมด้านพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน ตัวชี้วัดคือ ศึกษามารยาทเรียบร้อย พุดจาสุภาพเรียบร้อย การไหว้ ทักทายผู้ใหญ่ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ประหยัดอดออม ความสามัคคีและความร่วมมือ ลดการทะเลาะวิวาท การดูแลรักษาความสะอาด และรักษาสสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.2 กลไกการขับเคลื่อนคุณธรรม

กลไกขับเคลื่อนเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ดี "คนดี เก่ง และมีความสุข" ประกอบด้วย

- โรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน
- ครอบครัว ชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการศึกษา หน่วยงานท้องถิ่น
- หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) นักวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักงานตรวจงานแผ่นดิน สพร. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน

พลังในการขับเคลื่อนดังกล่าวจะต้องมีกระบวนการสร้างความเข้าใจ กำหนดเป้าหมายแผนงาน โครงการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือคุณธรรมที่พึงประสงค์ การติดตามประเมินผล รวมทั้งมี

การพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงาน การจัดโครงสร้างและการแบ่งบทบาทหน้าที่ การประสานการทำงานร่วมกันเพื่อให้กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน มีการปลูกฝังทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และสภาพแวดล้อมภายในชุมชน โดยมีนักวิชาการ หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชน เข้ามาหนุนเสริมในด้านความรู้ ประสบการณ์ และการขยายผลองค์ความรู้ ตัวอย่างเช่น ศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้ เส้นทางเข้าสู่ศูนย์คุณธรรมเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการฯ ระหว่างโรงเรียนกับผู้ชุมชนคือการทำประชาคม เชิญชาวบ้านในชุมชนมาประชุมทำความเข้าใจโครงการ แผนงาน กิจกรรม และผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำโครงการ เพื่อให้ผู้นำชุมชนเห็นตัวอย่างรูปธรรม จึงมีการเสริมสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานโดยการทำผู้นำชุมชนจำนวน 130 คน เดินทางไปศึกษาดูงานที่ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์เรียนรู้เราโอโศก จังหวัดเลย เพื่อให้ผู้นำชุมชนเกิดการเรียนรู้จากรูปธรรมความพอเพียง อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดให้กับผู้นำชุมชนสู่เรื่องความพอเพียง ในการศึกษาดูงานในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์คุณธรรม โดยผู้นำชุมชนร่วมกันสมทบค่าใช้จ่ายบางส่วนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาดูงาน

การขับเคลื่อนเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา ให้ความสำคัญ ในเรื่องของการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ นับตั้งแต่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนัก

วิชาการให้คำปรึกษา รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนและครู จากรายงานการสังเคราะห์องค์ความรู้ กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม บางมูลนากโมเดล กล่าวว่า ก้าวแรกของการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวคือการระดมความคิดเห็น และกระตุ้นจิตวิญญาณของความเป็นครู "พัฒนาครู ครูร่วมคิดร่วมทำ น้อมนำความสำเร็จ นิเทศติดตามผล" เพื่อให้เกิดครูต้นแบบ โดยการสื่อสารกับคณาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนร่วมกันของทุกฝ่าย และพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบคิดเพื่อแก้ไขปัญหา คิดสร้างสรรค์ การสื่อสารเชิงลึกในองค์กร รวมถึงเปิดโลกทัศน์

เพิ่มเติมความรู้ ประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วย การศึกษาดูงานตัวอย่างที่ดี เพื่อให้ครูเป็นกลไกสำคัญ ทำหน้าที่เพาะบ่มต้นกล้าเยาวชนคนคุณธรรม จริยธรรม ให้เติบโตงอกงาม แข็งแรงพร้อมกับภูมิคุ้มกัน นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงสร้างการทำงานร่วมกันตั้งแต่ระดับผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียน หัวหน้าระดับครูประจำชั้น และครูทุกคนในโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา เพื่อเป็นกลไกในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมตามบางมูลนากโมเดล

มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง จิตอาสา เข้าร่วมการทำกิจกรรม เช่น การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การศึกษาดูงาน ผู้ปกครองมาเฝ้ารับนักเรียนเข้าโรงเรียนในตอนเช้า มารับไหว้เด็กนักเรียน "ยิ้ม ไหว้ ทักทาย" เป็นการเรียนรู้เรื่องมารยาทไทย การแสดงความอ่อนโยนอ่อนน้อมต่อมตน หลังจากนั้นเครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา จะเดินตรวจความเรียบร้อยภายในโรงเรียน รวมทั้งการประชุมสรุปบทเรียนร่วมกันคณะกรรมการการศึกษาและทีมงานครูในโรงเรียน เป็นกำลังในการเสริมสร้างคุณธรรมในโรงเรียน และในครอบครัวเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

1.3 กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียน

จากการศึกษาทบทวนเอกสารของศูนย์การเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมพบว่า กระบวนการที่แต่ละโรงเรียนดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนนั้นมีสิ่งสำคัญคือ การใช้กิจกรรม โครงการงานของนักเรียน เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามว่าในกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวมีส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนคุณธรรมในโรงเรียน ดังนั้นในการดำเนินงานดังกล่าวจึงมีกระบวนการที่สำคัญคือ การพัฒนาครู การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การบูรณาการกับการเรียนการสอน การเชื่อมโยงเครือข่าย และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ Website

ภาพแสดงกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน

1.3.3 พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และชุมชน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียน บัณฑิตที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมตามเป้าหมายคือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชนให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย การมีการกำหนดระเบียบ กติกา การอยู่ร่วมกันในโรงเรียน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างจิตอาสา ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตัวอย่างเช่น ให้นักเรียนทำความสะอาดในโรงเรียน และสภาพแวดล้อมบริเวณรอบๆ โรงเรียน เช่น หมู่บ้าน วัด พื้นที่สาธารณะ นักเรียนจะทำความสะอาด เก็บขยะ คัดแยกขยะ และมีการจัดทำธนาคารขยะ นำรายได้ที่เกิดจากการขายขยะไปช่วยเหลือทำอาหารเลี้ยงผู้พิการและผู้สูงอายุ

นอกจากการดูแลรักษาความสะอาดภายในและบริเวณรอบๆ โรงเรียน ยังมีการสร้างบรรยากาศในการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนและชุมชนด้วยความเป็นมิตร เคารพผู้สูงอายุ ยิ้มแย้มแจ่มใส ดังตัวอย่างโรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนนวมินทราชินันท์ มีการจัดทำโครงการวิจัย เริ่มเสริมสร้างคุณลักษณะของเยาวชนที่พึงประสงค์ของเยาวชนไทยในชื่อโครงการ “เด็กดีศรี นฤๅ” ที่มีการทำกิจกรรมปฎิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ การปลูกฝังคุณธรรมจากค่านิยมที่ดีของคณาจารย์ในโรงเรียนจึงได้ร่วมกันคิดกิจกรรมให้นักเรียนตั้งเป็นชมรม เด็กจะต้องรับผิดชอบเองโดยให้เด็กเลือกครูเป็นที่ปรึกษา กิจกรรมที่ทำเด็กก็จะร่วมกันคิด เช่น การเขียนบัตรคำที่เป็นคำไพเราะนำมาเป็นต้นหนังสือให้เด็กเดินแจกเด็กด้วยกัน หรือการทำละครเชิงคุณธรรมมานำเสนอในช่วงพักประพทานอาหารกลางวัน

และการจัดกิจกรรมจิตอาสา เพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในตัวผู้เรียนให้ได้มีจิตอ่อนโยนพร้อมแบ่งปันนำใจสู่บุคคลผู้ด้อยโอกาสกว่าในสังคม กิจกรรมจิตอาสาถือเป็นกิจกรรมหลักของโรงเรียนนวมินทราชินันท์ มีกิจกรรมที่สำคัญ อาทิ การบำเพ็ญประโยชน์ในและนอกโรงเรียน โดยให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีจิตอาสาดูแลทำความสะอาดบริเวณที่ตนเองรับผิดชอบ ตลอดปีการศึกษาทำให้สถานที่ในโรงเรียนสะอาดน่าอยู่ และมีความสวยงาม นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ออกไปพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดบางเสาะง โดยจัดเก็บกวาดทำความสะอาดบริเวณเขื่อนริมหน้าน้ำวัด ส่วนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ออกไปพัฒนาพื้นที่บริเวณลานวัดบางเสาะง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมสร้างชุมชนน่าอยู่

ส่วนรูปธรรมการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านหนองตาบง จังหวัดกาญจนบุรี การส่งต่อพลังจิตอาสาจากครูผู้สอนได้เรียนรู้ทั้งการจัดดอกไม้ การวาดภาพ การเรียนรู้ทักษะการอ่านเพื่อให้เกิดการขยายผลพลังจิตอาสาเพื่อสังคม ที่เน้นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจากการปฏิบัติ คณาจารย์จึงมีการปรึกษากันว่าครูมีการทำกิจกรรมจิตอาสา ดังนั้นนักเรียนควรจะได้เรื่องจิตอาสากลับไปยังชุมชน และคิดต่อไปว่าจะทำอย่างไร เมื่อร่วมกันคิดจึงได้กิจกรรมง่ายๆ เพื่อร่วมกันทำเพื่อชุมชน คือ การเก็บขยะในชุมชนและตามทางรถไฟ การบำเพ็ญประโยชน์ วัดต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ วัดทุ่งทอง วัดวังขนาย วัดห้วยนาคราช และวัดมโนธรรมาราม (วัดนางโน) สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ขยะในชุมชนลดลง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น อีกทั้งขยะที่เก็บมาก็นำมาขาย ต่อยอดให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการทำธุรกิจเพื่อสังคม นอกจากนี้ยังมีการทำอาหารเลี้ยงผู้สูงอายุ เด็กจะป้อนอาหารให้กับผู้ป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต ในการนำเอาอาหารไปเลี้ยงจะมีใบงานให้นักเรียนมีการ

สอบถามพูดคุยกับผู้ป่วย ทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลช่วยเหลือผู้อื่น และเรียนรู้เรื่องความกตัญญูกตเวทีย และการสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับผู้สูงอายุ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม มีกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย และสวยงาม มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและพอเพียง มีความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้คือ หลังจากเข้าแถวเคารพธงชาตินักเรียนจะมีการแบ่งเวรกันทำความสะอาดบริเวณรอบๆ โรงเรียน เก็บขยะ กระดาษ นำวัสดุมารีไซเคิล และทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ และนำไปใช้รดผักที่ปลูกไว้เป็นอาหารกลางวันในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีการจัดระเบียบวินัยในชั้นเรียน เช่น การวางกระเป๋า รองเท้า ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยก่อนเข้าชั้นเรียน และการเดินแถวเพื่อชั้นเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการสร้างความมีระเบียบ วินัย ในชีวิตประจำวัน

ภาพแสดงการบูรณาการโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมกับการเรียนการสอน

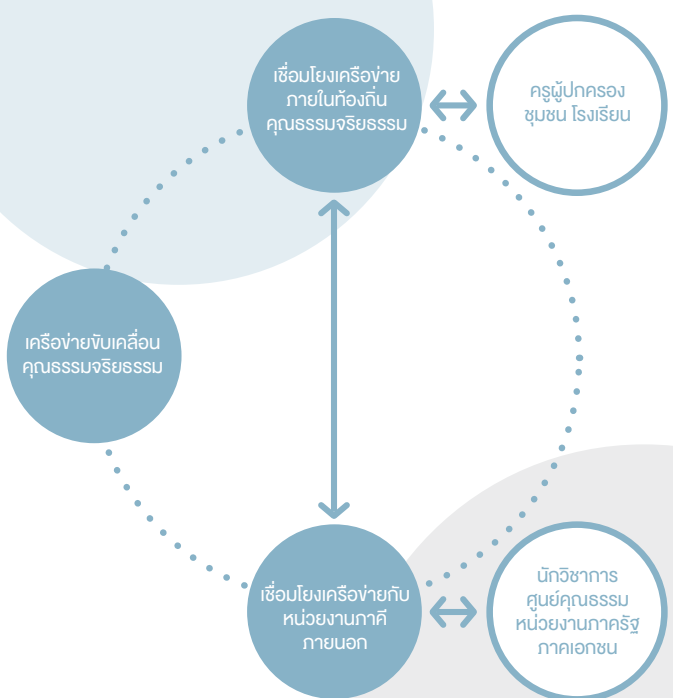
ดังกล่าว โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา จังหวัดพิจิตร การบูรณาการงานโครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมกับภารกิจหลักและงานประจำของอาจารย์ในโรงเรียน โดยบูรณาการกับกระบวนการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ การปรับปรุงงานวินัยนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม งานประกันคุณภาพการศึกษา กิจกรรมพิเศษของโรงเรียน และการพัฒนาหลักสูตรโครงการคุณธรรมคือ การส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นมีการจัดทำโครงการคุณธรรม งานวินัยนักเรียน และกิจกรรมจิตอาสา โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตัวเอง อย่างเป็นวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบค้นปัญหา สาเหตุ และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหานั้นๆ ทั้งในรูปแบบที่ต่อยอดแก้ไข พัฒนาปรับปรุง และความคิดที่อยากทำ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการจัดทำโครงการคุณธรรมในทุกระดับชั้นอย่างหลากหลาย และสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำความดีอย่างมีความสุข โครงการคุณธรรมของบางมูลนากโมเดล มีจำนวนมากถึง 108 โครงการ (เฉลี่ย 2 โครงการห้อง) นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการกับการทำกิจกรรมของชมรมต่างๆ การจัดฐานการเรียนรู้ค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ การจัดการค่ายเรียนรู้คุณธรรม

ตัวอย่างแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม มีการรวมตัวกันของนักศึกษาในกลุ่มอาชีพจิตอาสาฯ หรือที่เรียกว่า “กลุ่ม D-Club” รวมพลังนักศึกษาจิตอาสาสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมเพื่อบริการโรงเรียนและชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการฝึกทักษะจากการลงมือปฏิบัติจริงให้กับนักศึกษา โดยให้นักศึกษาออกให้บริการชุมชนเพื่อเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ นอกจากชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการบริการแล้ว นักศึกษาที่เข้าร่วมชมรมยังได้มีประสบการณ์ทักษะ ความชำนาญ และฝึกการทำงานร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ เพิ่มเติมอีกด้วย

1.3.4 การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียบบุติผล และเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานภาคี

รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมพบว่า มีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย 2 ลักษณะคือ 1) การเชื่อมโยงเครือข่ายภายในท้องถิ่น เช่น เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกับขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดการขยายผลเต็มพื้นที่ 2) การเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานภาคีภายนอก เช่น นักวิชาการ ศูนย์คุณธรรม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน บริษัทเอกชน เพื่อการพัฒนาระดับศักยภาพศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรม ทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และงบประมาณ รูปแบบตัวอย่างแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนต้นบากราชบุรีป่าจรมีการพัฒนายกระดับให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบด้านการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย และซื่อสัตย์” โดยการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งมีกิจกรรมที่สำคัญคือการ

ค้นหาครอบครัวต้นแบบ สร้างหลักสูตรในการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย สร้างความเข้าใจในเรื่องการเสริมสร้างวินัยที่บ้าน สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดการขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านวินัย ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ของนักเรียน ให้กับโรงเรียนต่างๆ ที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการขยายผลไปยังโรงเรียนต่างๆ จึงเกิดการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย เช่น โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช โรงเรียนกันตังรัฐภา โรงเรียนยานตาขาว โรงเรียนบ้านหนองม่วง โรงเรียนบ้านหนองเจ็ดบาท โรงเรียนบ้านหนองยวน โรงเรียนบ้านหนองเรือ โรงเรียนบ้านหนองหมอง โรงเรียนมิตร์ภาพที่ 31 “วัดทุ่งหวัง” และอีกหลายๆ โรงเรียน ในจังหวัดตรังที่มาร่วมเป็นเครือข่ายทำงานคุณธรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์และการขยายความรู้

ภาพแสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรม

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา เกิดการรวมตัวกันของผู้ปกครองนักเรียน เรียกว่า เครือข่ายผู้ปกครองจิตอาสา และพ่อค้าแม่ค้าในโรงเรียนได้เข้ามาช่วยกันกำลังเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังมี การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกับนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการศึกษาวิจัยและพัฒนาการทำการกิจกรรมของโรงเรียน การเชื่อมโยงกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้มีโอกาสนในการพัฒนาศักยภาพของครูที่เป็นแกนนำ ทั้งการศึกษาดูงาน การอบรม นอกจากนี้การเข้าร่วมกับสมาชิกคุณธรรม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานกับโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน

1.3.5 การสื่อสาร Us-ชาสัมพันธ์ และการจัดทำ Website

ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมเป็นพื้นที่ต้นแบบที่มีรูปธรรมของการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่างๆ มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม มีแนวทางการขยายผลการทำงานผ่านการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย อาทิ การเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์คุณธรรมการจัดกิจกรรมคาราวานและเปิดบ้าน

คุณธรรมในปีต่างๆ นอกจากหน่วยงานที่ใกล้ชิดโรงเรียนแล้ว ยังทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ จากโรงเรียนต่างๆ รวมถึงได้เผยแพร่องค์ความรู้ของโรงเรียนสู่สาธารณะ ผ่านทางโทรทัศน์และทาง Website

ดังตัวอย่างเช่น ศูนย์คุณธรรมสนับสนุนให้โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม(บางมูลนากโมเดล)สู่สาธารณะ อาทิ โดยเผยแพร่ทางโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังมีการเข้าร่วมสมาชิกคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 5 โดยมีการนำเสนอกระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมบางมูลนากโมเดล รวมทั้งมีการผลิตสื่อวีดิทัศน์ดอกไม้บาน สื่อสารความดี รวมทั้งเอกสาร การจัดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างโรงเรียนทำให้เกิดการเรียนรู้และการขยายผลสู่โรงเรียนใกล้เคียง

1.4 ปัจจัยของความสำเร็จ

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม เสริมสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและการเตรียมความพร้อมของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- มีกลไกการทำงานที่มีองค์-

ประกอบที่หลากหลาย มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการและการทำกิจกรรมชัดเจน และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการทำกิจกรรม โดยการสร้างความเข้าใจ พุดคุย ทหาวิธีการแก้ไขปัญหา มีข้อตกลง มีกติกา

- มีกระบวนการพัฒนาและเตรียมความพร้อม “ติดอาวุธทางปัญญา” ให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยมีหน่วยงานภายนอก เช่น ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และมีนักวิชาการให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมทำกิจกรรมและนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยมีการหนุนเสริมทั้งความรู้ เปิดโลกทัศน์ ประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับครูและนักเรียน ร่วมทั้งการหนุนเสริมและการพัฒนาความรู้ การเสริมสร้างประสบการณ์และแรงจูงใจ ให้กับกลไกการทำงานทั้งในโรงเรียนและชุมชน เช่น การศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ต้นแบบ การอบรมเพิ่มทักษะในการทำงาน การติดตามประเมินผล การพัฒนายกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้

- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเข้ามาร่วมทำกิจกรรมทั้งในโรงเรียน และในครอบครัวของตนเอง มีการชี้แจงบทบาทของผู้ปกครอง บทบาทของโรงเรียน บทบาทของเด็กที่มีต่อการทำกิจกรรมต่างๆ ในการร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก

- การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำ

ชุมชนให้ความร่วมมือ สนับสนุนการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนและชุมชนทั้งทางด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ

- การติดตามการดำเนินงานสม่ำเสมอ โดยจัดประชุมสรุปงานร่วมกันเพื่อให้บุคลากรทุกท่านได้รับทราบความก้าวหน้าของแต่ละกิจกรรม มีการคิดระดมสมองร่วมกันในการแก้ปัญหาที่พบระหว่างทางในการทำกิจกรรม

- มีการสร้างพลังความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการมีส่วนร่วมในลักษณะการรับฟังความเห็นจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) จากผู้ปฏิบัติสู่ผู้บริหาร และเด็กร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ และร่วมรับความสำเร็จด้วย ความภาคภูมิใจ โดยมีครูเป็นผู้เสริมหนุน อำนวยความสะดวก และเชื่อมประสาน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและนอกชุมชน เช่น นายกองดีการบริหารส่วนตำบลนาพละ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองสำนักงานพลังงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาที่ดิน บริษัทเซฟรอน

- การเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรมกับศูนย์คุณธรรม การจัดกิจกรรมคาราวานและเปิดบ้านคุณธรรมในปีต่างๆ นอกจากหน่วยงานที่

ใกล้ชิดโรงเรียนแล้ว ยังทำให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ใหม่ๆ จากโรงเรียนต่างๆ และได้เผยแพร่องค์ความรู้ของโรงเรียนสู่สาธารณะ

- มีการบูรณาการการดำเนินงานของโครงการกับภารกิจหลักของโรงเรียน อาทิ บูรณาการกับกระบวนการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ การทำกิจกรรมชมรม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน งานวินัยนักเรียน กิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ โครงการงานคุณธรรม และงานประกันคุณภาพ

- มีผู้นำและครูที่ดีทั้งในด้านการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง ความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความเสียสละและการมีจิตวิญญาณความเป็นครูโดยแท้ การพัฒนาปรับปรุงตนเองและวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ การเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลง

- มีระบบการนิเทศกำกับ และติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ การติดตามการดำเนินงาน โดยการจัดประชุมสรุปงานร่วมกันเพื่อให้บุคลากรทุกท่านได้รับทราบความก้าวหน้าของแต่ละกิจกรรม มีการคิดระดมสมองร่วมกันในการแก้ปัญหาที่พบระหว่างทางในการทำกิจกรรม

2. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

รูปธรรมของศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมที่มีการเสริมสร้างให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมพื้นฐานในการดำเนิน

ชีวิตคือ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุศอยผาส้ม ตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้นแบบของการสร้างความร่วมมือการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาวัด ตลอดจนวัดเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาสังคม โดยการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้ค้นหาตัวตนของตนเอง เพื่อหาทางดับทุกข์ที่สร้างสุขอย่างยั่งยืน โดยใช้องค์ความรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพึ่งตนเอง การลดค่าใช้จ่าย สร้างรายได้ โดยการรวมกลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนกับธรรมชาติ เมื่อคนดูแลธรรมชาติ ธรรมชาติจะดูแลคนในชุมชน ใช้กลไก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชนเป็นหลักในการขับเคลื่อน จนกระทั่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย “ขบวนบุญ” และพัฒนายกระดับสู่ “ธุรกิจเพื่อสังคม” ทำให้เกิดพลังคุณธรรม ความรัก ความสุข ความสามัคคี สร้างสำนึกสาธารณะ ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ซึ่งจากหลักดังกล่าวนำไปสู่การสร้างรูปธรรมของการเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานในการดำเนินชีวิตคือ

- ครอบครัวพอเพียงพึ่งตนเอง คนในชุมชนจะต้องมีคุณลักษณะคือ พึ่งตนเอง ประหยัด อดออม ลดพฤติกรรมฟุ่มเฟือย ลดปัญหาหนี้สิน

• ชุมชนพอเพียง ลักษณะของชุมชนพอเพียงคือ เกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เรียกว่า ขบวนการบุญ

การพึ่งตนเอง : การทำกิจกรรมหลักร่วมกันของเครือข่ายพหุชุมชนคือ การพัฒนาองค์ความรู้ให้กับชุมชนเรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ การปลูกพืชผักพื้นบ้านไว้กินเอง และการผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ สบู่ แชมพู การถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพโดยแพทย์ทางเลือก รวมทั้งทำการเก็บข้อมูลการอุปโภคบริโภคภายในพื้นที่ เช่น การใช้น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างผ้า นู๋หมักชีวภาพ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนการผลิตใช้เองในชุมชน

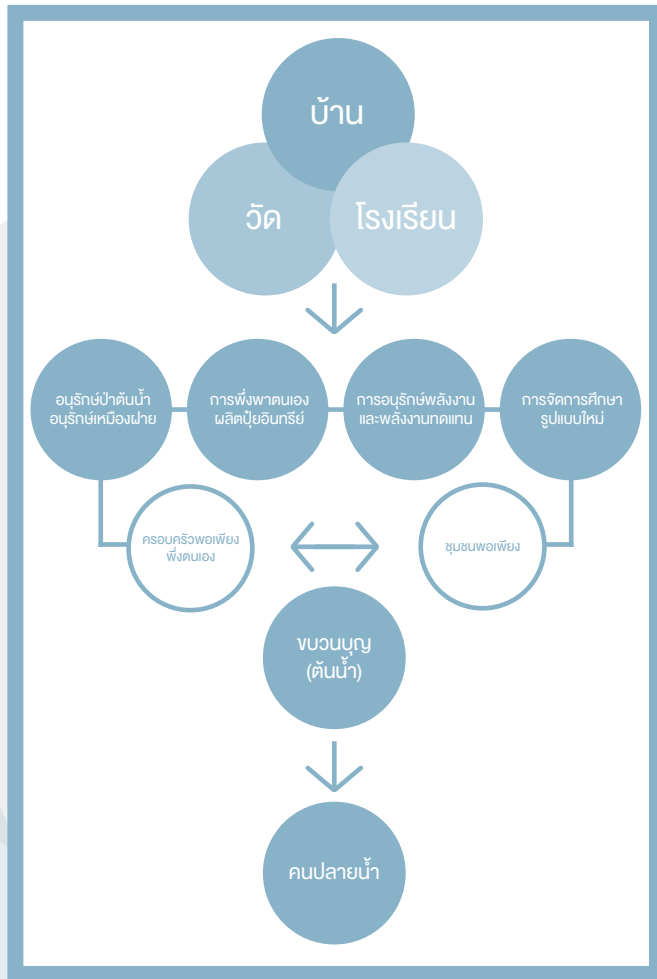
เศรษฐกิจชุมชน : ในรูปแบบของ “ขบวนการบุญ” การผลิตของใช้ที่จำเป็นในครอบครัว ส่วนที่เหลือขายในราคาไม่แพงให้กับคนในชุมชน เพื่อลดรายจ่ายให้กับคนในชุมชน โดยไม่ใช้เทคโนโลยีแบบ “ขบวนการบุญสร้างรายได้ให้ครอบครัวที่เหลือเดือนแก่กลับคืนสู่ธรรมชาติ” กล่าวคือ ขายสินค้าชุมชนในราคาต้นทุน ให้คนในเครือข่ายใช้สินค้าคุณภาพดี ราคาประหยัดให้กับคนในชุมชน

ขบวนการบุญดูแลคนและดูแลธรรมชาติ : มีการจัดสรรเงินกำไรจากการจำหน่ายสินค้านำไปสทบกองทุนเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อใช้ในการปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ ทำแกวักนไฟป่า แต่ปัญหาที่พบ คือ สมาชิกคนในเครือข่ายยังนิยมซื้อสินค้ามีเยื่อที่คุ้นเคย และเป็นสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตจำนวนมากได้ราคาถูก โมเดลการใช้สินค้าเป็นสื่อให้คนเกิดตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติอย่าง “ขบวนการบุญ” กลับไม่ได้รับความสนใจสำหรับคนในพื้นที่ คนต้นน้ำ คนอยู่

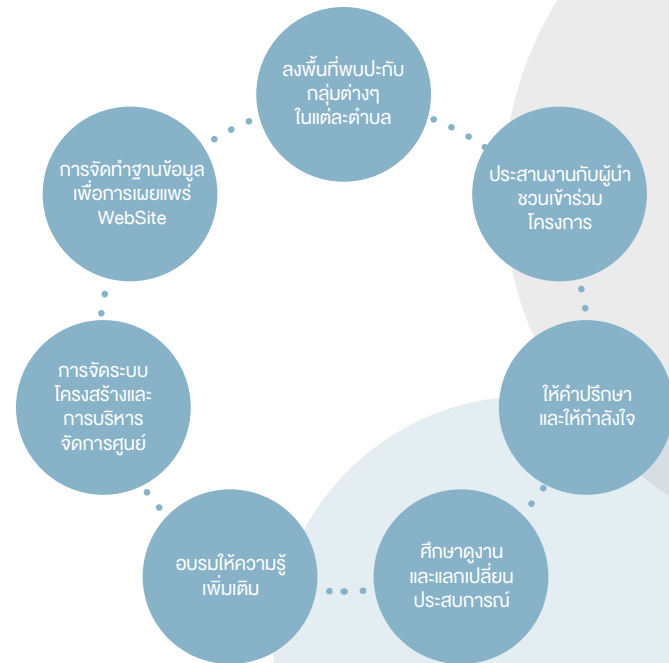
ใกล้ป่าไม้แหล่งทรัพยากรสำคัญของชีวิตเท่าที่ควร ซึ่งคนต้นน้ำ เป็นคนที่สร้างเศรษฐกิจ คนปลายน้ำเป็นคนสนับสนุนคนต้นน้ำ

การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมครอบครัวพอเพียงและชุมชนพอเพียงให้มีความสำคัญของการปรับเปลี่ยนทัศนคติ การดำเนินชีวิต วิเคราะห์บทบาทตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยใช้

กระบวนการการเติมเต็มให้ความรู้ ศึกษาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจากฐานการเรียนรู้สร้างพื้นที่สาธิต โดยฐานการเรียนรู้คือ วัดพระธาตุคอกยผาลัม และการรวมกลุ่ม จัดตั้งองค์กรชุมชน เพื่อทำกิจกรรมสาธารณะร่วมกัน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเอง และครอบครัว

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของบ้าน วัด โรงเรียน ในการทำกิจกรรมร่วมกับระดับชุมชน

ภาพแสดงตัวอย่างของกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมระดับกลุ่ม และชุมชนของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมจังหวัดเชียงใหม่

3. การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมระดับกลุ่มและชุมชน (ธุรกิจชุมชน)

รูปธรรมของการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมระดับกลุ่มและชุมชนคือ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรมจังหวัดเชียงใหม่ โดยกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และเศรษฐกิจชุมชน ในรูปแบบของ “ขบวนการบุญ” ของศูนย์การเรียนรู้วัดพระธาตุคอกยผาลัมจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมทั้งสองแห่งสะท้อนให้เห็นบทบาทของนักวิชาการและวัด ในการเข้าไปมีบทบาทในการเสริมจุดอ่อน ของกลุ่มองค์กรเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งและการวางรากฐานการทำกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ กลุ่มองค์กรการเงิน และกลุ่มด้านต่างๆ ทั้งทางด้าน

ดำเนินงานพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงกับระบบการตลาด Website และการจัดทำฐานข้อมูล ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เกิด “เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม” มีหลักการมาภิบาลในการบริหารจัดการ ความซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัยระหว่างสมาชิกในชุมชน ความสุภาพ สามัคคี และมีวินัยต่อส่วนรวม ก่อเกิด Model ธุรกิจชุมชน หรือเศรษฐกิจชุมชนที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม มีระบบการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล โปร่งใส และมีการดำเนินงานสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทรัพยากร ความรู้ ของชุมชนท้องถิ่น มีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคผลิตสินค้าคุณภาพดี ราคาประหยัด เป็นธรรมไม่เอาเปรียบ Model ขบวนการบุญของศูนย์การเรียนรู้วัดพระธาตุคอกยผาลัม ยัง

ต้องการให้เกิดความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดการรวมกลุ่ม ร่วมมือ สร้างพลังในชุมชน ขยายกิจกรรมเพื่อดูแลสาธารณประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่ม ดังนี้

- พัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มองค์กรชุมชน
- ดำเนินกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เพื่อสร้างความสามัคคี
- พัฒนารูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน
- พัฒนาระบบการจัดการให้น่าเชื่อถือและโปร่งใส
- จัดเก็บข้อมูล จัดทำฐานข้อมูล
- พัฒนา Website เพื่อสร้างการเรียนรู้ในระดับเครือข่าย

คณะกรรมการบริหารศูนย์คุณธรรม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.เทียนฉาย กีระนันท์
ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พลโทวิวัฒน์ มุรณะกุล
ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่
นางสาวราทีพย์ พุ่มทรัพย์
นายสิน สือสวน
ดร.วัชรมงคล เบญจนะรัตน์
นางชัชฌิมพร กองสอน
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

ประธานกรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ
กรรมการ

ที่ปรึกษา

ดร.ฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร
นายสุทธิพงษ์ ขาญขบวนนท์

ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม
รองผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

คณะทำงาน

ดร.วรวิภา แสงเฟื่อง
นางสาวสุพุมมาล มลิวัลย์
นางสาวศรียา นวลขาว
นางสาวพัลลภา ฉัตรทอง
นางสาวเนตรรภา ปานมน
นางสาวสาริณี ถูกจิต

ผู้จัดการฝ่ายยุทธศาสตร์
หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเครือข่าย
หัวหน้ากลุ่มงานบริหารทั่วไป
นักวิชาการ
นักวิชาการ
บริหารทั่วไป